

T.C
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MEDYA VE İLETİŞİM SİSTEMLERİ BÖLÜMÜ

07 HAZİRAN 2015 GENEL SEÇİMLERİ SÜRECİNDE
CUMHURİYET, HÜRRİYET, YENİ ŞAFAK
GAZETELERİNDE HDP ALGISI

(Yüksek Lisans Tezi)

Ümit Gülbüz Ceylan

Y1450Y21205

İstanbul 2016

T.C
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MEDYA VE İLETİŞİM SİSTEMLERİ BÖLÜMÜ

07 HAZİRAN 2015 GENEL SEÇİMLERİ SÜRECİNDE
CUMHURİYET, HÜRRİYET, YENİ ŞAFAK
GAZETELERİNDE HDP ALGISI

(Yüksek Lisans Tezi)

Ümit Gülbüz Ceylan

Y1450Y21205

Tez Danışmanı:

Yrd. Doç. Dr. Yusuf ÖZKIR

İstanbul 2016

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
Özet (Abstract)	iv
Kısaltmalar	vi
GİRİŞ	1
1. MEDYA – SİYASET İLİŞKİSİNİN KURAMSAL ÇERÇEVESİ	
1.1 Gündem Belirleme Kuramı.....	2
1.2 Söylem Analizi.....	4
1.3 Eleştirel Söylem Analizi.....	7
2. TÜRKİYE’DE MEDYA SİYASET VE DEMOKRASİ İLİŞKİSİ	9
2.1 Türkiye’de Medyanın konumu.....	16
2.2 Türkiye’de Siyasetin konumu.....	25
2.3 Türkiye’de Demokrasinin Konumu.....	30
3. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ	
3.1 Yöntem.....	37
3.2 Bulgular.....	39
4. HDP’nin 7 Haziran 2015 GENEL SEÇİMLERİNDE HÜRRİYET, CUMHURİYET, YENİ ŞAFAK GAZETELERİNDEKİ HABERLERİN SÖYLEM ANALİZİ	
4.1 Hürriyet, Cumhuriyet, Yeni Şafak Gazetelerinde “Baraj - (Emanet Oy)” söyleminin söylem analizi.....	39
4.2 Hürriyet, Cumhuriyet, Yeni Şafak Gazetelerinde “HDP lideri Selahattin Demirtaş İmajı” söyleminin söylem analizi.....	58

4.3 Hürriyet, Cumhuriyet, Yeni Şafak Gazetelerinde “Normalleşme” söyleminin söylem analizi.....65

SONUÇ.....78

EKLER.....83

KAYNAKÇA.....87



ÖZET

Halkların Demokratik Partisi'nin 7 Haziran 2015 yılında yapılan genel seçimlerde %10'luk seçim barajını aşarak on iki yıllık AK Parti'nin tek başına sürdürdüğü iktidarına son vermiştir. Bu sonuç kimi çevrelerde şaşkınlıkla kimi çevrelerde de mutlulukla karşılanmıştır. Araştırmamızın temel amacı; o dönem barajı aşarak başarı gösteren bu siyasal partinin Hürriyet, Cumhuriyet ve Yeni Şafak gazetelerinde yer alan haber ve yorumlarını inceleyip, köşe yazıları ve gazete kupürlerinden yararlanarak, medya siyaset ilişkisi açısından nasıl konumlandığını söylem analizi üzerinden ortaya koymaktır. Araştırmamızın kapsamı alanına giren Hürriyet, Cumhuriyet ve Yeni Şafak gazetelerinin, HDP haberlerinin ve köşe yazarlarının yorumlarının ideolojik temelde nerede durdukları, seçilen temsilcilerle analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu üç gazetenin seçilme sebebi Kemalist, ulusalcı ve muhafazakâr kimlikleridir. Bu araştırmada 23 Mayıs - 9 Haziran tarihleri arasındaki HDP haberleri incelenerek ortaya çıkarılan söylemler üzerinden, üç gazetenin haberleri nasıl konumlandıklarını ve gazetelerin siyasi duruşları ile bu bakış açıları arasındaki farklılıklar ortaya konulmaktadır. Gazete editörleri ve köşe yazarları gündemi oluşturan olaylarla ilgili yazılarını kaleme alırken, mensubu oldukları ideoloji çerçevesinden çıkamadıkları görülmektedir. Haberin yazılı unsuru olan ve güç ilişkileri tarafından belirlenen söylemleri ve konu olan metinlere gizlice yerleştirilen ideolojiyi çözümlmek için zaman zaman eleştirel söylem analizi yöntemlerinden de yararlanılmıştır. Araştırmamızı konusunda uzman akademisyen ve gazeteci kimliklerini taşıyan isimlerle yaptığımız görüşmelere de yer verilmiştir. Bunlardan Siyaset bilimci Prof. Dr. Atilla Yayla, Prof. Dr. Bekir Berat Özipek ve Gazeteci-Yazar Avni Özgürel ile gerçekleştirilen röportajlarla araştırmaya önemli bir katkı sağlanmıştır. Bu araştırmada HDP ile ilgili olarak öne çıkan; “Baraj”, “Normalleşme”, “Selahattin Demirtaş İmajı” söylemleri seçilip, Ulusalcı, Kemalist ve Muhafazakar olduğu düşünülen üç ayrı gazetede, haber ve köşe yazıları değerlendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Medya-Siyaset ilişkisi, Söylem Analizi, Eleştirel Söylem Analizi, Baraj, Normalleşme, Selahattin Demirtaş imajı.

ABSTRACT

People's Democratic Party (HDP-Halkların Demokratik Partisi) passed the barrage by gaining 10% of the votes in general election on 7 June 2015 and called off the single-party government potency of AK Party. This result caused bewilderment in some environments but happiness in some other environments. The main aim of our research is to display through discourse analysis how HDP is situated through media and politics relations by examining the news and columns in three journals which are Hürriyet, Cumhuriyet and Yeni Şafak. News on HDP in Hürriyet, Cumhuriyet and Yeni Şafak has been analysed taking their ideological positions into consideration. These three journals have been selected since they are considered respectively as nationalist, Kemalist and conservative. In this research, news in these three journals on HDP between 23 May and 9 June has been examined and differences between their positions regarding their political situations have been brought to light. It has been ascertained that editors and columnists could not get out of the ideology of their journals. The ideology that is hidden in the discourse which is the written item of the news and which is fixed through power relations has been analysed using methods of critical discourse analysis. In this research the opinions of significant academics and journalists have been featured. Political scientists Prof. Dr. Atilla Yayla and Prof. Dr. Bekir Berat Özipek, and journalist Avni Özgürel have been interviewed. Some concepts such as "barrage", "normalization", "image of Selahattin Demirtaş" have been selected.

Key words: Media-Politics relationship, Discourse Analysis, Critical Discourse Analysis, Barrage, Normalization, image of Selahattin Demirtaş

KISALTMALAR

AK Parti	: Adalet ve Kalkınma Partisi
ANAP	: Anavatan Partisi
AP	: Adalet Partisi
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
CGP	: Cumhuriyetçi Güven Partisi
DTP	: Demokratik Toplum Partisi
DSP	: Demokratik Sol Partisi
DP	: Demokrat Parti
HDP	: Halkların Demokratik Partisi
MHP	: Milliyeti Hareket Partisi
MSP	: Milli Selamet Partisi
SHP	: Sosyal Demokrat Halkçı Parti

GİRİŞ

Demokrasilerde medyanın birinci işlevi kamuoyunu aydınlatmak, bireylerin haber alma özgürlüğüne aracılık etmektir. Çağımızda bilgi teknolojilerinin geldiği bu son noktada, doğru, sağlıklı ve güvenilir bilgiye ulaşılabilmenin güçlükleri her geçen gün daha da artmaktadır. İnsanların başta siyaset ve beraberinde de medyaya olan güvenlerinin azaldığını birçok anketlerden ve hatta daha da önemlisi sokaktaki insandan öğrenilmektedir. Bu durumda, elimizde tek iletişim aracı olan medyaya ve haberlerine nasıl güvenilmeliyiz? Okuduklarımızı nasıl bir filtreden geçirmeliyiz? Noam Chomsky'nin sözlerinden yola çıkarsak eğer her kaynağa şüphe ile bakılması gerekmektedir. “Neye güvenmeliyiz?” diye soranlara da Chomsky şu cevabı veriyor; “kendi zekanız ve aklınıza”. İnsan aklını medya yönlendiriyorsa eğer, küçük yaştan itibaren de zekamız üzerinde etkisi varsa, en etkili iletişim aracı medyanın zihinlere içten içe nüfus etmediği nasıl bilinecek, nasıl kontrol edilecek?

Özellikle seçim dönemlerinde medyadaki bilgi bombardımanı altında kalan seçmenlerin, haberlerin çekim alanına girdikleri bilinen bir gerçektir. Medya gündemi belirlerken bireyden çok toplumu esas alır. Toplum yönetme gücü medya aracılığı ile siyaset kurumuna ve bazı egemen güçlere tahsis edilmiştir. Aslında bu görünüşte karşılıklı rızaya dayanan bir alışveriştir. Ancak şunun da unutulmaması gerekir; bu erkler ayakta kalabilmek için medyanın gündemini yönetmeye ihtiyaç duyarlar.

Bu akademik çalışmada medya–siyaset ilişkisi açısından, medyanın siyaset adına gündemi nasıl belirlediklerini 7 Haziran 2015 genel seçimleri üzerinden incelenmiştir. Halkların Demokratik Partisi'nin Hürriyet, Cumhuriyet ve Yeni Şafak gazetelerindeki haber ve yorumların veriliş tarzları, söylem analizi açısından incelemeye çalışılmıştır. Haberlerin veriliş tarzları ve köşe yazarlarının yorumları, temsil ettikleri medya kuruluşunun ideolojisinin bir parçası olarak seçim süreçlerinde haberlere yansıtış biçimleri irdelenmeye çalışılmıştır.

İdeal anlamda medyadan beklenen belli etik kurallar içerisinde sadece haber yapması değildir. Aynı zamanda da halkla ilişkiler görevini yerine getirecek bir mekanizmanın içerisinde yer alarak katılımcı demokrasiye öncülük etmesi beklenmektedir. Bu açıdan bakıldığında kurulu düzenin korunması, toplumun

bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesiyle birlikte medya, kampanyalarda öncülük yapar. Resmi gazetenin dışındaki bütün gazeteler, televizyonlar, radyolar, dijital platformlar dahil mevcut basın ve medya, özel kişiler tarafından sahipliği yapılmakta olup, siyasi ağırlıklı basın ve medya organlarıdır. Bunlara ek olarak, sektörel, kültürel, edebi ve tematik yayın yapan yayınlar ve basın organları da bulunmaktadır. Bu araştırmada üzerinde durulan siyasi içerikli yayın yapan üç gazetede haber ve yorumları habercilik açısından bir nedene bağlayarak medya siyaset ilişkisi içerisindeki konumu tespit edilmeye çalışılmıştır.

Seçime giren partilerin parti programına göre propagandaları kendi fikirlerine yakın basının desteklemesiyle hız kazanmaktadır. Seçime giren partiler doğal olarak birbirinden farklı olsa da parti menfaatine uygun olarak açıktan veya gizli olarak birlikte hareket etmektedirler. Birlikte iktidar partisine karşı, muhalefet partileri bir slogana sığınabilmektedirler. HDP'nin, 7 Haziran 2015 seçimlerinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan için "Seni Başkan Yaptırtmayacağız" sloganı ana muhalefet partisi olan Cumhuriyet Halk Partisi tarafından destek bulmuştur. Bu slogan seçim boyunca HDP'nin ana gündem maddesi olmuş ve Hürriyet gazetesi ile Cumhuriyet gazetesi tarafından destek bulmuştur.

Bu akademik çalışmada üç gazete örneklem olarak seçilerek, söylem analizi yapılmıştır. Böylelikle seçim dönemlerinde medyanın medya- siyaset ilişkisi açısından nasıl konum aldığını anlamak açısından bir veri sunmaktadır.

1. MEDYA – SİYASET İLİŞKİSİNİN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

1.1 Gündem Belirleme Kuramı

Bir anda elektriklerin kesilmesi gibi haber kaynaklarına ulaşamadığımızı düşünelim. Anında bir panik havası oluşacaktır. Bunun neticesinde insanlar en yakınındakilere yanaşır neler olup bittiğini öğrenme gayreti içerisine gireceklerdir. Habersiz kalmanın telaşı içinde bir endişe bir kaygı oluşacaktır. Bu kurgudan yola çıkarak şunu diyebiliriz; haber almak özgürlüktür, güvende olmaktır, özne olmaktır. Haberin sosyal olgusu teknoloji ile birleşince çok güçlü olduğuna inandığımız haber

bağlantılarının bir elektrik kesintisiyle bir anda kopması ile yaşamak istemediğimiz panik bizi haberin varlığına mahkum etmiştir.

Demokrasi ile birlikte keşfedilen haberin gücü bireyleri, kitleleri kısacası toplumun tüm katmanları için vazgeçilmez bir varlık sebebidir. (Kaya, 1999:24) Son yüzyıl içinde meydana gelen siyasal değişimlerle birlikte halkın çoğulcu demokratik yönetimlerdeki varlığı ile birlikte siyaset meşruiyetini kazanmıştır. Bu da medya ve siyaset arasında karmaşık ilişkilerin kurulmasına neden olmuştur. Demokrasilerde doğrudan katılımının imkansız olması bu süreci halk adına kitle iletişim araçları yerine getirmiştir. Bundan dolayı da medya bu kamusal denetim görevinden dolayı hep değindiğimiz gibi dördüncü güç olarak tanımlanmıştır.

İletişim teknolojilerinin gelişimi ile birlikte başlangıçta kamu adına siyaseti denetleme görevinden uzaklaşarak ideolojik bir yapıya bürünmüştür. Bu ideolojik yapı toplumun tüm katmanlarını etkileyerek siyasal, ekonomik ve kültürel anlamda kurumların iş yapma amacını ve şeklini değiştirmiştir. (Erdoğan, 1999:35) Özellikle serbest piyasa ekonomisine geçişle birlikte yaşanan kar güdüsü medyanın kamuoyunu denetleme görevinin yerine pazar değerlerini ön plana çıkarmıştır. Bu gelişme “son 30 - 40 yıldaki hızlı holdingleşme sonucunda medya mülkiyet yapısındaki dönüşümün medyanın finans, endüstriyel alandaki büyük şirketlere bağlanmaları ile sonuçlanmıştır” (Curran, 1997:147).

Medyanın dördüncü güç vasfının yitirdiğinin iddia edildiği eleştirel yaklaşımlar medya-siyaset ilişkisi ve sermaye ile bağlantılı olarak öne çıkan görüşlerdir. Bu eleştirel görüşlere geçmeden önce, inceleyeceğimiz çalışmanın, demokratik bir hak olan seçimleri, medyanın ne şekilde ele aldığını ve bireylerin gündem hakkında hangi teoriler doğrultusunda harekete geçtiklerini anlamamıza yardımcı olacak olan “Gündem Belirleme” kuramına değinmemiz gerekecektir. Maxwell Mc Combs ve Donald L. Shaw gündem kurma modelini deneyimleyebilmek için 1968 yılında ABD’de yapılan başkanlık seçimlerine uygulamışlar. Seçimde kararsız seçmenlerin kararlarını nasıl etkilediğini anlamaya çalışmışlardır. Medya için önemli görüp haberleştirdiği olaylar seçmenler için de önemli olaylar olduğu iddia edilmiştir. Bu kurama göre “medya kurduğu gündem ile kitlelerin zihinsel dünyalarını biçimlendirmiştir” (Yaylagül, 2014:79).

Yaylagül'ün de belirttiği gibi "Gündem Kurma" yaklaşımı, medya içerikleri ile yapılan sistemli çalışmalarla insanları nasıl düşüneceklerini değil, ancak ne hakkında düşüneceklerini belirlediği görüşüne dayandırılmıştır. Medyanın gücü ile bazı haberleri manipüle ederek, istediği frekanslarla ve yoğunlukta gündemi işgal edebilmektedir. Bu kuram medyanın öncelik verdiği olayların kamuoyunun da önceliği haline geldiğini belirtmiştir. Medyanın siyasi gündemi etkilediği ve medyanın kamunun imgelem gücü olarak siyasal gündemi etkili bir biçimde belirleyip, haberlerde tekrarlanan konuların, haberdeki öne çıkarılan öğelerle birlikte okuyucunun önceliği haline geldiği kabul edilmiştir. (Iyengar, 1997:234)

Gündem Kurma yaklaşımı daha çok siyasal olaylar, özellikle de seçim kampanyalarını dikkate almaktadır. Medya tarafından gündeme getirilen konunun gündemine göre en girişken adayın seçimlerde başarılı olacağı savına inanılır. (Mcquail, 1983:67) Seçim kampanyaları içinde propagandayı barındırmaktadır. Kampanyaların etkinlik dönemleri belirlidir. Belli bir dönem için planlanır ve gerçekleştirilir. Propaganda ise bir düşünceyi, inancı, benimsetmek, harekete geçirmek için yapılan zaman yayılmış örtük zihinsel çalışmalardır.

Propagandanın temel görevlerinden biri seçmenlerin içindeki derinlerde gizli görüşü açığa çıkartmak, geçici eğilimden kararlılığa geçmeyi ve belirli gruba oy vermek gerektiği inancını sağlamaktır. Kararsızlar ilgisiz gibi görünseler de gerçek bu değildir. Uyuyan bir görüşleri mutlaka vardır, ya da uyuklayan uyandırılmayı bekleyen donuklaşan bu noktaları ortaya çıkarmak propagandanın görevidir. Propaganda "var olan bir temel üzerine aşılama yöntemi ile kendine çekmek istediği gönüllere daha önceden ekilmiş, sevilmiş, bir duygudan, fikirden yola çıkmaktadır" (Domenach,1969:151).

1.2 Söylem Analizi

Günümüzde haberin dönüşümünden bahsedilirken eleştirel yaklaşımların tam ortasında yer alan haberin etrafında şekillenen medyanın, mülkiyet yapısı, sermaye ve iktidar çerçevesinde kümelenen bu örgütleri anlamaya çalışmadan bir değerlendirmede bulunmak mümkün olmamaktadır. Lippmann, haber ve gerçeğin birbirinden ayrılması gerektiğini söyleyerek haberi üreten Kitle İletişim Araçlarının habere bir meta gözüyle baktıklarından haberin gerçeğe bir ilişkisi kalmadığından söz etmektedir. Ekonomi

politik yaklaşımçıların hepsinin ortak noktası haberin egemen güçlerin okuyucuya neyi, nasıl vermek istiyorlarsa öyle verdiklerini ve haberin sermayenin çıkarı için oluşturulan bir ürün olduğu savı üzerine durmaktadırlar. (1945, 213-218) Chomsky'e göre medya; devletin ve şirketleri çıkarlarına hizmet etmektedir. Ona göre haberlerin çatısını egemen güçleri destekleyecek şekilde kurarak her türlü tartışmayı imkansız hale getirmektedir. (1993:23) Dolayısıyla üretilen haberler örgütün ekonomik çıkarlarını destekleyecek nitelikte olmaktadır.

Althusser, Devletin İdeolojik Aygıtları kavramı (2000) ile ideolojinin, medyanın ideolojiyi yeniden üretirken haberin bundaki etkisini ortaya koymuştur. Takipçisi olan Stuart Hall'de benzer şeyler söyleyerek haberin ideoloji ile üretimi toplumu yeniden anlamlandırdığı hatta şekillendirdiğinden bahsedebilmektedir. İngiliz Kültürel Çalışmalar ekolü, ideoloji ve haberin anlam inşası üzerinde dururken (İrvan, 1997:77), (Shoemaker ve Reese 1997:103) bu ideolojik işlevin medyanın durumu tanımlama yeteneğinden kaynaklandığını söylemektedirler. Gramsci'nin terminolojisine göre yönetenlerin egemen anlayışlarına rıza gösterecek kitleleri medyanın haberleri üzerinden kendi siyasal meşruiyetlerine zemin hazırlamaktadırlar (İnan, 1996:93).

Eleştirel yaklaşımlar haber metinlerindeki sorunsal üzerinde odaklanırlar ve olması gereken nesnellik, tarafsızlık gibi değerleri incelemeye alarak iletişim çalışmaları epistemolojik ve yöntembilimsel konular üzerinde odaklanırlar. (Hackett, 1998:32) Haber metinlerinin idealde yansız davrandığı savına göre haberleştirildiklerine rağmen objektif hareket edilmediği belirtilmektedir (Schiller, 1993:24). Günümüzde teknolojinin olağanüstü çabalarıyla birlikte görüntünün, sesin, fotoğrafın çok rahat manipüle edildiğini düşünürsek haberin tartışmalı olduğu gerçeğini söylemek mümkündür. Söylem, teknolojinin üstün çabasıyla şekillenerek egemen güçlerin kontrol mekanizması haline gelmektedir. Kamuoyunu kendi çıkarlarına hizmet etme doğrultusunda habere yön veren üst akıllar, Chomsky'nin de ifadesiyle, rızayı üreterek bireyi tüketime ortak etmektedirler. "Söylemin başrolde olması sebebiyle özelliklerinin ve işleyişinin anlaşılabilir keşfedilmesi, ideolojik olduğu için de kontrol edilmesi gereken bir olgudur" (Elbirlik ve Karabulut, 2015:32). Haber her türlü içeriği ile bir söylemdir ve okuyucununun eleştirel filtresinden geçmelidir.

Söylem kavramının tarihine baktığımızda kelimenin terminolojik ve kullanım anlamları arasından birbirinden farklılıklar olduğunu görmekteyiz. Kavram, 14. Yüzyıl

Latincesi ve Fransızcası'nda ortaya çıkmıştır. Söylem; iki farklı yana akış, ikili konuşma, mükaleme, söz akışı anlamlarını ifade etmektedir. Menninski'nin Thesaurus'un söylem (discourse) sözcüğünün 17. Yüzyıl Türkçesindeki karşılıkları; lakırdı, kelam, müsahabet, müzakere, mükaleme, kelam, kil, kıl, kilü kal, güft, güftugu, cevap, mekal olarak geçmektedir. Günümüz Türkçesinde ise izah, açıklama, retorik-belagat, nutuk atma, bilimsel inceleme, sunum, münazara sohbet, telkin, nasihat, öğüt gibi anlamlarda kullanılmaktadır (Elbirlik ve Karabulut, 2015:33). Kubbealtı Lugatı'nda, ise söylem kavramı şu şekilde izah edilmiştir: “kavram tanımlamaları kendine mahsus olan ve ifade ettiği görüşleri içinde bir bütünlük oluşturan anlatım tarzı, söylenenden çok daha üst bir boyutta hissettirilen ifade, bir fikri ortaya koymaktaki yaklaşım tarzıdır” (2008:2874).

Söylem yaklaşımları söylemin çok çeşitli bilim dalları tarafından incelenmesine yol açmıştır ve bu konuda birçok bilim insanı farklı açılardan söylemi analiz etmeye çalışmışlardır. Foucault, bilgi temelli söylem yaklaşımlarının öncülerinden biridir diyebiliriz. Kendisi söylemi bir temsil olarak ele almış ve aynı zamanda da arzu, gücü taşıyan bir bilgidir diyerek; “ya doğru ya da yanlış olacak ifadeler üretmemize imkan veren bir olasılıklar sistemidir” şeklinde ifade etmiştir. Jacques Derrida ise, söyleme metin merkezli yaklaşmıştır. Dilin öncelikle sade bir metin olduğunu vurgulamış, metni bir anlama teorisi olarak görmüştür. Metin, bir kodlama değil; bir kod açılım sistemidir diyerek metnin saf bir anlamı olmadığını dolayısıyla da hiçbir metnin gerçek bir anlam taşımadığını ancak, Foucault gibi metnin temsiliyet arz ettiğini söylemektedir. Derrida'ya göre anlam sürekli ertelenir. Anlamda istikrar yoktur ve anlam sabitlenemez. Andre Martinet, söylemi bir bilgi olarak görür ve bu noktada Althusser ile aynı noktada birleşir. (Elbirlik ve Karabulut, 2015:34-35) Eleştirel dilbilimci Ruth Wodak, insan ve dil vurgusu üzerinde durarak, insan denen varlığın aklın hareketleriyle tanındığını ortaya koymaktadır. Birey bilinçli veya bilinçsiz kendini bir şekilde ifade etmektedir. İnsanın aklı, toplumsal ve tarihsel bir serüven sonucunda şekillendiği için kendisindeki değerleri söyleminde gizleyememektedir. (Elbirlik ve Karabulut, 2015:36)

Terry Eagleton da söylem kavramının ideolojiye dönüştüğünü söyler. Maddi etkileri vardır ve toplumsal pratik üzerinde işlediğini söyler ancak bir ayıma dikkat çekmektedir. İdeolojiler söyleme indirgense bile bütün söylemlerin ideoloji olmadığını iddia etmektedir. Söylemler ideolojileri kapsayacağını ve bunun da ancak belli etki

grupları tarafından oluşturulan söylemler olduğunu belirtmektedir (Elbirlik ve Karabulut, 2015:36-37). Keith Puch'a göre, söylem özne yönelimdir ve belli soruları sorarak görünür kılınmak istemektedir. Kim söylüyor? (onu dile getireni), Neye dayanarak söylüyor? (otoritesini), Kime söylüyor? (hedef kitlesini-dinleyicini), söyledikleriyle neyi başarmak istiyor? (amacının ve niyetliliğini) (Elbirlik ve Karabulut, 2015:37).

John Wilson'a göre söylem iktidar, çatışma, denetim ve egemenlik gibi konuların varlığına dayandığından tamamen politik temelli bir olgudur. Wilson söylemi temsile dayandırır ancak ötekilerin bize inanması için yapılan bir temsildir ve kötü niyetli olduğunu söylemektedir. Buradaki politik söylemin kötülük doğurmasının nedeni toplumu dönüştürme niyetinin üstünü örtme çabasından kaynaklanmaktadır. (Elbirlik ve Karabulut, 2015: 37)

1.3 Eleştirel Söylem Analizi

Jurgen Habermas'ın dil bilimi temelli tespitleri eleştirel söylem analizi çalışmalarını etkilemiştir. Ona göre söylem iletişim üzerine iletişimdir. (Elbirlik ve Karabulut, 2015: 38) Umberto Eco ise metin temelli bir söylem analizi yapar ve okurun girişimini esas alarak metnin niyeti hakkında tahminde bulunmaktan ibaret sayar. (Elbirlik ve Karabulut, 2015: 42) Söylem analizi metni anlamaktan çok yazarın fikrini anlamaya çalışıp bunu da metin dışındaki sembollere, geleneklere, normlara ve şekillere odaklanarak yapmaya çalışan bir analiz türüdür.

Van Dijk'ın eleştirel söylem analizi, analiz yöntemleri açısından en çok üzerinde durulandır. Onun tanımına göre, eleştirel söylem çözümlemesi; toplumsal sorunlara yönelip kesinlikle politik olan söylemlerin dışındaki konuları araştırmamaktadır. Metni tarihsel ve ideolojik bir işleyiş olarak görür ve bundan hareketle, metin ve toplum arasındaki ilişkiyi yorumlayıcı ve açıklayıcı bir çerçevede kurmaya çalışmaktadır. (Baş, 2008:30)

Van Dijk'e göre eleştirel söylem analizi, güç, hakimiyet, hegemonya, sınıf farkı, cinsiyet, ırk, ideoloji, ayrımcılık, çıkar, kazanç, yeniden oluşturma, dönüştürme ve sosyal kazanç gibi konuları ön plana çıkarmaktadır. Ayrıca güç ilişkileri, değerler, ideolojiler, kimlik tanımlamaları gibi çeşitli toplumsal olguların dilsel kurgulamalar

yoluyla bireylere ve toplumlara nasıl yansıdığını ve nasıl işlendiği ile ilgilidir. (Çelik ve Ekşi, 2016: 113)

Van Dijk'ın formüle ettiği haber söylem çözümlemesi yöntemi; metin içeriği, retorığı, semantiği, ve anlatısını kapsamaktadır. Yöntem mikro ve makro bağlamında haber metinlerinin çözümlenmesini açıklamaktadır. Mikro bağlamında metnin sesleri, sözcükleri, cümle yapıları ve anlamları ele alınırken makro bağlamda ise tema gibi metnin tüm boyutları ele alınmaktadır. (Devran, 2010:64) Başka bir anlatımla metnin içine odaklanarak söylemini çözmeye çalışmaktadır. “Haberin tematik açıdan incelenmesi, haberi anlatanın sunum biçimini ortaya koymasından önemlidir. Tematik özellik metne ait diğer özelliklerle birleşerek olaya ait zihinsel çerçeveyi kurmaktadır” (Kurtoğlu, 2003:152-153).

Tematik yapı incelenirken, metnin içindeki konunun en baştan sonuna kadar detaylı bir şekilde irdelenerek aralarındaki bağlantıyı sebep sonuç ilişkisi açısından açıklamaya çalışılmaktadır. (Devran, 2010:65) Makro düzeyde metnin genel yapısı tematik bağlamda çözümlenerek haberin değerlendirilmesi ve sonuçlandırılması yapılmaktadır. Metindeki tekrarlar haberin anlamını güçlendirmektedir. “Bağlam her zaman kendini açık ifade ve doğrudan sözcüklerle kurgulamış olmayabilir o zaman gizli veya örtük göndermeler aracılığı ile oluşturulmuş olabilir” (Kurtoğlu, 2003:157).

Mikro düzeyde metin sözcük, ses, söylem stili, gibi detaylarla ele alınmaktadır. Sözcüğün cümle içerisindeki anlamı üzerinde durulurken cümlenin aktif, pasif, geçişken olup olmadıkları da ayrıca anlam üzerinde çözümlenmesi gereken durumlar olmaktadır. Öznenin kullanım şekli de habere başka bir anlam yükleyebilmektedir. Belli sözcüklerin özellikle seçilmesi metnin ideolojik açılımına dair bir ipucu verebilmektedir.

Van Dijk söylemin ikna boyutunun anlaşılması için; olayın tüm yönleri ile açıkça tanımlanması gerekliliği, olaylar arasında güçlü bir sebep sonuç ilişkilerinin belirtilmesi ve olaya ilişkin arka plan bilgisinin verilip verilmediği üzerinde incelenmesi gerekliliğini söylemektedir. (Devran, 2010:66-67).

Haberin sunumundaki bazı özellikler haberi tanımlamamıza yardımcı olacak öğelerdir. “Nesnellik, alternatif görüşler, dengelilik, anonim ses, kişisel ses ve özneye verilen özellikler, haberdeki sorumluluğun nasıl dağıtıldığı, vurgu bir takım ifadeler

metnin bağlamının içindeki anlamın, okuyucu tarafından algılanıp yönlendirilmesinde belirleyici unsurlardır” (Kurtoğlu, 2003:152-154)

Haber değeri bir metni incelerken bize politik sonuçları bakımından da bir anlam ortaya koymaktadır. “Haberde olumsuzluk, kişiselleştirme, sonuçların önceden bilinmemesi, sonuçları bakımından önemli olma, duygusal içerik katma, ilgiyi çekme, tuhafılık, çarpıcılık, zaman ve mekan bakımından yakınlık, karmaşa, elit kişilere yer verme” (Kurtoğlu, 2003:153) gibi dönem dönem değişebilecek temalar, haber değeri katarken bireyi de ikna edeceğine inanılmaktadır. Dolayısıyla Ünsal Oskay’ın da ifade ettiği gibi, haber insanların kendi yaşantılarına haklılık geliştirecek onay ve algı tekrarlarını amaç edinmektedir. Ona göre “haber iletisinin dışarıda olup biten hakkında bilgi edindirme çalışması olmadığını vurgulamaktadır” (Kurtoğlu, 2003:148).

Tüm bu kuramsal çerçevenin ışığında araştırmanın öğeleri tek tek analiz edilmiştir. Bu çalışma tek bir kuram üzerinden açıklanabilecek kadar tek yönlü bir araştırma değildir. Dolayısıyla farklı kuramlardan ve görüşlerden yararlanılmıştır.

2. TÜRKİYE’DE MEDYA - SİYASET İLİŞKİSİ ve DEMOKRASİ

Türkiye’de medya-siyaset ilişkisi hep bir sorunsal düzlemde algılanmış ve tartışılmıştır. Bunun temelinde yatan nedenler ise Türk basın tarihinin geçmişinde yani Osmanlı Devleti’nde basılan ilk gazetelerin çıkış nedenlerinde aramak gerekmektedir. Batı’da ticaretin ve teknolojik gelişmelerin ilerlemesiyle birlikte ihtiyaç duyulan uzaktan bilgi ve haber alma gerekliliği, yeni bir çeşit bilgi alışverişinin doğmasına neden olmuştur. Dünya tarihinde ilk gazetelerin ortaya çıkışına zemin hazırlayan bu haber alma ihtiyacı beraberinde haber kağıtları (Tüfekçioğlu, 1993:34) denen bilgi notlarını ortaya çıkarmıştır. Batı’da ilk gazetelerin ortaya çıkışı tamamen burjuva sınıfının kendi anlayışını geniş kitlelere duyurmak ve egemenlik kurmak isteği ile oluşmuştur.

Osmanlı’ya geldiğimizde ise yenilikçi yönüyle bilinen II. Mahmut’un Takvim-i Vekayi gazetesi ile başlattığı Hayati Tüfekçioğlu’nun deyimiyle “Baticılaştırma” (1993:64) hareketleri reformların devlet içinde duyurulması amacını taşıyordu. Takvim-

i Vekayi'nin hiçbir zaman gazetelerin kurumsallaşmasıyla birlikte tanımlanan topluma bilinç yayma ve bunu davranışa dönüştürme amacını gütmemiştir. Banarlı, Takvim-i Vekayi'nin başlıca vazifesi ve hizmetini, devletin siyasi ve idari icraatlarını, hem tebaasına hem de başkalarına tanıtmak; bir taraftan da öteden beri bilinen vakanüvis tarihçiliğinin kaydettiği olayları, günü gününe tespit etmek ve neşretmek olarak açıklamıştır. Banarlı, bu suretle, devletin icraatları konusunda maksatlı, maksatsız çıkarılan dedikoduların da önü alınacağını ve bu dedikoduların devlete, millete zarar vermesi önleneceğini anlatmıştır. Bir yandan da gazetede yabancı devlet müdahalelerine cevap niteliğine yazıların bulunduğunu da açıklamaktadır. (aktaran Demir, 2007:81)

Daha sonraları özel gazete statüsüne alınsa bile tam olarak özel gazete denilmesinde tartışma yaratacak yayınlar arda arda çıkmaya başlamıştır. Özel gazeteler olarak Ceride-i Havadis, Tercüman-ı Ahval ve ilk fikir gazetesi sayılabilecek olan Tasvir-i Efkar ön plana çıkarılabilmektedir. Tercüman-ı Ahval'in sahibi Agah Efendi ve gazetede en etkili isimlerden biri olan İbrahim Şinasi Efendi devlet memuruydu. Ayrıca bu dönemde tüm gazetelerin devletten nakdî yardım aldığı bilinmektedir. Gerek Agah Efendi'nin gerekse Şinasi Efendi'nin bir ayaklarının Batı'da ve özellikle de Paris'te olduğu söylenebilir. (Tüfekçioğlu, 1993:94) İlk özel gazetelerle birlikte Osmanlı Türk toplumunda özellikle de Tanzimat ile birlikte Batı'ya öykünerek yeni bir toplum modelini benimseyen ve destekleyen yazılar da çıkacaktır. Bunu Ülken'in (aktaran: Tüfekçioğlu 1993:94) belirttiği düşünce ikiliği üzerinden anlayabiliyoruz. Ülken'e göre "uzun süre Doğu ve Batı, eski ve yeni alaturka alafranga (...) hiçbir senteze ulaşmadan aynı kafanın içinde yan yana" yaşayacaktır. Özellikle Tercüman-ı Ahval gazetesi toplumun değişiminde, yeni kültürel fikirlerin yayılmasında ve benimsenmesinde başat rol üstlenmiştir. Bu gazetelerle birlikte ileriki tarihlerde de kadın mecmualarında magazin haberlere daha çok yer verilmiştir; maskeli balolar, makyaj ve bakım, kadınların hakkı, ekonomik özgürlük gibi kavramlar işlenerek bir dönüşüm başlatılmıştır.

Her dönemde ve her iktidarda olduğu gibi Osmanlı'da da basına karşı tedbir alabilmek ve muhtemel karışıklıklara mahal vermemek amacıyla bir takım kanunlar çıkarılmış ve kararlar alınmıştır. Osmanlı'da çıkan ilk basın yasakları 1858 yılındaki ceza kanunu ile başlar. Kanunun çıktığı dönemde iki gazete ve bir dergi yayın hayatındaydı. Her türlü yayın zaten devletin matbaasında basılıyordu. Buna rağmen çıkan yayınlarla ilgili alınan kararlarda mevcut devlet yönetimine yapılacak herhangi bir

hakaret sonucunda matbaanın bir süreliğine veya tamamen kapatılıp karşılığında da ilgili kişilerin on ile elli mecdiye arasında altın para cezasına çarptırılması emrediliyordu. Ardından gelen 1864 matbuat nizamnamesi, 1867 Âli kararnamelerle birlikte devlet yeni tedbirler alıyordu. 1876 yılındaki ilk basın sansürü ile bundan böyle basılacak gazetelerin devlet tarafından kontrolünü sağlıyordu.

II. Abdülhamid'in tahta çıkması ile birlikte Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu en karışık dönemlerden biri de başlamış oluyordu. 1877 yılındaki Sıkıyönetim Nizamnamesinin hazırlanmasının ardından 1878'de Meclis-i Mebusan'dan onay almasına rağmen ilk basın yasa tasarısının II. Abdülhamid tarafından imzalanmaması önemli tarihî olaylardandır. 1882 yılından itibaren ise önceleri sadece siyasi gazeteler sansürden geçirilirken daha sonraları ise her türlü gazete, dergi sansüre tabi olmuştur. II. Abdülhamid'in tahtan indirilmesinin ardından İttihat ve Terakki'nin gözetiminde hazırlanan ve 1909'dan 1931 yılına kadar yürürlükte kalan ikinci matbuat nizamnamesi, daha sonra değiştirilerek basın özgürlüğü adına daha kısıtlayıcı tedbirlerle donatılmıştır.

Cumhuriyet dönemi öncesinde gazetelerin siyaset ile ilişkileri istikrarsız bir süreç içinde yol almıştır. Gazeteler sayıca çoğaldıkça iktidara olan eleştiriler de artmış ve buna mukabil bir takım kararnameler ve özellikle Fransa'dan alınan kanunlarla iktidar eleştirilerinin önüne geçilmeye çalışılmıştır. 1908'de II. Meşrutiyet'in ilanı ile birlikte hızla yayılan ulus fikri gazetelerden büyük destek görmeye kalmamış, farklı dillerde çıkarılan onlarca gazete bağımsızlık ateşini fitilleyerek Osmanlı'nın sonunu getirmekte rol oynamıştır. Aynı zamanda günümüzde de yakın zamana kadar devam etmiş olan faili meçhul gazeteci cinayetleri, İttihat ve Terakki zamanında başlamıştır.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında yani tek partili dönemde basın, Althusser'in sözünü ettiği devletin ideolojik aygıtı konumundadır.

“Devletin baskı aygıtı ile Devletin İdeolojik Aygıtlarının devlet iktidarının altında bir araya gelmesidir. Devlet Aygıtı ile Devletin İdeolojik Aygıtlarının birliğini ise, devlet iktidarını ellerinde bulunduranların sınıf siyaseti ile sağlar; devlet iktidarını ellerinde bulunduranlar, devletin baskı aygıtını kullanarak doğrudan, devlet ideolojisinin, Devletin İdeolojik Aygıtlarında gerçekleşmesi ile de dolaylı olarak sınıf mücadelesi içinde etkin olurlar” (Althusser, 2010:58).

Buna göre okul, din, medya vs. egemen ideolojinin hakim olduğu ideolojiyi temsil etmektedir.

O dönemde Türkiye'deki yönetim de 20. Yüzyılın özellikle ikinci çeyreğinde Avrupa'da baskın haldeki “nasyonel” siyasi konjonktür nedeniyle, benzer bir tutum izlemiştir. Tökin ‘in ifadesinden anlaşıldığı üzere Tek parti dönemi içinde basın, siyasi haberlerle ilgili belirli sınırlar içinde yazı yazabiliyordu. O dönemde Ulus Gazetesi Cumhuriyet Halk Partisi'nin gayri resmi yayın organıydı. Ertesi gün yazılacak olan baş makale, Ankara tarafından hazırlanıp gazeteye veriliyor ve basılıyordu. (Demir, 2007:141) Demir'in kendi ifadesiyle;

“1924'deki Takrir-i Sükun Kanunu'yla başlatabileceğimiz ve 1946 yılında çok partili sisteme geçişle bitirebileceğimiz Tek Parti döneminde, bu anlayışının doğal sonucu olarak muhalefete rıza gösterilmemiş, susturmak için her türlü yol denenmiştir. Bu demokratik çerçevede demokratik sistemlerde muhalefetin en önemli aracı olan basını denetim altına almak için çeşitli düzenleme ve uygulamalar yapılmıştır” (Demir, 2007:142).

Cumhuriyet'in ilk yıllarında yürürlükte olan 1909 tarihli matbuat nizamnamesinin ardından Takrir-i Sükun kanunu ile çok sert tedbirler alınmıştır. Bu yasa ile basın özgürlüğü yerine, rejimin yerleştirilmesi için her türlü tedbirleri alan tamamen otoriter bir anlayış izlenmiştir. 1931 yılında bir matbuat nizamnamesi çıkartılmış ve ardından 1936 yılında eklenen 142., 161. ve 163. maddeler sırasıyla 1962 ve 1991 yılında kaldırılana kadar bir baskı silahı olarak kullanılmıştır.

Çok partili dönem ile birlikte Türk basını sıçrama yapmıştır. Özellikle 1950'lerde Milliyet, Yeni Sabah ve Hürriyet gazeteleri teknik gelişmelerle daha modern bir gazetecilik anlayışıyla ortaya çıkmışlardır. Bu dönemde Türk yazılı basınında egemen olan dört aile gazetecilik yapıyordu; Hürriyet, Simaviler'in; Milliyet, Karacanlar'ın; Cumhuriyet, Nadiler'in; Tercüman Ilıcaklar'ındı. 1978'de üç sektörün varlığından bahsediliyordu: “Kamu, Özel ve Hürriyet” (Demir, 2007:176). Çok partili dönemle birlikte çoğulculuk ve basında çeşitlilik artarak Demokrat Parti zamanında yapılan düzenlemelerle basın özgürlüğü hem yasal hem de idari açıdan geliştirilmiştir. (Demir, 2007:177)

1950'lerden sonra CHP'nin oligarşik devlet yapısının oluşturduğu damarlar, basın ve asker ile işbirliği yaparak Demokrat Parti'nin ve Adnan Menderes'in sonunu getirmiştir. Öncesinde basının yanlı ve sert tavrına karşı DP'nin oluşturduğu Tahkim komisyonu da hükümetin sonunu hazırlayan gerginliklerin önünü kesmeye yetmemiştir. Bu dönemden sonra basına yönelik çıkarılan Basın Ahlak Yasası ve 212 sayılı yasa ve Basın İlan Kurumu basın açısından önemli kazanımlar sayılabilir. 12 Mart muhtırasından sonra yaşanan istikrarsız dönemle birlikte çoğulcu ve demokratik haberciliğe darbe vurulmuştur. Haberler daha çok magazine yönelik olmaya başlamıştır. Bu dönemde magazin gazeteciliği öne çıkmıştır. Abdi İpekçi'nin öldürülmesiyle birlikte bu dönemde gazetecilere yönelik terör olayları tırmanmıştır.

1980'ler Turgut Özalp yılları olarak tarihe geçmiştir. Doğu blokunun çökmesi ve dünyada Pazar ekonomisinin hızla yayılmasıyla birlikte, Türkiye'de de liberal politikalar alan bulmaya başlamıştır. Özellikle medyadaki hızlı holdingleşme, beraberinde güçlü sermaye yapılarını ortaya çıkarmıştır. 24 Ocak 1980 kararları sonucunda kâğıda devlet tarafından uygulanan sübvansiyonun kaldırılması ile medyada büyük el değiştirmeler yaşanmış ve holdingleşme bu dönemden sonra hız kazanmıştır. Bu yıllara atfen Doğan Tılıç, 1980 sonrasında medya iktidar ilişkisini, havuç – sopa ilişkisine benzeterek şöyle demektedir;

“Son yılda, gazetelerin ilk sayfalarında koca puntolarla atılan manşetlerin, hükümetleri eleştirmekten desteklemeye, desteklemekten eleştirmeye nasıl döndüğü dikkatli okurların gözlerinden kaçmadı. Hatta bu okurlar, manşet değişimlerinin altında yatan nedenin medya sahibinin kredi gereksinimlerinin karşılanmasındaki tatmin veya tatminsizlikle ilgisi olduğunu hissetmeye başladılar. Hükümetler de bu ilişkiyi medyayı kontrol edebilecekleri bir tür havuç – sopa ilişkisi olarak gördüler. Anti-demokratik yasalar, tutuklamalar ve cezaevlerine koymalar yanında, kredi musluklarının kısılması ya da kesilmesi de hükümetlerin elinde medyaya yönelik etkili bir sopa oldu. Medya sahiplerinin başka sektörlerde önemli yatırımları olduğundan bu işlerin maliye müfettişleri sıkı denetime tutulması da bir tür sopa işlevi görebiliyordu. Havuç ise örneğin kamu bankalarının kredilerini medya patronlarına kullandırmak oluyordu” (Tılıç, 1998:90).

90'lı yıllarda ise medyadaki ticarileşmenin hız almasıyla birlikte medya-siyaset ilişkisi artık gazeteciliğin bir kolu olarak kanıksanır hale gelmiştir. O yıllara dair gazetecilik mesleğine 40'lı yıllarda başlayan eski gazetecilerden Selami Akpınar'ın, 90'lı yıllardaki medya savaşlarını değerlendirdiği şu sözleri gazetecilik anlayışındaki değişimi ortaya koymaktadır:

“Basında hep kavga vardı. Çok büyük ve çirkin kavgalar oldu. Ama bütün o kavgalar gazetecilik üzerine, gazetecilik anlayışı, idealine dönük yapılırdı, en ağır suçlamalar bile bu sınırların dışına taşmazdı. Bugünkü kavgaların bence gazetecilikle ilgisi yok. Burada tamamen ticari bir zihniyet var. Kendi adıma üzülüyorum. Mesleğimiz adına üzülüyorum” (Aktaran Tılıç, 1998:263).

Türk basınında özellikle sahiplik ve bunun kontrolünde yaşanan kilometre taşları vardır. İlk önce 80'li yıllarda basın dışı sermayenin sektöre girmesi ile başlayan süreci 90'lı yıllarda basının medyaya dönüşmesi ve holdingleşmesi takip etmiştir. Son olarak ta 2001 yılında devletin Türkiye Mevduat Sigorta Fonu aracılığıyla medya işletmelerine el koyması yakın tarih açısından önemli gelişmelerdir.

Gazeteciliğe en büyük darbe 1990'lı yılların başında Aydın Doğan'ın medyaya girmesi ile başlayan sendikasıztırma hareketi olmuştur. Önce Milliyet daha sonra da Hürriyet gazetesinde 212 fikir işçisi statüsünde çalışan birçok gazeteci, farklı bir kuruma geçirilip ihbar tazminatı başta olmak üzere birçok kazanılmış haklardan vazgeçmeleri istenmiştir. Bu durumu mecburen kabul edenlerin yanında kabul etmeyip işten ayrılanlar da olmuştur. O dönemleri yaşayan ve Hürriyet gazetesini reklam servisinde 212 fikir işçisi statüsünde çalışan Mehmet Akyıl'ın yaşadıklarından yola çıkarak medya patronlarının kendi kurum çalışanlarının haklarını korumadıklarını ve alenen suç işlediklerini anlayabilmekteyiz.

O dönem çalışanlar üzerindeki baskıyı kabul etmeyip işten ayrılan Akyıl olanları şöyle anlatmaktadır :

“Sendikaları işçi ve emekçilerin hak ve çıkarları için mücadele eden bir örgüt olarak tanımlıyoruz. Her iş kolunun kendine özgü aynı zamanda siyasal düşünce yapısına uygun bir sendikal örgütü bulunmaktadır. Bütün sendika örgütleri işçinin yanındadır. Ne yazık ki işçinin yanında durup, gizliden işveren, patron ve devlet mekanizmasından yana olan, bunlardan nemalanan nice sendika ağaları vardır.

Basın işçilerini de temsil eden sendika vardır. Türkiye Cumhuriyeti demokratik bir Cumhuriyettir. O halde demokrasiyi içselleştirmek öncelikle basın ve medyanın ideali olmalıdır. Demokrasi yoksa hak arama da yoktur. Türkiye'de bir zamanlar "Büyük Gazete" sloganıyla kurumsallaşmış olan Hürriyet gazetesinden bile sendika el etek çektilmişse, basın işçileri kendi başının çaresine baksın denilmişse böyle bir basına da zaten güven olmaz. Nice basın çalışanları medyada yazı işlerinde çalışmalarına rağmen, fikir işçiliği olarak gösterilmesi gerekirken, diğer teknik işçilerin kadrosunda gösterilmesi de bir nevi devleti yanıltma ve sahtekarlık olarak görülmelidir. Basın işçileri bir takım baskılarla işten çıkmak zorunda bırakılmıştır. Sanki işçilerin kendileri çıkmak istiyor gibi bahanelerle ihbar tazminatları da verilmemek istenmiştir. Verilmemiştir de. Bazı fikir işçileri holdingin ana gazetesinde çalıştırılıp, yine aynı grup içindeki naylon gazete tabir edilen ve sadece basın ilan için üç yüz, beş yüz tirajdaki siyah beyaz gazetenin kadrosunda yer bulduklarını söyleyebiliriz. Bugün Hürriyet gibi bir gazetede bunlar oluyorsa, küçük gazete işletmelerinde bu durum daha da vahimdir. Gazetelerde işçi hakları korunması gerekirken, sendika avukatları da işçinin yanında gerekli duruşu göstermediklerinden gazetelere güvenilmediği gibi sendikalara da güven kalmamıştır. Bugün işçiler sendikaların politik ihtiraslarının adeta kurbanıdır” (Röportaj, Nisan 2016).

Akabinde sendika da kaldırılmıştır. Bu tutum ve tavır ile artık gazeteciliğin değil, medyanın patron güdümünde olduğu ve patronların da gazetecilik yapmak için bu sektöre girmedikleri anlaşılmaktadır.

D. Foy ve P. Broughton, teorideki ideal tanımlarda haberin değerinde doğruluk ve gerçeklik kavramlarının olduğu ancak pratik uygulamalarda bu ideale nadiren rastlandığını belirtmektedirler. (aktaran Sevginer, 2012: 68) Teorideki ideallerin pratikte uygulanmadığı görüşünü patronaj yapısı üzerinden ele alan Tılıç (aktaran Sevginer, medya sahiplerinin çıkarlarının gazetecilik pratiğinin hakkıyla yerine getirilmesine izin vermediği konusunda kuşkuya yer kalmadığını savunmakta ve medya patronlarının gazetecilik ile olması gereken gazetecilik arasında ortaya çıkan uçurumdan yarar gördüklerini ileri sürmektedir.(2012:68-69) “Gazetecilik dünyada olduğu kadar Türkiye’de de değişmektedir. Oya Tokgöz’ün ifadesine göre gazetecilik mesleğinin niteliklerinde de bu değişim açık seçik belli olurken; bu durum 1990’da çıkan Körfez

Krizi ve 1991'deki körfez savaşı ile kendini iyice belli etti denilebilir. Değişiklik ise gazeteciliğin temel işlevinde görülmektedir (aktaran Sevginer 2014:68-69).

Günümüzde siyaset ve medya iki kutuplu olarak devam etmektedir. Muhalefet, siyaset üretmek yerine geçmişten gelen zihniyetini devam ettirmek ve statükoyu korumak adına gerçek görevini yapmamaktadır. İktidar, icraat üretmek zorundadır ve millettten aldığı yetki ve sorumluluğun hesabını millete vermek zorundadır. Bu çerçevede de kendisine bir vizyon belirlemiştir. İktidarı destekleyen bir basın-medya yelpazesi vardır. Bunun karşılığında da muhalefetin de ulusal bir medyası vardır. Muhalefet medyası, Türkiye üzerinde hesapları ve menfaatleri olan bütün şer güçlerin referanslarını iktidara karşı kullanmaktadır.

Türkiye'de medya-iktidar ilişkisi, zaman zaman farklılıklar gösterse de her zaman oligarşik düzenin korunması yönünde gerekli tedbirler alınmıştır. Bu tedbirler, geçmişte gördüğümüz gibi askeri vesayetini eliyle olabildiği gibi, bugün yurt dışındaki güçler ve onların yurt içindeki uzantıları ile Türkiye'ye mesajlar yoluyla gerçekleşmektedir.

Almanya kendi tarihsel insanlık suçunu örtmek suretiyle o dönem Başbakan olan Recep Tayyip Erdoğan'ın fotoğrafını manipüle ederek Stern dergisine kapak yapmıştır. Bu suretle, Hitler'e benzeyen yeni bir diktatör geliyor algısını işlenmiştir. Bu, Recep Tayyip Erdoğan'dır, demek istenmiştir. Böylece hem Türk halkının hem de bütün dünyanın Erdoğan algısını olumsuz hale getirecek bir algı operasyonuna imza atabilmiştir. Batı basını, söz konusu müttefikleri veya kendi ülkesindeki olaylar olduğunda iç dinamikleri ve ulusal siyasi çıkarları öne çıkartırken mevzu Türkiye olduğunda "basın özgürlüğü" ve tarafsızlığı ilkesini politik bir yönelimle retorik olarak kullanmaktadır. (Yerlikaya, 2016: 177)

2.1. Türkiye'de Medyanın Konumu

Medya genel bir kavram olmakla birlikte Kitle İletişim Araçlarının tümünü ifade etmek için kullanılan bir terimdir. Medya kavramı teknolojinin gelişimi ile birlikte kitlesel bir olguyu ve bu olgunun farklı yapılar içindeki işlevini tanımlamaktadır. Taşkiran (2007:18) kitle iletişiminin tanımlanabilmesi için işlevlerden yola çıkarak; kitle iletişimde 'gönderen'in kurumsal bir yapısının olduğu, uzmanlaşmış gruplar tarafından homojen ve farklılaşmış kitlelere sembolik içerikleri profesyonelleşmiş aygıtlar aracılığı ile bireylere gönderilen mesajları kapsadığını söylemektedir. Bu

aygıtlarında günümüz teknolojik araçların basın, TV, sinema, internet olduğunu söyleyebilmekteyiz. (aktaran, Akdağ 2016:1)

Etimolojik açıdan bakarsak Latince kökenli olan İngilizce'deki media kelimesi aynı anlama gelen medium sözcüğünden alıntıdır. Latince'de "aracı" anlamındadır (etimoloji Türkçe, 2016)

Kitle iletişimi veya medyayı salt tanımdan yola çıkarak anlatımı konuyu sadece teknik kısmına indirgeyeceğinden yetersiz olacaktır. Özellikle kitle iletişiminin endüstrileşme ile birlikte sosyolojik etkileri hala tartışılan bir meseledir. Medyanın kendisini tanımlarken konuyu daha iyi anlayabilmemiz için onun tanımından çok toplum ve birey üzerinde yarattığı etkileri iyi anlamamız gerekiyor. Kaya'nın ifadesine göre; kitle iletişim araçlarının zaman içinde toplumsal yapıların oluşmasında çok önemli etkileri olmuş ve düzen içinde pek çok güç elde etmiş, bu güç ile birlikte de sosyolojik yeni tanımlamalara yol açmıştır. (aktaran, Akdağ: 2016:1)

Bu konuda özellikle 19.yüzyıldan itibaren başlayan eleştirel tartışmaların yanı sıra bugün daha sert sözlerle medyanın yarattığı dönüşümü anlatan sözler dikkate alınabilir Batı'da şehirleşme ve endüstrileşme ile birlikte kentlerde yığınların toplanması sonucu bu güruhu güdüleme, denetim altında tutmak istemenin bir sonucu olarak kitle iletişim araçları zaman içinde önem kazanmıştır. Kalabalıklar içinde yalnız kalan insan bu araçların etkisi altına girmiş ve ona sunulanı gerçek olarak algılamıştır diyen bir grup bilim insanı 19.yüzyıl eleştirilerini bu genel zemine oturtmuştur.

Kitle iletişimi doğası gereği diğer bilimsel alanlardan bağımsız düşünülemez. İlk etapta teknoloji ile bütünleşik bir alan gibi görünse de temelinde insanın konuşma ve yazma becerilerine dayanmaktadır. Bu yüzden de kitle iletişimi bir bilim alanı içinde incelerken psikoloji, sosyoloji, dilbilimi, ekonomi ve siyasetten ayrı tutulamamıştır. İlk dönem kuramcıları bu yüzden farklı alanlardan gelen bilim insanlarıydılar.

Siyaset bilimci olan H. Lasswell'in çalışmalarında basitçe tarif ettiği bir formülasyondan yola çıkılırsa eğer iletişimi kim, kime, neyi, nasıl söylüyor şeklinde açıklanabilir. Bir başka şekliyle iletişimi iletiyi gönderen (kaynak), iletiyi alan (hedef kitle) ve bu süreç sırasında gönderilen bildirim (ileti) olarak tarif edilmektedir. Laswell'in bu basit tanımı iletişim biliminin henüz medyanın emekleme döneminde

geçerliliği olan bir tanım olmasına rağmen bugün iletişimin temelini anlamak açısından önemlidir. Davranışçı gelenekten gelen Laswell iletişim çalışmalarının öncüsü olarak kabul edilir. Laswell insan davranışlarını izleyerek nelerden etkilenip davranışların nasıl şekillendiğini anlamaya çalışarak iletişimi açıklamaya çalışmıştır. Laswell izleyiciyi pasif ve iletinin etkisini güçlü görür. İkinci dünya savaşına kadar iletişim çalışmaları çizgisel bir düzeyde ilerlemiştir. Özellikle Nazi Almanya'sında iletişim propagandaların etkisi nedeniyle çalışmalar ikinci dünya savaşından sonra kitle iletişiminde yoğunlaşmıştır. (Yaylagül, 2013:26)

Ceyda Büyükbaykal Kitle İletişim Araçlarını şöyle tanımlıyor: “Toplumun büyük bir kısmının alıcı konumunda olduğu kitlelere yönelik iletişimini, bunu sağlayan araçlar da kitle iletişim araçlarını oluştururlar” (Büyükbaykal, 2005:72). Kitle İletişim Araçları ile gerçekleşen iletişimi ise McLuhan elektronik araçlarla kültürün yayılmasının ‘araç mesajdır’ şeklinde ifade etmiştir. McLuhan’ın ifadesinde de yer aldığı gibi kitle araçlarının çoğalması ile iletişimi adeta dünyayı küresel bir köy haline getirmiştir.

Eleştirel yaklaşımların birçoğu Liberal çoğulcu toplum kuramına karşıt olarak geliştirilmiştir. (Yaylagül, 2013:91) Buna göre iletişimin endüstrileşmesi ile birlikte var olan toplum ile iktidar ilişkilerinin arasındaki süreçleri toplum üzerindeki etkilerini anlamaya çalışan bir yaklaşımdır. Diğer bir eleştirel yaklaşımlardan biri medyanın egemenliğini elinde bulunduran aktörlerin sermayenin veya hükümetlerin kültürel ve ideolojik aygıtları olarak gören yaklaşımlardır.

Kitle İletişim Araçlarının yaygınlaşması ile uzak yakın olmuştur. Bir başka kıtadan bir başka kıtaya bilgi aktarımı, görüntü aktarımı teknoloji sayesinde artık mümkün olabilmektedir. Medya sayesinde etkileşim ulusal boyuttan çıkıp uluslararası bir boyuta taşınmıştır. Kitle İletişim Araçlarının en önemli özelliği yüz yüze iletişim devrine son vermiş olmasıdır. Bugün gelinen noktada ise yeni iletişim teknolojileri ile birlikte yaşanan dönüşüme paralel olarak bilgi simüle edilebilir hale gelmiştir. Bu gelişme ile birlikte bugün de hala McLuhan’ın tezi önemini korumaktadır. Gelinen noktada iletişimin kendisinden çok aracın kendisi önem kazanmıştır.

1980 yılında yayımlanan Mac Bride raporu Kitle iletişim araçlarının toplumsal işlevleri üzerindeki fonksiyonlarını belirlemiştir. Buna göre medyanın haber aktarımı, toplumsallaştırma, motivasyon, tartışma, eğitim, eğlendirme, kültür ve bütünleştirme

gibi görevleri olduğunu söylemektedir. Ancak bugün bunun bir adım ötesinin de yaşandığı söylenebilmektedir. Günümüzde internet teknolojilerinin olağanüstü gelişimi ve yaygınlaşması ile artık iletişimin medya profesyonellerin eline kalmadığı görülmektedir. Medyanın çoklu etkileşimi sayesinde bugün yurttaş gazeteciliğinin varlığından bahsedilmektedir. Bu gelişme ile birlikte iletişimin sosyolojik yapısında da dönüşümler yaşandığı görülmektedir. Ahmet Oktay, Kitle İletişim Araçları'nın sosyolojik tabanını şu şekilde ifade etmektedir: “Kitle İletişim Araçları günümüzün yaygın deyişiyle, medyanın kullandığı sözel ve göstergesel dil ve tüm gündelik pratikleri, spordan siyasete sanattan eğlenceye bireyin içinde biçimlendiği, kendini yeniden ürettiği toplumsal olguları anlamlandırmakta ve tanımlamaktadır “(Oktay, 1995:169). Kitle iletişiminin ortaya çıkışını Levent Yaylagül şöyle ifade etmektedir:

“Kitle iletişimi denilen ve radyo, televizyon, sinema, basın, internet gibi araçlarla gerçekleştirilen iletişim tarzı kapitalizmin tekelleri aşamaya ulaştığı 19.yüzyılın sonlarından itibaren ortaya çıkmış ve giderek toplumsal üretim ve yeniden üretimin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir” (Yaylagül, 2013:15).

Artık günümüzde medyadan bahsederken endüstri haline gelmiş olan bir sermayenin denetiminden söz edilmektedir. Böyle olunca da gerçek bir etkiden ve bu etkinin yarattığı gücün kitleleri etkileme ilizyonunun vazgeçilemez bir silah olduğundan bahsedilmektedir. Umberto Eco'nun “bugün bir ülke, ülkedeki iletişim araçlarını kontrol eden kişilere ait bulunmaktadır (aktaran Demir, 2007:18)”, derken Prof Atilla Yayla'nın şu sözlerini de destekler niteliktedir:

“Medyayı elinde bulunduranlar bunu bir çeşit silaha dönüştürme potansiyeline sahiptir. Bu silaha sahip olmayanlara da ateş açılabilirdi ve bu cesaretin medyanın gücünden kaynaklandığını söyleyebiliriz. Dolayısıyla tekil bireyler hatta bazen kuruluşlar medya karşısında çok aciz durumdadır” (Röportaj, Mart 2016).

Küresel sermaye bir taraftan emperyalizmin amaçlarına hizmet ederken aynı zamanda da kaynakların sahibi olarak tüm bu gücün şifrelerini de elinde bulundurmaktadır. O yüzden adil kaynak paylaşımından da bahsedemediğimiz bir gücün etkisi altında kaldığı söylenmektedir. Emperyalizm, ulusların siyasi ve askeri güç kullanarak diğer ulusları istila etme ve sömürgeleştirme aşamaları olduğuna göre

(aktaran: Akdağ, 2016: 16) bunun en güçlü silahı da günümüzde Kitle İletişim Araçlarıdır.

Yığınlar, medyanın etkisi sayesinde, küresel sermayenin tüketim peşinde koştuğu simülasyonda yaşamaktadır. Mc Luhan, matbaa; paylaşılan söylem diyalogunu ambalajlı enformasyona, taşınabilir bir mala çevirdi, diyerek bugün medyanın yaptığı işi özetlemektedir. (McLuhan, 2001:231) Her türlü enformasyon iktidarın söylemi çerçevesinde şekillenmekte ve kitleleri yönlendiren bir etkiye dönüşmektedir. Medyanın ekonomik çarklarının çok büyük kısmının reklam ve tanıtım gelirleriyle döndüğünü düşünürsek üretimin sürekli tüketime girmesi gerekmektedir. Tüketilecek metanın kişilerin hayatında var olabilmesi için tüketimin de bir kültüre evrilebilmesi gerekmektedir. Bu noktada medya yaptığı haberlerle bu işlevi yerine getirmektedir. Baudrillard üretimin rasyonel bir etkinlik olmadığını ileri sürerek söylemlerle birlikte kitlelerin gerçeklik dışı bir evrene sürüklendiğini belirtmektedir. Baudrillard'ın medya ile ilgili vardığı sonuç ilk başta medyanın bize gerçekliği sunuyor algısına kapılırız, sonra çarpıtır, olmayan şeylere inandırır ve bir süre sonrada gerçekliğin simülarkı olur, demektedir. (Uzun, 2014)

Medyanın büyüleyici etkisi ve kültürün taşıyıcısı olması nedeniyle her dönem başta siyasilerin, sermaye sahiplerinin gözdesi olmuştur. Bazı bilim adamları medyaya üzerimizde tahakküm kuran bir araç, kimileri ise insanı hipnotize eden bir simülasyona benzetmişlerdir. Ancak bugün bir meslek alanı olan gazeteciliğin varlığını reddedemeyeceğimize göre bu işi icra edenlerin neye hizmet ettikleri konusunda bilinçli olmaları gerekmektedir. Gazetecilik sorumluluk duygusu ile hareket etmeyi gerektirdiğinden kamuoyuna haber sunanların da belirli etik değerlerden haberdar olmaları beklenmektedir.

Medyanın, sosyal sorumluluk kuramı çerçevesinde kamuoyu lehine bir güç olması beklenmektedir. Kuram bu doğrultuda belirli standartlar getirilmesi gerektiğini savunarak “kesinlik”, “nesnellik”, “tarafsızlık” gibi gazetecilik mesleğinin yükümlülüklerini hatırlatarak etik bir çerçeve çizmektedir.

Atilla Yayla, Türkiye’de medyanın etik bakımdan mevcut hukuk sisteminin kamuoyunu koruyacak nitelikteki ilkeleri yerine getirilmesine izin vermediğini

söylemektedir. Mesleki ahlak standartları bakımından da fayda sağlamadığını belirtmektedir. (Röportaj, Mart 2016)

Meslek etiği mesleki anlamda o kişiye bir anlam yükler ve itibar kazandırmaktadır. Meslek sahibinin varlık sebebi ilkelere bağlıdır.

“Etiğin normatif ve betimleyici olmak üzere iki yöntemi vardır. Betimleyici yöntemde, bir topluluktaki eylem ve davranış biçimleri, toplulukta geçerli olan etkin değerler ve geçerlilik talepleri açısından araştırılır ve bu yöntem çoğunluğun bağlayıcı olduğunu kabul ettiği ahlak yasalarının bütününe yönelik yargıları içerir. Normatif yöntem ise var olanı betimlemekten çok tanımlayıcı bir yöntemdir ve bir saptamaya gitmeden önce eylemleri ahlak çerçevesinde değerlendirme olanağı sunan ölçütleri geliştirmeye çalışır (etik kitabına bak” (Uzun, 2009:23).

Etik daha çok batıdan alınan ve mesleki bir tanımlamanın içine dahil edilen kodlardır. Etik kurallar müesseseden müesseseye değişir. Ahlak ise daha genel bir kavramdır; insani, vicdani reflekslerle ve doğuştan kodlanan ve dini normlarla şekillenen davranış biçimidir. Ahlak, doğru davranış biçimidir. Herhangi bir menfaate korku ya da yarara bağlı bir davranış değildir. Bu noktada mesleğini yaparken kişi “doğru iş nasıl yapılır” sorusuna vicdanen tartıp hareket eden kişi olmalıdır. NTV direktörü Ahmet Yenilmez’in (SETA konuşmaları, 2014) “insanları kandırmayalım. Vicdani olmayan bu işi yapmasın” ifadesini söylerken gazeteciliğin teknik normların haricinde olmazsa olmazı vicdan” duygusunun öneminden bahsetmektedir.

Prof..Dr. Bekir Berat Özipek ise medyanın genel etik probleminden söz ederken, Türk mediasındaki başka bir problem olan tarafgirlik hakkında şunları söylüyor:

“Haberleri okurken, seçerken haberi verirken bariz bir şekilde bir tarafgirlikle karşılaşacağımızı bilerek o gazetenin sayfasını tıklıyoruz ya da sayfalarını çevirmeye başladığımızda bununla birlikte bir sürprizle karşılaşmadığımızı biliyoruz. Özellikle de bugün Türkiye’de birbirine karşıt iki ana medya grubunun varlığından söz edilebileceğini bunlardan birincisinin hükümeti destekleyenler öbürünün de hükümete karşı olanlar olarak iki kutbun oluştuğunu söyleyebiliriz” (Röportaj, Mart 2016).

Prof. Dr. Bekir Berat Özipek'e göre Türkiye'de haber medyasında tarafgirlik körün gözüne parmak sokar gibi yapılıyor. Bazılarının sofistike olarak yaptığı bu habercilikte bir haberin en önemli ayrıntısı gizlenebiliyor. Bunu yaparken karşı görüşe de yer veriliyor ancak karşı görüşü temsil eden kişinin, en kötü temsil edebilecek kişi olmasına gayret ediyor. Dolayısıyla aslında karşı görüşe yer vermeyenden daha kötü bir şey yapmış oluyor, çünkü farklı olanı karikatürize etmiş oluyor. Dolayısıyla ciddi bir problem bu Türkiye medyasında ve Türkiye medyası zaten kuruluş itibariyle, başlangıç itibariyle böyle olduğundan dolayı bugün de çok fazla değişmiş görünmüyor. (Röportaj, Mart 2016)

Türkiye'de AK Parti iktidarında yapay kutuplaşmalarla toplum genel olarak iki siyasi blog haline getirilmiştir. İktidar yanlıları ve iktidara karşı duruş olarak muhalefet partilerinin etrafında toplanmış gruplardan oluşmaktadır. Medya da bu paralelde birbirine sanki hayat tanımayan bir tutum içine girdiği gözlemlenmektedir. Doğrusunu söylemek gerekirse medya toplumu kutuplaştıran bir aktör gibidir. Parti liderlerinin birbirine olan söylemleri, sınır tanımayan hadsizlikleri de aynen medyada yansımakta ve medya kendi seviyeli dilini koruyamamaktadır. Bilakis yalan haber, sansasyonel asparagas haberler, manüplasyonlar, şantaj ve tehdit dolu manşetlerle siyasete ve siyaseti destekleyen karşı blogtaki vatandaşı rahatsız eden başlıklar atılabilmektedir.

Türkiye'de medya bir nevi asli görevinden uzak tavır ve davranışlarıyla yayın yapmaktadır. Muhalefet genel olarak tek başına iktidara gelebilme inancını ve umudunu yitirdiğinden blog halinde ülke yararına olmasa bile iktidarın düşürülmesi için cepheleşirken, basın ve medya da taraflarını beli etmek zorundadırlar. Çünkü medyanın basın görevinin dışında siyasi ve ticari menfaat ilişkileri vardır. Medya grup olarak gazete, radyo, televizyon, internet medyasının yanı sıra basınla ilgisi olmayan bir sürü sektörel alanlarda iş güç sahibidir. Hatta basında zarar etse bile diğer iş alanlarından basın giderini süspanse edebilmektedir. Vatandaş bunu biliyor ve basına aslında eskisi gibi güvenmemektedir. Araştırmalara göre basın güven ve itibar skalasında ne yazık ki; gerilerde yer aldığı söyleniyor. Basının amiral gemisi diye adlandırılan yüksek tirajlı gazetede bile aralıklarla tekzip yayınladıklarını görülebilmektedir. Raitingi yüksek Televizyon programlarına sahip kanallar sık sık RTÜK'ten ceza alabilmektedirler.

Prof. Dr. Atilla Yayla'ya göre eskiden medya devletin uzantısı olarak konumlandıkları için, zihin olarak da, siyaseti belirleme, siyasette operasyon yapma

hakkını ve gücünü kendilerinde görüyorlardı. Bunu kaybettiler, bundan dolayı da zaten biraz öfkeli. Şüphesiz medya toplumun bir aracıdır, kamuyu olan bitenden haberdar etmek, kamu adına iktidarı denetlemek, kamusal işleri, kamusal kamu adına denetlemek gibi işlevleri olmalı. Ama bunun ötesine geçmemelidir, yani iktidar kurup - iktidar yıkmaya, Bakan atattırıp - Bakan düşürme gibi şeylere girmemelidir. Medya, eskiden bunu yapıyordu Türkiye’de. Türkiye’de medyanın konumu siyasi ve fikir bakımından iki görüşle özetlemek mümkündür. Birincisi milli ve manevi değerleri savunan, Türkiye’nin büyümesini, gelişmesini ve kalkınmasını isteyen basın ve medyadır. İkincisini; maddeten ve düşünce ve duygu olarak kendi ülkesinin kalkınmasını istemeyen, protest tavrılarıyla anarşi, terör ve illegal güçleri destekleyen, dış güçlerin bir piyonu gibi yayın yapan basın ve medya olarak görülebilmektedir. (Röportaj, Mart 2016)

Bugün gazetecilik mesleğini oluşturan kültürel değerler yani medyadaki antropojik yapı, Coman ve Rothenbuhler’in ifadeleriyle, siyasal gerçekler ve kurulan sosyal ilişkiler tarafından belirlenmektedir (aktaran, Sevginer, 2014:7) Bundan dolayıdır ki, gazeteci teori ile pratik arasında yaşanan farklılıklar ve uyuşmazlıklar içinde kaldığı söylenmektedir.

KONDA’nın 2008’de yaptığı “Biz Kimiz? Yaşam Tarzları” araştırmasında görüşülenlerin yüzde 78’inin “Gazetelerin bazıları kendi menfaatleri için halka yanlış haber veriyorlar” cümlesine katılıyor olması, medyaya güvensizliğin Türkiye’de genel ve uzun vadeli bir sorun olduğuna işaret etmektedir (<http://konda.com.tr/tr/raporlar.com>).

9 Aralık 2015’te Türkiye’nin IŞİD’e bomba yardımı yaptığı haberini manşetine taşıyan Cumhuriyet gazetesi, 27 Mart 2016 tarihinde ilk sayfasından tekzip yayınlamaya haberin baştan sona uydurma olduğunu kabul etti (Ek:1). Gazetenin 1. ve 8. sayfalarında yayınlanan tekzip metninde, biber gazı üretimi yapan Koreli şirketinin de Türkiye'deki ortaklarının da DAESH ile hiçbir ilişkisinin olmadığı ve bu gerekçe ile haklarında açılmış herhangi bir soruşturmanın da bulunmadığını tekzip haberinde yayınlamıştır (Sabah gazete web). Böylesine ciddi ve uluslararası boyutta sorun yaratacak bir konuda tekzip yayınlayan bir gazetenin gazeteciliği ve ahlaki anlayışını sorgulayan okuyucu ister istemez güvensizlik yaşayacaktır. Medya toplumu dönüştürmede, değiştirmede, geliştirmede önemli faktördür. Eğer medya doğru hizmet

ediyorsa toplum iyi yönde gelişir dönüşür. Medya doğru yönde hizmet vermiyorsa ve başka güçlerin aracı konumundaysa hiçbir zaman değişmez, dönüşmez, gelişmez. Bireylerin ve toplumun değer yargılarının şekillenmesi bir anlamda o toplumun refah huzur ve mutlu bir toplum olmasını medya sağlar ve toplum birbiri ile kaynaşır. Tam aksi ise toplum kutuplaşır ayrışır hatta milli güvenliğini sarsacak kadar tehlikeli bir konuma sokar.

Prof. Dr. Bekir Berat Özipek, medyanın en önemli meselesi ve günlük işlevi olan haber alma - verme konusunda günlük gazetenin ya da televizyondaki bir haber bülteninin; haber vermesinde taraflı olabileceğini ifade etmektedir. Hatta kendi tarafını net bir şekilde ilan etmesi, bazı yabancı medya organlarında olduğu gibi; seçimlerden önce hangi tarafı desteklerini ifade etmeleri legal ve de ahlâkî bir şey olduğunu vurgulamaktadır. (Röportaj, Mart 2016)

Okuma alışkanlığı her ne kadar istenilen düzeyde olmasa da yine de bu gazetelerin satış rakamlarına yansıyan bir etmen değil. Kamuoyunun gazetelerle ilgili bir güven problemi var. Gazetenin ana işlevi olan temiz ve güvenilir haber vermek konusunda isteksiz. İletişim fakültesinden mezun olanların 5N1K'nın öğretilmesinin yanı sıra bir genel kültür eksikliği olduğunu Prof. Dr. Atilla Yayla da söylemektedir. Yayla'ya göre, günümüzde gazetelerin sayısı ve çeşidi çoğalmasına rağmen bir estetik kaygı olmadığı göze çarpmaktadır. Gelişigüzel hazırlanan gazete sayfalarının mizanpajları birbirinin kopyası gibi. Halkın ve okuyucunun seviyesini artıracak onları düşünmeye sevk edecek çalışmalar yapılmamaktadır. Mizanpaj açısından da birbirine benzediği gibi gazeteler ajanlardan gelen haberlerin bir editoryal işleminden geçmeden çoğu zaman sadece haberin tarafgirlik kısmına bakılıp oynamalar yapılmakta ve böylece basılmaktadır. Okuyucu kendisi için herhangi bir emek harcanmamış bir gazeteyi almak zahmetine bile gitmemektedir. Zaten artık bütün gazetelerin birer web sayfaları olduğu düşünüldüğünde gazete almak için bile bir sebep görülmemektedir (Röportaj, Mart 2016).

Gazeteci Avni Özgürel ise, 1960 darbesinden sonra toplumda bütün kurumlara bir güvensizliğin oluştuğunu bunun içinde medyanın da olduğunu ifade etmektedir:

“Bütün bu güvensizlik ortamı, böylesi kurumlara olan güvensizlik, tabii ki medyaya da büyük oranda yansımış vaziyette. Eskiden bir şey olduğu vakit denirdi ki: ‘Ya, bunu gazeteler bile yazdı!’ Şimdi aile içinde, ahabplar,

arkadaşlar arasında, diyorlar ki: ‘Ya, gazete yazdı. Dur bakalım, doğru mu?’ Bu bize arada bir kaybın olduğunu söylüyor” 1960 darbesinde siyaseti mahkûm edebilmek için, Adnan Menderes ve arkadaşlarına iftira ve hakaret düzeyinde bir takım yazılar yakıştırıldı. İşte ne bileyim; çocukları öldürtüp, gençleri kıyma makinasına attılar dendi. İnsanlar Et-Balık Kurumundan sucuk almadılar o zaman. Böyle bu haberler çıktı. Medya toplumun aynası aslında” (Röportaj, Nisan, 2016).

Kısacası toplumun medyaya olan güveni yok ve toplumun zihninde medya artık kirlenmiş durumdadır. Bundan kurtulmanın yolu kanuni yaptırımlardan çok demokrasi kültürünün gelişmesi ve ahlaki vicdani normlarla hazırlanan gazetelerin çoğalmasını teşvik etmekle mümkün olacaktır.

2.2. Türkiye’de Siyasetin Konumu

Bertrand Russell ideal bir dilekte bulunarak siyasetin amacının kişilerin hayatlarını olabildiğince iyiye götürmek olmalıdır demektedir (Russell, 1974:10). İnsanlığın amacı iyi, doğru ve güzeli yakalamaktır. İyi’ye olan inanç ve iyiyi gerçekleştirme ideali, siyasal kimliğin de inşa edici unsurudur (Akın, 2013:49). Topluluğun içindeki insan farklılığı ile var olmaktadır. Farklılıklar ise kimlikleri belirlemektedir. Kimlikler bireye bir diğerine göre üstün veya aşağıda olduğunu değil, sürdürülebilir bir hayatın parçası olmak için mücadele alanı açmaktadır.

Siyaset kelimesi Arapça kökenli olup işi idare etmek, hakim olmak anlamına gelmektedir. Toplumda bireylerin bir ötekine göre kendini konumlandırışı siyasetin temelini oluşturmaktadır. Bu ötekine göre konumlandırış değerler, inanışlar, normlara göre olabilmektedir. Bu da toplumsallaşmanın tanımıdır. Bir diğerleri ile biz arasındaki farklılık bilinci siyasallaşmayı beraberinde doğal olarak getirmektedir. Bilgin’in kimlik konusundaki görüşleri, yukarıda savunulan siyasallık anlayışını tamamlamaktadır. Bilgin’e göre “kimlik, insanın kendini tanımlaması ve konumlandırmasının ifadesidir. İnsanın kendisini sosyal dünyasında nasıl tanımladığı ve nasıl konumlandığını yansıtır; onun kim olduğu ve nerede durduğuna ilişkin bir cevaptır” (aktaran Akın:2013:48). Bu açıdan bakıldığında bireyin kimliği her açıdan siyasal bir kimlik olmaktadır.

Siyasal kimlik meşruiyetini ait olduğu topluluğun değerleri içinde kendini ifade edebilmek için varlık göstermektedir. İnsanlar kendilerini Milliyetçi, Demokrat,

Sosyalist, Feminist, Liberal vs. diye tanımlama gereğini duymaktadırlar. Bu tanımlamalar için bireyin toplumsallaşmanın araçları olarak kabul edilen aile, okul, dini mekanlar, spor takımları veya arkadaş grupları gibi unsurlara ihtiyaç duyarlar. Araç olarak tanımladığımız bu grupların ideolojileri, değerleri, normları ve inançları gibi kendilerini diğerlerinden ayırt eden tanımlamaları vardır. Bu grupların varlığı da bu tanımlamaların devamlılığı, yaygınlığı, bilinirliği, anlaşılması üzerine kuruludur. Günümüzde bu görevi yerine getiren olgu siyasal iletişimdir. “Genel bir tanımlama ile siyasal iletişim, “belli ideolojik amaçların, toplumda belli gruplara, kitlelere, ülkelere ya da bloklara kabul ettirmek ve gerektiğinde bu amaçları eyleme dönüştürmek, uygulamaya koymak üzere siyasal aktörler tarafından çeşitli iletişim tür ve tekniklerinin kullanılması ile yapılan iletişim” olarak tanımlanmaktadır” (aktaran: Akın, 2013: 82).

Siyasal toplumsallaşmanın bireyden yola çıkarak kendisi ve kurum için gerçekleştirilebilecek siyasal rolünü, inançlarını, değerlerini benimsemesi için bir siyasal ilişkiler örüntüsüne dahil olmasıyla mümkündür. (Akın,2013:83) En basit şekliyle apartmandaki yönetimin bir takım alınacak yeni kararları diğer kat sakinlerine kabul ettirmek için kulis yaparak propagandasını gerçekleştirmek arzusunda olacaktır. Veya bir ürünün geniş kitlelere duyurulması için ürünün hedef kitlesine uygun mecralarda yer alması istenecektir.

Günümüzde siyasal iletişimin en güçlü taşıyıcısı Kitle İletişim Araçlarıdır. Yukarıda da değindiğimiz gibi medya sadece enformasyon kaynağı değil aynı zamanda yer verdiği her türlü bilginin, tanıtımın, duyurunun da ideolojik aracıdır. Bugün devlet iktidarı, küresel sermaye ve medya üçgeni içerisinde yer alan tek bir siyasal iletişim var o da karşılıklı menfaat ilişkisine dayalı bir bağlantı olduğu bilinmektedir.

Medya siyasal iktidara haber kaynağı ve maddi açılarından bağlıdır. Siyasal iktidar da faaliyetlerinin duyurulması için medyaya ihtiyaç duyar. Nurettin Güz'e göre; kitle iletişim araçlarının bağımsız bir şekilde ve etkilenmeden hareket edebilmeleri; toplumun bu araçlardan beklentileri ve siyasal sistem içerisinde bu araçlara yüklenen görev ve sorumluluk açısından önemlidir. Bağımsız ya da objektif hareket edemeyen kitle iletişim araçlarına toplumun saygı duyması ve güvenmesi mümkün değildir. (aktaran Akdağ, 2016:3)

Prof. Dr. Atilla Yayla'ya göre Türkiye'de 1960 darbesinden sonra bir medya düzeni kurulmuştur.

“Bu medya düzeninde basın devlete tabii hareket etti. Bunun sacayakları vardı; ideolojik ortaklık, yani devlet ideolojisi ile medya ideolojisinin çakışması, medyanın devlet ideolojisinin taşıyıcısı haline gelmesi. İkincisi medyaya özel imtiyazlar sağlanmıştı. Gazete ilan kurumu üzerinden gazetelere ilan desteği veriliyordu. Günümüzde de verilmeye devam ediyor. Bu, bir çıkar kapısıydı. Üçüncüsü, kağıtta kâr sübvansiyonu yapıyordu gazetelere. Bütün bunlardan dolayı medya iyice devlete bir menfaat ile bağlandı. Bu düzene ilk Turgut Özal kafa kaldırdı. Hürriyet gazetesi ile büyük kavgalar çıktı. Özal da medyanın bu saldırılarına cevap olarak kâr sübvansiyonunu kaldırdı o zaman, kâğıt fiyatları 2,5 kat artmıştı. Özal demişti ki: “2,5 parti, 2,5 gazete olacak memlekette” (Röportaj, Mart 2016).

Yayla, ikinci büyük değişikliğin Erdoğan zamanında meydana geldiğini söylemektedir. Bugün medya eskisine göre daha çeşitli, özgürlük üzerinde değil ancak çeşitlilik üzerinden yorum yapmak daha doğru olduğunu savunmaktadır. Yayla'ya göre medyadaki çeşitlilik bir zaman sonra siyasi baskıdan arındırılmış haber yapılması için kendiliğinden bir ortam geliştireceği için iyi bir adım olacaktır.

Siyasetin medya üzerindeki etkisi bilinen bir gerçektir. Medya'nın sermaye yapısı nedeniyle çıkar peşinde koşan bir görüntü içinde olması bu ikili ilişkiyi zedelemektedir. Aynı şekilde siyasetin de gücü vardır ve özellikle dokunulmazlıklar nedeniyle siyasilerin etrafında örülü bir zırh oluşu bilinmektedir. Toplumun siyaset algısı da menfaat ilişkilerine dayandığından eskiden beri “Bal tutan parmağını yalar” misali mutlaka bir kimse parti teşkilatlarına kaydolursa, çocuğuna, kardeşine veya bir yakınına siyaset yoluyla iş bulur mantığı hep var olmuştur. Bir zamanlar bir milletvekili kartvizitinin arkasına “Hamili bu kart yakinimdir” cümlesi bile, bu kartı taşıyanın işini görün, demektir. Bu anlamda sivil olmayan bir siyaset ve medya algısı hep var olmuştur.

Türkiye'de medya ve siyaset algısı “güç” odaklıdır. Toplum medyayı da, siyaseti de sürekli başının üzerinde duran Demokles'in kılıcı gibi görür. Toplum bu durumu iyi bilir ve bunu da içselleştirmiştir.

Günümüzde medya – siyaset ilişkisine baktığımızda Prof. Dr. Bekir Berat Özipek'in ifadesiyle Türkiye'de ana akım medya olarak adlandırılan medya; esas olarak Türkiye'deki oligarşik yapıyı korumak üzere inşa edilmiştir. Türkiye'de henüz oligarşik bir yapıdan demokratik bir yapıya geçiş tamamlanmadığı için, şu an için o medyanın ana akım medya olarak kabul edilmesi ciddi bir problem doğurmaktadır. Batı'da da problemlerin olduğunu belirten, Özipek, ancak oradaki problemin Türkiye'deki gibi sosyolojik veya yapısal bir problem olmadığını ifade etmektedir. Özipek, Türkiye'de o medya, yani bundan önceki dönemde iki büyük grubun temsil ettiği medya, Türkiye'deki bürokratik gelenekçi yönetim geleneği ve onun siyasi temsilcisi olan partiyi desteklemek üzere kurulmuş olduğunu söylemektedir. Yani toplumun geniş çoğunluğunun dışındaki bir kesime dayanan medya ana akım medya kabul edilmekteydi. Türkiye'de, hala da aslında öyle olduğunu söyleyen Özipek AK Parti ile bazı şeylerin değişmesine rağmen hala medyanın ana yapısı ve temel niteliğinin değişmediğini belirtmektedir. Dolayısıyla Türkiye'de problemin bürokratik bir yönetim geleneğini ve onun temel ilkelerini savunan medyanın doğal olarak demokratik refleksi sınırlı bir medya olmasından kaynaklanan sıkıntılarla boğuşan bir medya yapısının varlığından bahsetmektedir. Ana akım medya dediğimiz o medya grubunun kendisini esas olarak o zümreyi ya da sosyal grupları savunma ihtiyacı içinde hissettiğini ifade etmektedir. Kendisi de aslında onun bir parçası olduğunu söyleyen Özipek, Türkiye'deki egemenlik ilişkisine baktığımız zaman; üçlü bir sacayağının üzerine kurulduğunu görmemiz gerektiğini belirtiyor: Bürokrasi, devlet içi sermaye ve medya.

Türkiye'de siyaset hep bir yapboz gibi olmuştur. Osmanlı döneminde mutlakiyet ve meşrutiyet rejiminin izin verdiği ölçülerde siyasi içerikli gazetecilik yapılmaktaydı. Cumhuriyetle birlikte tek partili dönem ve sonrasında da çok partili döneme geçince de meclisteki tartışmalar bir anlamda siyaset meydanlarına çekişmeli bir şekilde devam etmiştir.

Çok partili sistemde de iki parti vardı. CHP ve DP iki ezeli siyasi rakip olmuşlardır. CHP'nin politik hataları sebebiyle millet DP'ye tek başına iktidara getirmiştir. Ancak kurulu düzenin ve CHP'nin tutumuyla iktidarın önü darbeye kesilmiştir. Ne yazık ki sonradan itibarları geri kazandırılan DP Lideri ve arkadaşları 27 Mayıs 1960'da Yassıada'da yargılanarak idam edilmiştir. Bu hadise Türk demokrasinin yüzkarası olarak tarihe geçmiştir.

27 Mayıs 1960 ihtilaliyle birlikte DP 29 Eylül 1960'ta kapatılıyor. Süleyman Demirel'in başbakanlığını yaptığı AP, 11 Şubat 1961'de kuruluyor. Bir nevi DP'nin devamı olarak kurulan AP, 15 Ekim 1961 seçimlerinde seçmenden % 34,8 oy alıyor. Bu dönemde de CHP-AP koalisyonu kurulmuş oluyor. Yetmişli yıllara gelince 12 Mart 1971'de yine ordunun müdahalesiyle karşılaşıyor. Meşhur "On iki Mart Muhtırası" gerçekleşiyor. Daha sonra Bülent Ecevit'in başkanlığında 14 Ekim 1973 tarihinde gerçekleştirilen seçimlerde CHP en fazla oyu alsa da tek başına iktidar olmuyor. 26 Ocak 1974 tarihinde MSP ile bir koalisyon hükümeti kuruluyor. Bu koalisyon hükümetine 37. Cumhuriyet hükümeti, dolayısıyla 1. Ecevit Hükümeti olarak da adlandırılmaktadır. 1. Ecevit hükümeti 17 Kasım 1974'de dağılıncaya hemen arkasından Süleyman Demirel'in başbakan olarak bulunduğu AP-MSP-MHP-CGP bir araya gelerek Milliyetçi Cephe hükümeti olarak bilinen hükümet kuruluyor. 1979'da yapılan ara seçimlerinde ise Süleyman Demirel 25 Kasım 1979 'da MSP ve MHP'nin desteğiyle bir azınlık hükümeti kuruyor. Bilindiği gibi arkasından da sağ sol çatışmalarından, ülkedeki anarşi ve terörden dolayı ordu yönetime el koyuyor ve 12 Eylül 1980 darbesi gerçekleştiriliyor. 7 Kasım 1982'de anayasa oylamasıyla birlikte Kenan Evren de Cumhurbaşkanı seçilmiş oluyor. 20 Mayıs 1983'te de Turgut Özal % 45 küsürlük bir oy potansiyeliyle ANAVATAN Partisi olarak iktidar oluyor ve hükümeti kuruyor. 1987 genel seçimlerinde ANAP % 36,31 oyla tekrar çoğunluğu alınca 46. dönem Başbakanı oluyor. 1990'lı yıllara gelince 20 Ekim 1991 seçimlerini DYP kazanıyor. Demirel 20 Kasım 1991'de DYP-SHP hükümetini kuruyor. Bu arada Turgut Özal'ın vefat etmesi üzerine Süleyman Demirel Cumhurbaşkanı seçiliyor ve 50. hükümeti kurma görevini Tansu Çiller'e veriyor. 1995'teki genel seçimlerinde RP güçlü çıkınca Necmettin Erbakan DYP ile koalisyon kuruyor. 8 Temmuz 1996'da güvenoyu alıyor. Erbakan koalisyon ortağına görevi devretmek için istifa edince, Demirel de hükümet kurma görevini Çiller yerine Mesut Yılmaz'a veriyor. 58. Hükümet ANAP-DSP- DTP olarak şekilleniyor.

1998'de ise Refah Partili İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığını yürüten Recep Tayyip Erdoğan'ın Belediye Başkanlığı düşürülüyor. Bu tarihte birlikte yeni bir dönem başlıyor denilebilir. Bu da postmodern bir darbe olarak nitelendirilmektedir. Zaten 28 Şubat dönemi medyada üniformalı kimlikler sıkça ekranda veriliyordu. 12 Aralık 1997'de Erdoğan'ın Siirt'te yaptığı konuşmayla yasaklı duruma düşünce 14 Ağustos 2001'de kurulan AK Parti'nin başına Abdullah Gül geldi. 3 Kasım 2002 genel

seçimlerinde AK Parti birinci parti seçilince 58. Hükümet kuruldu. Daha sonra Erdoğan'ın yasağı kalkınca partinin başına geçti. Siyaset yepyeni bir devir kazandı. 28 Şubat kararları, Sincan'da askeri tankların yürütülmesi, arkasından başörtüsü yasağı, İmam Hatip Liseleri'nin kapatılması, Meslek Liselerine getirilen katsayı kotası gibi konulardaki yaptırımlar devam ederken Demirel'in siyasi manevrasıyla hükümet düşürülmüştü. Bankaların içi boşaltılmıştı. Orta direk çökmüş, on binlerce küçük işletmeler kapatılmıştı. O dönemde bir kobi mensubu yazar kasasını meclis önünde yerlere çarptırarak, nasıl bir travmadan geçtiklerini bu eylemle özetlemiştir.

Nihayetinde ülkeyi yönetemez haline getiren hükümetlerin ardından, milletin içinden Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde AK Parti'yi çıkartmışlardır. Ak Parti dindarları, muhafazakarları, aydınları kendi çekim alanına alıp, solun yapması gereken sosyal içerikli programları projeler halinde millete yansıtmıştır. Varoşların ve işçi kesimin de bir nevi umudu olmuştur. Sonuçta AK Parti'nin tek başına iktidara gelmesiyle Türk siyasi hayatında bir paradigma değişikliği yaşanmıştır. Buna kimi çevreler zihniyet değişimi de demektedirler. AK Parti'nin ilk dönemlerinde aydınlar da yanında yer almıştır. Ardından Cumhurbaşkanlığı seçimi referanduma gidilmesi Türkiye'nin rejim bakımından da siyasi kaderini değiştirmiştir. Çünkü ilk defa halkın seçtiği bir Cumhurbaşkanı seçilmiştir. O da Recep Tayyip Erdoğan'dır. AK Parti varlığını korumuş ve tek başına iktidarını bu zamana dek sürdürmüştür.

Nihayetinde muhalefet 7 Haziran 2015 seçimlerinde HDP'yi öne çıkartarak bu AK Parti iktidarına son vermek üzere projelendirilmiştir. Ödünç oylar sağlayarak baraj altına düşmesini önleyerek HDP'yi dördüncü parti olarak parlamentoya sokulmuştur. Seçimden sonraki bir tarihte CHP milletvekili Şafak Pavey ile HDP lideri Selahattin Demirtaş'ın “ Birlikte iyi salladık” sözleri medyaya da yansımıştır. Siyaset, HDP'nin “Seni Başkan Yaptırtmayacağız” söylemiyle yeni şekil almış ve Ahmet Davutoğlu'nun başkanlığında seçime giren AK Parti tek başına iktidara gelememiştir. Partiler bir araya gelip koalisyon da kurulamayınca 1 Kasım 2015 seçimlerinde de Ak Parti tek başına iktidara gelmiştir. Bugün geldiğimiz noktada ise Türkiye siyasetinin konumu ve gündemi Yeni Anayasa ve Başkanlık sistemidir. Anarşi, terör, Mülteciler, Suriye meselesi bir nevi ulusal meseleler olmuştur. Son tahlilde AK Parti başkanlık rejimi üzerinde ısrarla durmaktadır. Şu andaki durum fiili başkanlık çizgisinde olan sistemin hukuki olarak da gereğinin yapılmasıyla ilgili hükümet her anlamda çalışmalarını yürütmektedir.

2.3. Türkiye’de Demokrasi

Demokrasi tarifinden önce kısaca bu toplumsal, siyasal, kültürel olgunun tarihi macerasına bir göz atmakta fayda olacaktır. Bloch’a göre Demokrasi, Ortaçağ Batı Avrupası’nda tarıma dayalı bir toplum olarak tarif edilen feodalitenin zayıflaması ve güçsüzleşmesi ile insanların korunmasız ve savunmasız kaldığı dönemlerde ortaya çıkmıştır. (Bilge, 2011:49) Burjuva sınıfının, tarım toplumundan sanayi toplumuna geçilen sürede oluşan ticaret hayatı ve kentleşme ile birlikte ihtiyaç duyulan güçlü devlet olgusuna karşı kilisenin bağınaz ve hegemonik yapısına, aristokrasinin çağın düşünce yapısından gerilerde kalmasına bağlı olarak güçlenen bu yeni yapının bir dizi reformlarını içermektedir. Burjuva sınıfının, yanına halkı ve monarşiyi de alarak ticaretini güçlendirmek için başlattığı bu devrimler silsilesi günümüze kadar gelen demokrasi kavramının temel çıkış noktasını teşkil etmektedir. Sayabaşlı’nın ifadesiyle,

“Bundan sonra artık güçlü krallıklarla, büyük sermaye sahibi burjuva mücadelesi 17. ve 18.yüzyılların bir özelliği haline gelmiştir. Önce İngiltere’de başlayan (1215 Magna Carta) ve yüzyıllar sürerek 19.yüzyılda tamamlanan bu demokrasi mücadelesi, Kara Avrupası’nda 17. ve 18.yüzyıllarda başlayarak, kısa sürede parlamenter sisteme geçmesiyle son bulmuştur. Burjuvazinin güçlü merkezi krallıklara açmış olduğu savaş klasik ya da Batı demokrasisi olarak adlandırabileceğimiz sistemi kurmuştur” (Bilge, 2011:15).

Demokrasi kısaca tarif edilirse “Halkın kendi kendine idaresidir”. “Demokrasi, hükümetlerin özgürlüğe müdahalesini mümkün olduğu kadar azaltan bir yoldur” (Russell, 1974:28). Ünlü düşünür Karl Popper demokrasiyle ilgili en net tanımlardan birini yapıyor: kan dökmeden yönetimden özgürleşmeye imkân tanıyan rejim (Güngörmez, 2016). Popper’in bu görüşüne insanlığı keşfettiği yegane barışçıl yönetim biçimi olduğu düşüncesine katılan Hayek, demokrasinin amaç değil araç olduğunu vurgulamaktadır. Hayek, demokrasinin sınırlarını hizmet etmek istediğimiz amacın ışığı altında belirlememiz gerektiğini söyler. Hayek’e göre demokrasiyi tercih etmemizin üç nedeni vardır: “Birincisi değişime izin vermesi; ikincisi, bireyciliğin dolayısıyla özgürlüğün yolunu açması; üçüncüsü, geniş halk kitlelerini eğitmesidir. Sonraları, demokrasinin halkı politik meselelerde eğitmenin en iyi yolu olduğu düşüncesinden

vazgeçmiş, demokrasinin en önemli özelliğinin barışçıl değişimi mümkün kılması fikri üzerindeki vurgulamasını artırmıştır” (aktaran Bilge, 2011: X). Modern demokrasi bir kişi olarak bireyin özgürlüğünü koruma demektir. Constan’ın da dediği gibi özgürlük ‘bütünün iktidarına bireyin bağımlı olmasına bırakılamaz” (aktaran Bilge, 2011: 29).

Türkiye’de demokratik rejim parlamenter rejimle işlemektedir. İllerden milletvekili aday adayları belirlenmektedir. Sonra seçime katılacak adaylar netleştirilmektedir. Bazen ön seçimle adaylar belirlenirken, bazen doğrudan parti lideri kendi inisiyatifiyle kontenjan açmaktadır. Engelliler, kadınlar, sporcular ve farklı kimliklere yer açılabilmektedir.

Türkiye’de demokrasi ağır aksak yürümektedir, Batı’da demokrasi yüzyıl öncesi rayına oturmuş, bizde de zamanla rayına oturacaktır denilmektedir. Türkiye’de toplumun demokrasi algısı ise hep sadece kuru bir seçim ve eşitlik algısından yana olmuştur. Oysa demokrasi bir değerse, oluşturduğu zihniyet de vatandaş için bir değer olması beklenmektedir. En başta adalet mekanizması işlemiyorsa demokrasiden ve demokrasi ahlakından söz etmek mümkün olmamaktadır. Demokrasi adına gerçekleştirilen ancak bir demokrasi oyunu olmaktadır. “Özellikle demokrasi kültürü ve anlayışının tam anlamıyla yerleşmediği Türkiye örneğinde görüldüğü gibi, demokratik anlayışa sahip olmayan, ticarete daha çok kar etmek için her türlü yolu mübah gören zihniyetin elinde medya çok tehlikeli bir güç haline gelmektedir” (Demir, 2007:209).

Günümüzde siyaset ve demokrasi son 10 yılı aşan süre zarfında iktidarın Cumhuriyet’in seçkin zümresinin elinden alınmış olmasının verdiği şaşkınlıkla suların sürekli bulandırılması ile devam etmektedir. Bu nedenle de toplum ikiye bölünmüş ve geçtiğimiz yıllarda yaşanan Cumhuriyet mitingleri, Gezi, 17-25 Aralık operasyonları ve en son olarak da 6-8 Ekim olayları ile giderek şiddetlenen "otoriterleşme" ve "kutuplaşma" tartışmaları, gibi bir takım projelerle medya üzerinden siyaset-demokrasi algısında güven operasyonu yapılmıştır. Her fırsatta Batı demokrasisini örnek aldığını söyleyen vesayetçi zümrenin demokrasinin temel anlayışı olan temel hak ve özgürlükler çoğu zaman bu anlayış için tehlike olduğu sürekli hissettirilmiş ve demokrasi için bir engel olduğu söylenegelmiştir. Örnek alınan bu vesayetçi yaklaşım Batı demokrasilerinin özüne de aykırıdır. Çünkü Batı’da demokrasi bir seçkinler sınıfı tarafından bir ideal ve ülkü olarak ortaya konulup gerçekleştirilmiş değildir. Tersine, bu ülke halklarının da katıldığı bir süreç içinde gerçekleşmiş bir olgudur. Batı’da

demokrasi toplumsal tarihsel ve kültürel gelişmelerin doğal sonucu iken, bizde modernleşme sürecinde dış etkileşim ve arayışların sonucu gündeme gelmiş, ayrıca Batı'dakinden farklı olarak bizde güçlü merkezi yapı demokrasisinin gelişmesine olumsuz etkide bulunmuştur. (aktaran Bilge, 2011:X)

“Şerif Mardin'in cumhuriyetin halka bakışıyla ilgili şu tespitleri oldukça anlamlıdır: “Cumhuriyetin resmi tutumu, Anadolu'nun dama tahtasına benzeyen yapısını, hiç sözünü etmeden reddetmekti. Cumhuriyet ideolojisinin benimsettirildiği kuşaklar da böylece yerel, dinsel ve etnik grupları, Türkiye'nin karanlık çağlarından kalma gereksiz kalıntılar olarak görüp reddettiler. Karşılaştıklarında birer kalıntı gibi davrandılar onlara” (aktaran Bilge, 2011:53).

İşte bu nedenledir ki, demokrasi, Cumhuriyeti kuran egemen ideoloji, seçkin sınıfın yukarıdan dayatmacı siyasi anlayışıyla işlemiştir. Ve bu anlayış da her defasında batı referans gösterilerek modern Türk toplumunun devamında vazgeçilmez unsurun demokrasi ve parlamenter rejim olduğu vurgusu yapılmıştır. Bugüne kadar hep bir vesayetçi sistemle işleyen siyaset söz konusu siyasi elitin dışındaki bir zümreye özgürlük, katılımcılık hak talepleri ortaya çıktığında bir şekilde anti demokratik eylemlerle demokrasi yerleştirilmeye çalışılmıştır.

“Medya klasik tarifıyla demokrasilerde yasama, yürütme, yargıdan sonra, dördüncü kuvvet olarak kamuoyunu etkileme gücüne sahip olduğu söylenmektedir. Klasik liberal düşünce, medyanın birincil rolünü hükümetleri kamu adına denetim (watchdog) olarak tarif etmektedir. Bu düşünceye göre, medya, yasam, yürütme ve yargı erklerinin kullanılmasında ortaya çıkan olumsuz durumları, erkin kötüye kullanımını açığa vuran bir işleve sahip olmalıdır. Medyaya dördüncü güç gözüyle bakılmasının altında yatan temel düşünce budur. Demokrasinin tam olarak işleyebilmesi için medyanın demokratik işlevi çerçevesinde yerine getirmesi gereken bazı yükümlülükler şöyle sıralanabilir: Medya, siyaset ile ilgili haberlerinde ve programlarında (özellikle seçim kampanyaları döneminde) yönlendirici değil, alternatifler hakkında bilgilendirici olmalıdır. Seçmen desteğini arayan partilere, medyadan yararlanmak, görüşlerini açıklamak fırsatı verilmelidir. Tarafsızlık ve

nesnellik, farklı görüş ve düşüncelere hakkaniyet ölçüleri içerisinde yer verilerek sağlanmalıdır” (Demir, 2007:16).

Mc Chesney’e göre “demokratik düzende gazetecinin görevi, gerçeklerin bilinmesi, yalanların içinden doğruların ayıklanması ve önemli konularda kapsamlı fikir alışverişinde bulunulmasıdır” (aktaran Sevginer,2012:78). Bağımsız bir toplum aslında demokratik düzen adına kendi haber alma özgürlüğünün de peşinde olan bir kamuoyudur. Kamuoyu adına enformasyona ulaşma çabası ve görevi bugün hala gazetecilere aittir. Ancak bir farkla; gazetecinin yaptığı habere artık bilgi teknolojilerinin çok çeşitli araçlarından farklı kanallardan ve yorumlardan ulaşılabilmektedir. Dolayısıyla Demokrasi anlayışı da bilgi teknolojilerinin gelişimine bağlı olarak boyut değiştirmiştir. Gazetecinin kamuoyunu ve kurulu düzenin sağlıklı işleme konusunda denetleme ve gözetleme görevini yürütmesi mesleği gereğidir. Bundan dolayıdır ki diğer güçlerden ve sivil inisiyatiften farkı dördüncü kuvvet olmasıdır.

Kitle İletişim Araçları ve demokrasi arasındaki ilişki, dünyada basın özgürlüğü açısından ele alınmış ve tüm kurumların işleyişlerindeki önemi haklı olarak vurgulanmıştır (Demir, 2007:210).

Aşağıdaki tespit, demokrasinin tam anlamıyla işlediğine dair verilebilecek bir örnek olması açısından önemlidir:

“Norveç, İsveç, Fransa ve Avusturya’da hükümetler on yıllar boyunca gazeteleri, özellikle de fazlasıyla siyasi bilgi içeren ancak çok az reklam geliri olan gazeteleri güçlendirmek amacıyla doğrudan sübvanseler etmişlerdir. Bu politikalar gazete sayısının düşmesini engellemeyi ve kamunun farklı siyasi bakış açılarına erişimini artırmayı amaçlamıştır. Sübvanseler edilen gazetelerin hükümeti eleştirmekten diğer gazetelerden fazla kaçındıkları yönünde hiçbir gösterge yoktur; hatta Norveç’te yapılan bir araştırmaya göre tam tersi bir durum söz konusudur” (Schudson ve Weisbord, 2015:456).

Özgürlükçü demokratik düzende, devletin medya ile ilişkisi, basının özgürce ve rahat çalışabilmesi için gerekli hukuki şartları sağlamaktır. Sansür ve hatta ideolojik baskıda bulunmak dahi söz konusu olmamaktadır. Bu tür düzende amaç çoğulculuğun eşit düzeyde alternatif olacak şekilde varlıklarına zemin hazırlamaktır. Amaç her türlü düşünce ve fikrin toplumda serbestçe dolaşımına izin vermek olmalıdır.

Kendi ayakları üzerinde duramayan bir medya ortamının varlığında tam demokrasiden söz edilememektedir. Türkiye’de henüz istenilen kanun ve düzenlemelerin medyada tam olarak işlediği bir yapıya kavuşmamıştır. Yapılması gereken, aslında medya ile devlet arasındaki, medya ile siyaset arasındaki bağlantıyı liberal demokrasilerdeki kabul edilebilir sınırlara getirmektir. Eğer o medya kendi toplum kesiminin, halkın, okurunun desteği ile ya da izleyicisinin desteği ile var olabiliyorsa, olmalıdır. Onun dışında herhangi bir pozitif ya da negatif etki yapılmamalıdır.

Liberal demokrasilerde basın doğası gereği daha özgür ve daha bağımsız hareket alanı bulmaktadır. Bu da siyasetin ve liberal güçlerin basının yazdıklarını hoşgörü içerisinde yaklaşmaları ve eleştirileri de kendi gelişmeleri için bir fırsat olarak görmektedirler. Bu durum gazetecileri, siyasileri, sivil inisiyatif tarafından içselleştirilmiştir. Liberal medya ortamında, herkes ifade özgürlüğünü hakaret etmeden, küçük düşürmeden ve aşağılamadan sonuna kadar kullanabilmektedir. Liberal medya bu suretle bütün güçleri kamuoyu adına denetleyip, gözetleyebilmektedir.

Medya farklı fikirleri bilgileri doğru bir şekilde topluma iletmediği zaman kamuoyu oluşturmaktadır. Alanında bilgi sahibi ve uzmanların katkısı ile gerek siyasetin gerek sivil atılımların gelişmesinde forum görevini de yerine getirmektedir.

Medya kurum olarak özel mülkiyete sahip olsa da bir patronu bulursa da ancak toplum menfaatine yayın yapması gerekmektedir. Medyaya Sosyal Sorumluluk kuramı çerçevesinde çatışmaları tartışmaya dönüştürme görevi yüklenmiştir. Çünkü gazete kamuoyu için çıkar ve aynı zamanda gazete, kamuoyunun, gazete patronun ve çalışanlarına tevdi edilmiş bir görevi olarak görülmektedir. Bu yerine getirilemiyorsa gazete ve medyanın da asli görevi hatırlatılması gerekmektedir. Peterson’a göre,

“Liberal kuramın temelinde yaşanan sorunlara temel bir önermede bulunarak yukarıdakini destekler niteliktedir: “Özgürlük beraberinde bazı yükümlülükler getirir; bizim hükümetimiz karşısında imtiyazlı bir konuma sahip olan basın, çağdaş toplumda kitle iletişimin temel işlevlerini yerine getirmek zorundadır. Basın sorumluluklarını bildiği ve bunları işlevsel politikaların temeli yaptığı sürece, liberal sistem toplumun ihtiyaçlarını yerine getirecektir. Basın sorumluluğunu bilmediği

takdirde ise, başka bir kurum, kitle iletişim araçlarının işlevlerinin yerine getirilmesi için üzerine düşeni yapmalıdır” (aktaran Demir, 2007:53).

Türkiye gerçeğinde ise medyada istenilen demokratik alışverişten bahsedebilmek, Prof. Dr. Bekir Berat Özipek’in ifadesiyle, medyanın devletle olan ekonomik bağlarını koparması ile mümkün olacaktır. Serbest rekabet, serbest piyasa ekonomisi içinde var olabilecek kurumlar olarak; gazetelerin olması, ortaya çıkması, kendi ayakları üzerinde durabilmesi gerekir. Özellikle de oligarşi medyası olarak adlandırılan medyanın bugüne kadarki büyüme şekli, bugüne gelme şekli; devletin onlara yine sağladığı imtiyazlarla; abartılı bir şekilde ucuz kredilerle, bazen başka yöntemlerle olmuştur. Dolayısıyla bu yapı ya da işleyiş devam ederse, o zaman orada kendi ayakları üzerinde durabilecek bir medyanın ortaya çıkma ihtimali azalmaktadır (Röportaj, Mart 2016).

Deneyimli gazeteci Avni Özgürel gazetecinin demokrat olması için adil olması gerektiğini söylemektedir:

“Gazeteciye düşen görev; kendi doğrunuzu yazmaktır. Her şeyin başı adil olmaktır. Hukuk dediğiniz adalettir. Siyaset dediğiniz, adaleti tesis içindir. Bizim demokrasi dediğimiz adalettir esasında. Toplum düzeni; budur. Sosyal güvenlik; budur, adalettir yani başka hiçbir şey değildir. Dolayısıyla gazeteci de yazarken; adil miyiz, adaletli miyiz? Yani bir şeye muhalif olabiliriz, ben size karşı olabilirim, siz bana karşı olabilirsiniz, benim söylediklerime, düşündüklerime ama yazarken, eleştirirken adil misiniz? Kelimeleri seçerken adaletli mi davrandınız bana karşı? Eğer öyle olduğunu düşünüyorsanız tamam, problem yok” (Röportaj, Nisan 2016).

Demokrasiye bir de madalyonun öbür tarafından bakmak gerekmektedir. Medyanın kendi içinde gerçekleştirmediği yani çalışanının hak ve yükümlülüklerini yerine getirmediği bir kurumdan demokratik davranış beklemek gerçekçi olmayacaktır. Medyanın ekonomi politik açıdan bakıldığında ise medyanın tam bağımsız olabilmesi çok zor görünmektedir. Kapitalist sistemlerde piyasanın yönlendirdiği bir medya ortamından bahsedilmektedir. Sadece Türkiye’de değil dünyada da bu genellikle böyledir. Özellikle ABD’nin Chomsky gibi kendi içindeki ciddi muhalif düşünürleri dahil medyanın egemen kültürel hegemonyanın devamlılığı için rıza üreten bir araç olarak görmektedir. Chomsky ticari medyanın “liberal demokrasi içinde imtiyazlı

kesimleri halkın kavrayışı ve katılımı tehdidinden koruyan uyanık bekçiler (Chomsky, 1993:43)“ olduğunu ileri sürmektedir.

“Çoğulcu ve katılımcı medyanın önündeki tek engelin ticarileşmiş bir medya olduğu vurgusunu Nicholas Garnham da destekleyerek şöyle demektedir:” Eğer şimdi biz oy verme hakkını satın alma gücüne ya da mülkiyet haklarına bağımlı hale getirmeyi savunursak tuhaf karşılanacağız ama aslında hem enformasyon kaynağı hem de tartışma forumu olarak medyaya erişim tam da bu tür bir güç ve mülkiyet yapısı tarafından kontrol edilmektedir” (Demir, 2007:19).

Demokrasinin iyi toplumlar oluşturmanın yegane yolu olduğunun söylenmesi tartışmaya açıktır. Demokrasilerde yukarıda bahsettiğimiz ve Popperi’nde belirttiği gibi demokrasi kan dökmeden yönetimden rejimi sürdürmektir. Demokrasi, halkın rejime katkıda bulunmasını belirli denge oyunları içerisinde yerine getirmektedir. Demokrasi için iktidarı ellerinde bulunduranların bir tür rejim oyunu oynadıkları söylenebilmektedir.

Vedat Demir’in de belirttiği gibi medya iki yönden kuşatma altındadır. Sonuçta hem medya sahipleri hem de reklam verenler sermayenin temsilcileridirler. Bu durumda büyük sermayenin izin verdiği ölçüde bir demokrasi vardır (Demir, 1993:21).

Tocqueville medyayı, “özgürlüğün en demokratik formülü” olarak tanımlarken Mendes-France de “basın, modern demokrasisinin belli başlı öğelerinden biridir” (aktaran Sevginer, 2014:1) demektedir. Bu durumda basın toplumun menfaatlerini gözetici nitelikte, siyasal, iktisadi, sosyal, kültürel anlamda yayınları ile demokratik işleyişe katkıda bulunur. Demokratik işleyiş ilk önce bireyin ve toplumun haklarını korumak ve kurulu düzenin işlemesi ile ilgilidir.

3. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

3.1 Yöntem

7 Haziran 2015 Türkiye genel seçimleri ile ilgili olarak HDP’nin yazılı basın üzerinden gerçekleştirilen söylem analizi üç gazete ile yapılmıştır. 7 Haziran 2015 tarihinde gerçekleşen seçimlerin analizini 15 gün öncesi ve 2 gün sonrasını değerlendirmeye alınmıştır. 23 Mayıs – 9 Haziran tarihlerini dikkate aldığımız analiz

çerçevesinde 7 Haziran 2015 seçim günü olduğundan ve seçim yasakları nedeniyle kapsam dışında bırakılmıştır. Seçimden sonraki iki gün olan 8-9 Haziran 2015 tarihlerini kapsam alanına alarak önden gerçekleşen gazete haberlerinin sonrasına nasıl yansıdığını görebilmek ve analizi gerçekçi bir zemine oturtabilmek için gerekli görülmüştür.

HDP ile ilgili yapılan bu söylem analizi çalışması Cumhuriyet, Hürriyet ve Yeni Şafak gazeteleri üzerinden yapılmıştır. Seçilen bu gazetelerin haberleri birinci sayfa, politika sayfası ve köşe yazarları olmak üzere üç kategori dikkate alınarak incelenmiştir. Bu sayfalarda doğrudan HDP'nin geçtiği haber, yazılar dikkate alınmıştır. Yan unsurlar olarak bu analizde, değerlendirilen diğer partilerle ilgili haberlerin doğrudan HDP adı geçmeden haberleştirilmiş olanlar da okunmuştur. Sayfa haberlerine geriye dönük tarama yapabilmek için gazetelerin arşivlerinin bulunduğu Atatürk Kitaplığı seçilmiştir. Ayrıca köşe yazarlarının da hem Atatürk Kitaplığı'ndan hem de gazetelerin kendi internet sayfalarından gün ve isim üzerinde seçme yaparak ulaşmak mümkün olmuştur.

Çalışmamızı daha da derinleştirebilmek için akademisyen ve gazeteci kimlikleri olan kişilerle karşılıklı röportaj yapılmıştır. Söz konusu olan seçim sürecinin öncesi ve sonrasının medya- siyaset ilişkisi ve yazılı basındaki söylemlere açıklama getirecek şekilde sorular sorulmuş ve bunlar deşifre edilerek metin içinde yedirerek veya bazı yerlerde doğrudan tırnak içinde verilmiştir.

Kavramsal çerçeveyi çizerken söylem analizini ve eleştirel söylem analizini bir yandan da haberi oluşturan öğelerin analiz içerisindeki konumlarını irdelemeye çalıştık. Çalışmamıza konu olan haberler, köşe yazıları söylem analizi üzerinden değerlendirilirken, araştırma konumuz olan seçimlerin ideolojik yapılar olması sebebiyle eleştirel söylem analizi kapsamına da girmektedir. Kuramsal Çerçeve başlığı altında da inceleyeceğimiz metinlerde detaylarına vermeden önce, Van Dijk'ın analiz tanımını ile giriş yapmakta anlamlı olacaktır. Ona göre, eleştirel söylem analiz dilsel kurgulama yolu ile bireylere ve toplumların güç ilişkilerine, değerlerine, ideolojik yapılarına, kimlik tanımlamalarına yansımaları ve işleyişini görmeyi öngören bir araştırma yöntemidir (Çelik ve Ekşi, 2016:113).

3.2 Bulgular

İncelediğimiz gazetelerde yer alan haberler ve köşe yazıları HDP ve lideri Selahattin Demirtaş'ın temsili üzerinden incelemeye alınmıştır. Bunun için incelenen kupürlerde seçim öncesi ve sonrası HDP, Selahattin Demirtaş kimliklerinin söyleme konu olan başlıklar çıkarılmıştır. Aynı söylemin gazetelerin ve köşe yazarlarının bakış açılarına göre farklılıklar gösterdiğini görebilmekteyiz.

HDP ve Selahattin Demirtaş için seçilen söylemler, ve bu söylemlerin neden olduğu temsiller haber kaynakları ile birlikte incelenmiştir. Bazı yerlerde doğrudan temsillere ulaşabildiğimiz gibi bazı yerlerde bu temsiller gizli bir şekilde verilmiştir. Araştırmada 7 Haziran 2015 genel seçimleri üç temel söylem üzerine oturtulmuştur. Bunlardan biri ve en tartışmalı olanı “Baraj” diğeri “Normalleşme” diğeri de Demirtaş'ın imajı üzerinden gerçekleştirilen söylemlerdir. Bu araştırmada toplam 448 kupür değerlendirmeye alınmıştır. Tablo:1 'de gazetelerin söylemler üzerinden kupür dağılımları görülmektedir.

Tablo: 1

Söylemler	Hürriyet	Cumhuriyet	Yeni Şafak
Baraj-oy	45	102	60
S.Demirtaş. İmajı	30	48	11
Normalleşme	32	80	40
Toplam	107	230	111

4. HDP'nin 7 Haziran 2015 GENEL SEÇİMLERİNDE HÜRRİYET, CUMHURİYET, YENİ ŞAFAK GAZETELERİNDEKİ HABERLERİN SÖYLEM ANALİZİ

4.1 Hürriyet, Cumhuriyet, Yeni Şafak Gazetelerinde “Baraj - (Emanet Oy)” söyleminin söylem analizi.

HDP'nin seçim öncesi ve sonrasındaki başarısı barajı aşmasına bağlanmıştır. Teknik olarak da meclise girebilmesi %10'luk barajı aşması için gerekliliktir. HDP'nin barajı aşmaması halinde AK Partinin üzerinde durduğu başkanlık ve anayasa konuları

hız kazanacaktır. Bu konu ile ilgili de endişeleri olan Ana muhalefet ve HDP AK Parti'ye bu anlamda karşı cephe oluşturmuşlardır. Araştırmadaki bu cephenin medya tarafını Hürriyet ve Cumhuriyet gazeteleri temsil etmektedir. Ayrıca bu seçimde HDP çok geniş bir seçmen kitlesinin temsilini üstlenmiştir. Özellikle farklı kimlikleri “BİZ’ler” sloganı ile kuşatan ve çözüm süreci ile de uzlaşmacı tavır sergileyen HDP; LGBTİ’ler, azınlık hakları, kadınlar ile ilgili mesajları dikkat çekmiştir.

Seçim öncesinde birçok metinde özellikle de Hürriyet ve Cumhuriyet gazetesinde barajın aşılmasının önemini vurgulayan çokça haber ve köşe yazısı kaleme alınmıştır. HDP’nin barajı aşamaması halinde yaşanacak olanlara vurgular yapılmaktadır. HDP’nin barajı aşamaması halinde ülkenin başına gelecekler bir tehdit ve tehlike olarak görülmektedir. ‘Baraj’ kimi metinlerde aşağıdaki cümlede olduğu gibi mecazi anlamlarda kullanılmıştır.

“Hay HDP kadar baraj dökülsün üstünüze” (Ahmet Hakan, Hürriyet, 2015).

Ahmet Hakan bu cümlede “baraj” kelimesini mecazi anlamda kullanarak nefret söylemine yol açmaktadır. Bir şekilde birine veya birilerinin bir şeyin altına kalmasını dilemek olumsuz bir söylemdir.

Seçim öncesinde baraj söyleminin ana söylem olduğunu söyleyebiliriz. Aşağıdaki metinde ‘Stratejik’ temsili ile “Baraj”ın aşılmasının ne kadar önemli olduğu vurgulanmaktadır. Türkiye’deki baraj adaletsizliğini Yunanistan’da seçimleri 2 milyon ile kazanan Çıpras örnek gösterilmektedir.

“Diyelim ki AKP yüzde 35 aldı. HDP’de yüzde 9.9 aldı. Bu durumda AKP yüzde 45 almış oluyor. Demokrasiye inanan biri ‘Şu parti baraj altında kalsın’ dememelidir. Çıpras 2 milyon oy ile başbakan oldu. Biz 5 milyon oy alamazsak meclise giremiyoruz. CHP’deki artış önemlidir, ama HDP’deki artış kadar stratejik değildir” (Cumhuriyet, 28 Mayıs 2015).

Aşağıdaki metinde “stratejik” davranmak “emanet oylar” temsili ile baraj söylemi güçlendirilmiştir. Yukarıdaki metin ile aynı anlama gelen bir yapıda oluşturulmuş bir haber olarak karşımıza çıkmaktadır. Stratejik davranarak akıllıca bir iş yapıldığına dikkat çeken haberde AKP’nin hayal kırıklığı yaşanmasına sevinilmiştir.

“Türkiye’deki 55 milyon seçmenin yüzde 86’sı sandığa giderek, Türkiye’nin 4 yılını şekillendirecek hükümeti belirlemek için oy kullandı. Türkiye’nin adeta HDP’nin barajı aşıp aşmayacağına kilitlendiği seçimlerde, AKP, büyük hayal kırıklığı yaşarken, sevilen HDP ve MHP oldu. Stratejik davranan CHP seçmeninden HDP’ye giden “emanet oylar” nedeniyle CHP, ancak mevcut oylarını korudu” (Cumhuriyet, 8 Haziran 2015).

Yeni Şafak gazetesi yazarı Hatice Karahan “Türkiye için doğru formülü bulma vakti” başlığını köşe yazısında kullanan Hatice Karahasana emanet oylarla ilgili söyleme bakış açısını ifade eden yazısında “emanet oy” söylemini “belirsizlik” temsili ile açıklamıştır. HDP’nin başarısını “yükseliş” olarak gören yazar, bu yükselişin AK Parti’nin “stratejik” hatalarına da bağlamaktadır.

“Bununla birlikte, oy kayıplarındaki belirleyici unsurlardan birinin, Çözüm Süreci olduğunu görüyoruz. Rakamlar gösteriyor ki; AK Parti Türkiye’nin bekası için cüret ettiği bu icraattan, gerek MHP’ye, gerekse HDP’ye kayan oylar nedeniyle, büyük bir fedakarlıkla çıktı. İşte bu da, AK Parti’nin bu seçimde yaşadığı bir başka büyük cilvedir. Tabii bu noktada, partinin bazı stratejik öneme sahip hatalarla da, Kürt seçiminde kayıp yaşadığının altını çizelim. Bu noktada, HDP yükselişini, bir yandan demokrasimizin yükselişi olarak, diğer yandan da, S. Süreyya Önder’in belirttiği gibi “emanet oylarla” açıklamak mümkün. Birbirine zıt bu etkenler hasebiyle gelinen durum düşündürücü olsa da, HDP’nin vefalı ve makul davranma yükümlülüğü tuhaf bir zeminde iyiden iyiye artmıştır. Zira söz konusu emanet oylarla, Türkiye uzun zamandır unuttuğu bir belirsizliğe emanet edilmiştir” (Hatice Karahan, Yeni Şafak 2015).

“Erken seçimden önceki son çıkış” başlığı ile köşe yazısını kaleme alan Tamer Korkmaz “Baraj yıkma projesi” ile doğrudan “baraj” ile ilgili her şeyin bir proje olduğunu bir anlamda algı yönetimi yapıldığını ifade etmektedir.” Barajı aşmak” ve “emanet oy” söylemini “derin baronlar” temsiliyeti ile ifade etmektedir.

“HDP’ye refakat edilmesinin CHP yönetimine “vazife” olarak yazıldığı görülüyor. Kılıçdaroğlu’nun memnuniyeti mi, ‘kendisine sufla edilen görevin başarılmasıyla’ alakalıdır!. Murat Karayalçın da söyledi: İstanbul’da yüzde sekizlik oy HDP’ye kaydı. CHP’nin gücü eridi” dedi. Bir de Selahattin

Demirtaş'ın 'Emanet oylardan' söz edişini not edelim! Yani arka planda derin baronların yer aldığı Barajı Yıkma Projesi'nin varlığını 'kendi ağızlarıyla' açık etmiş oldular" (Tamer Korkmaz, Yeni Şafak 2015).

Yeni Şafak gazetesi politika haberleri arasında yer verdiği " Teşekkür Mitingi" başlıklı yazısında " baraj" söylemini "sevinç" temsili ile kaleme alan söz konusu gazete nesnel ve dengeli bir haber dili kullanmış olduğu görülmektedir.

"Bakırköy'de bir araya gelen HDP'liler, 7 Haziran genel seçimi sonuçlarını kutladı. Barajı aşmanın sevincini yaşayan partililer halaylar eşliğinde kutlama yaparken, bir vatandaşın Abdullah Öcalan'ın posterini ile Mustafa Kemal Atatürk'ün fotoğrafının olduğu Türk bayrağını bir arada sallaması dikkat çekti. Teşekkür mitingine İstanbul'dan seçilen milletvekilleri de katıldı. İstanbul'da Bakırköy Halk Meydanı'nda HDP Eşbaşkanı Selahattin Demirtaş'ın konuşma yaptığı teşekkür mitingine çok sayıda partili katıldı. Demirtaş, tarihi bir seçim yaşandığını belirterek, 'Koalisyonlardan Türkiye'nin korkmaması lazım. Devlet de böyle yönetilebilir. Adaylarımıza bakın nasıl bir koalisyon olduğumuzu görürsünüz. Rengarenk. Ortak paydamız var, her birimiz demokrasiden yanayız. Türkiye hükümsüz kalmaz. İlla devleti yönetecek birileri çıkar. Çıkmazsa biz hazırız. HDP hazır' dedi. Demirtaş, 'Gelin bir araya gelelim. Ortak hükümet kurarsınız, kurmazsanız. Ama biz atılacak her olumlu adımı desteklemeye hazırız' diye konuştu" (Yeni Şafak, 9 Haziran 2015).

"4 parti 4 baraj" başlığı ile yazısını kaleme alan Mustafa Balbay baraj söylemine HDP'nin üzerinden dikkat çekmiş. "Baraj"ın aşılmasını "hesap" temsili üzerinden vurgu yapılmaktadır.

"Seçimlere iki hafta kala ortaya çıkan tabloda ilk dört sırayı alacağı görülen dört parti için dört ayrı baraj dikkati çekiyor. 12 Eylül döneminden kalma, AKP'nin dört elle sarıldığı yüzde 10'luk ülke barajı şu aşamada en çok HDP'yi ilgilendiriyor. Ancak HDP'nin barajı aşması veya aşmaması siyasi partilerim tümünün hesaplarını etkileyeceği için gündemin ana konularından birini oluşturuyor" (Mustafa Balbay, Cumhuriyet 2015).

Aşağıdaki metinde "baraj"ın mecazi anlamda kullanılması gerçekte söylenmek istenen arasına perde koymuştur. Böylelikle yasal sorumluluktan da kaçmak için edilgen

bir dil kullanılarak özne gizlenmiştir. Kimi zaman HDP'nin barajı aşması gizli özne için bir endişe kaynağı olduğu vurgusu yapılmaktadır. Özellikle de aşağıdaki metine “dört dönüyorsunuz” deyişiyle adı verilmeyen siyasi partinin, HDP'nin olası barajı aşması ile ilgili endişe, korku, sıkıntı duyduğu vurgusu yapılmaktadır.

“Barajın altında kalsınlar çok süper olur diyorsunuz”, “Bunların barajı aşmaması demokrasinin lehine olur diyorsunuz”?, “Bütün işi gücü bırakmış, ‘HDP barajı aşmasın’ diye dört dönüyorsunuz?” (Ahmet Hakan, Hürriyet, 2015).

“Barajı” ile ilgili oluşturulan söylemin temsil ettiği “başarı” ve “başarısızlık”, “aşılması”, “yıkılması”, temsilini “genellikle Cumhurbaşkanı Erdoğan ile ilişkilendirilmiştir.

“Baraj kumarı tuttu. Erdoğan’ı başkan yaptırmama stratejisi kazandırdı” (Akif Beki, Hürriyet 2015).

“Bu seçim barajın da çöküşü. ‘Diktatörlerin getirdiği baraj ilkesini kullandın, al sana baraj!’, dedi halk” (Ayşe Arman, Hürriyet 2015).

“Araştırmalar gösteriyor ki eğer HDP barajı aşabilirse, Cumhurbaşkanı’nın bütün planları suya düşecek” (Mehmet Y. Yılmaz, Hürriyet 2015).

“HDP’nin barajı aşması için toplumda bir enerji ortaya çıkmıştı. Bu enerjiyi yaratan, bizzat kendi kırıcı tavırları ve “başkanlık sistemi” sloganıyla netleşen otoriterleşme eğilimidir” (Taha Akyol, Hürriyet 2015).

“HDP barajı aşınca AKP’nin tek başına iktidar şansı azalıyor” (Vahap Munyar, Hürriyet 2015).

“Bize emaneten oy vererek de HDP’nin demokratik siyasetin önünü açmak isteyenleri de mahcup etmeyeceğiz” diyen Demirtaş, “Ve bu saat itibarıyla Türkiye’de artık başkanlık tartışması, diktatörlük tartışması son bulmuştur. Türkiye uçurumun kenarından dönmeyi başarmıştır. Bu muazzam zaferin ortaya çıkmasında milyonların emeği var. Bir üst akıl değil, komplo çirkef akıl değil, halkın ortak akı var. HDP Türkiye’nin Türkiye halklarının aleyhine hiçbir programın içinde olmadığı gibi bu saatten sonra da olmayacaktır” diye konuştu” (Cumhuriyet, 8 Haziran 2015).

Yasin Aktay'ın Yeni Şafak gazetesinde köşesinde “Bu ittifak kimi kurtaracak” başlıklı yazısıyla “baraj” söylemi ve “oy” söylemi üzerinden HDP'nin tehdit ve şantajla seçim çalışması yaptığını ifade ediyor. Bunu da aşağıdaki kendi yazısının sonunda doğrudan ifade eden bir cümle ile bitiriyor.

“Sen Benim Müridimsin bana oy vermek zorundasın. HDP'nin kendini şeyh sülalesine dayandırarak oy toplamaya çalışan Siirt Milletvekili adayı İsmail Aydın yanına yine hizan Şeyhlerine dayandırarak oy toplamaya çalışan Bitlis milletvekili adayı Celadet Gaydalı'yı alarak Şirvan'da mürit avına çıkmışlar. Uğradıkları köylerde insanlara “biz şeyhiz, siz de bizim müridimizsiniz, bize oy vermeniz gerek” diyerek müthiş bir ikna hamlesine girişmişler. Marksist-Stalinist bir örgütün bu şekilde ne kadar oy topladığını şimdilik bilemiyoruz, ama tek başına bu yolun asla ikna edici olamadığını bildikleri için, ikna olamayacaklara asıl ikna edici, silahlı timleri gösterdiklerini biliyoruz. Şirvan'da uğradıkları bir köyde aynen bu dili kullanarak ikna etmeye çalıştıkları köylüler “siz markist-stalinist örgüt uğruna yoldan çıkmışsınız, nasıl şeyhimiz olabilirsiniz, ne yüzle bu gerekçeyle bizden oy isteyebilirsiniz?” diyerek bunlara köyün çıkışını gösteriyorlar. Tabii bir de cami ve bayrak tartışmasının da yaşandığı, karakolda devam eden bir arbede çıkıyor. PKK AK Parti yanlısı köylülerin yaylaya gidişlerine engel oluyor. İkinci olay Eruh'ta cereyan ediyor. Eruh'un bazı köyleri bu günlerde hayvanlarını yaylaya yolluyor. AK Parti'ye oy verme ihtimali olan köylerin hayvanlarının yaylaya çıkışı şimdi PKK tarafından zorla engelleniyor. Bu engellemenin köylüler için maliyeti tabii ki çok ağır ve bugünler için verdiği mesaj fazlasıyla açık. Barajı aşmak için HDP söylemsel bir kampanyayla yetinse hiç sorun yok, aşsa da bu demokrasinin muhtemel ve makbul sonuçlarından biri olur, ama bu şartlarda gireceği bir seçimin sonuçları ne olabilir?” (Yasin Aktay, Yeni Şafak 2015).

Aşağıdaki metinde “baraj” söyleminin barajın aşılmaması haline “tehlikeli bir istikrarsızlığa” yol açacağı söylenmektedir. “Kürtlerin meclis dışında kalması”nın bir korkulacak bir şey olduğu vurgusu yapılmaktadır. Arkasından da “istikrarsızlık” kelimesi ile korku ve tehdit arasında bir duygu akla getirilmektedir.

“HDP’ye barajı geçirecek Kürtler ve Türkler ilerisi için umut veren bir ittifakta buluşacak. En az bunlar kadar, belki daha da önemli olan, HDP baraj altında kalırsa, yaklaşık on beş milyon Kürt Meclis dışında kalacak. Bu tehlikeli bir istikrarsızlığa yol açabilir” (Yalçın Doğan, Hürriyet 2015).

Seçim öncesinde Hürriyet Washington temsilcisinin yazarının ABD’deki beklentileri ortaya koyacak şekilde bir yazı ortaya koyarak ideolojik olarak destek bulmaktadır. “Washington’da nefesini tuttu bekliyor” başlığını yazısına taşıyan yazar şöyle demektedir;

“Türkiye’deki herkes gibi çıkacak sonucun HDP’nin performansına bağlı olduğunu Washington’un da kabul ettiğini ve yine Türkiye’deki herkes gibi Washington’un da aynı soruya odaklandığını söyleyebilirim: HDP barajı geçecek mi?” (Tolga Tanış, Hürriyet 2015).

“Demirtaş Erdoğan’a seslendi: ”Hatırlarsan sen bize demiştin. ‘Baraj korkunuz yoksa parti olarak gir demiştin, o aklı sen bize vermiştin. Meğerse kendisindeki son akılmış onu da bize vermiş. Barajı aşacağımızı düşünmüyorlardı. Bedava 80 vekilin hayalini kuruyorlardı” (Hürriyet 9 Haziran 2015).

“HDP’nin barajı geçtiği seçimin ertesi günü yerel ve uluslararası basının gözü Doğu ve Güneydoğu illerine çevrildi. Bir Diyarbakırlı arkasında HDP eş genel başkanı Selahattin Demirtaş, sanatçılar Ahmet Kaya ve Yılmaz Güney ile devrimci Che Guevera posterlerinin asılı olduğu bir dükkanın önünde, Kürtçe gazete okurken objektiflere yansıdı. HDP’nin barajı geçmesi nedeniyle birçok ilde kutlamalar yapıldı” (Hürriyet, 8 Haziran 2015).

Kimi metinlerde “Baraj” ve “Emanet Oy” söylemi birlikte birbirinin içine geçmiş anlamlarla gerçekleştirilmiştir. Temsil ettiği kelimeler “baraj” için “yıkıp geçmek” mecazı ile bir kesim için olumlu bir ifadeyi belirtmektedir. “Emanet oy” söylemi ise “umudu”, “Özgür toplum”, “gerçek demokrasi”, “şiddetten uzak, “birliktelik” kelimeleri ile başkanlık sisteminde direten Cumhurbaşkanı Erdoğan’a karşı kazanılan başarıyı ifade etmektedir.

“Seçim gecesi hem Selahattin Demirtaş hem de Sırrı Süreyya Önder, HDP’nin inanssız barajı yıkıp geçmesi için omuz veren “bileşenlere” şu mesajla seslendi: ‘Emanet oy verenleri mahcup etmeyeceğiz’. Emanet oy verenlerinin tek şartının

‘Seni başkan yaptırmayacağız’ sloganının ardında durması olduğu düşünülebilir; büyük ölçüde de doğru bir yaklaşımdır. Ancak bir partiyle gönül bağı olmayan, dolayısıyla her seçimde oyunu emanet veren benim gibi dertlerinden bir tanesidir bu ‘başkanlık zorbalığı’. Oyunu HDP’ye verenlerin – bence önemli bir bölümünün- gerçekten emanet ettiği bir oydan ibaret değildir; bir umudu emanet etmiştir” (Kanat Atkaya, Hürriyet 2015).

“Selahattin Demirtaş: Bu seçimi kazanan tek siyasetçi aslında Demirtaş. Demokratik hiçbir ülkede olmayan bir seçim barajını aşabildi. Kendisine verilen ‘ödünç oyların’ anlamını tam olarak değerlendirebilirse, Türkiye siyasetinde daha uzun yıllar Demirtaş’tan söz ediyor olacağız” (Mehmet Y. Yılmaz, Hürriyet 2015).

Seçimin hemen ertesi günü “Baraj Yıkıldı” sürmanşeti ile Hürriyet Gazetesi’nden verilen bu söylem ile gazete ideolojisini belli edecek şekilde kapağa taşımıştır.

“HDP’nin yüzde 10’luk barajı aşması ve MHP’nin pek çok bölgedeki önemli kazanımları, Ak Parti’nin 13 yıllık tek parti iktidarına son verdi” (Hürriyet 8 Haziran 2015).

Bu cümle ile başlayıp devam eden metinle birlikte kapakta Selahattin Demirtaş’ın fotoğrafına yer vererek “Emanet oyları mahcup etmeyiz” başlığı ile barajın nasıl yıkıldığının da bağlantısını okuyabilmek mümkün olmaktadır. Yine 8 Haziran 2015 tarihli Hürriyet gazetesinin “Gündem” sayfasında HDP’nin başarısı büyük fotoğraf ve HDP lideri Demirtaş ile onu sevinçle kucaklayanların fotoğrafları verilerek kullanılmıştır. Gündem sayfasındaki “HDP %12.99 ile barajı aştı” ve hemen altında da “Yeni Türkiye” ile hem iktidarın Yeni Türkiye söylemine gönderme hem de barajın aşılması ile HDP’nin zaferi görsel malzemelerle de pekiştirilmektedir.

Yeni Şafak gazetesi yazarı Ali Bayramoğlu köşesinde “Haziran Depremi” başlığını kullanarak yazısında “emanet oy” söylemi ile ilgili şu cümleleri kurmuştur;

“Yeni dalganın ikinci anlamını Etyen Mahçupyan güzel ifade etmiş ‘Her ne kadar emanet oylar üzerinden yaşanmış olsa da, sonuçta Kürtler nihayet siyaseten eşit konumda ve belirleyici bir güçle parlamentoda yer alacaklar. Bu

noktadan sonra Kürtleri dışarıda bırakacak bir siyaset ne düşünülebilir ne de buna teşebbüs edilebilir. Söz konusu normalleşmeyi hazmedemeyenlerin bu toplumu birlik içinde tutabilme imkanı da artık yok...” (Ali Bayramoğlu, Yeni Şafak 2015).

Ali Bayramoğlu, Kürtleri siyasete taşıyan oyların emanet de olsa meşruiyetine dikkat çekmektedir. İsmail Kılıçarslan, seçimden iki gün sonra kaleme aldığı “Niçin oldu bu?” (İbrahim Kılıçarslan, Yeni Şafak 2015) başlıklı yazısında Ak Partinin iktidarı tek başına kurma yetkisini kaybetmesi ile ilgili sorular sormaktadır. ‘Baraj’ ile ilgili olarak Ak Parti’ye seslenerek “Şu barajı kaldırın” cümlesine hiç ama hiç itibar edilmediği için oldu bu”, cümlelerini yazmıştır. Baraj söyleminin itibar edilmediği temsili ile Ak Parti tarafından küçümsenerek göz ardı edildiğini düşünmektedir.

Markar Esayan ise, “Sahte partiler nereye kadar” başlıklı yazısında HDP’nin baraj söyleminin altında yatan tehdit ifadelerini aşağıdaki şu cümlelerle kaleme almıştır;

“HDP özellikle dindar Kürtleri “barajı geçemezsek ortalık kan gölüne döner” diye kan akan musluklar eşliğinde tehdit ediyor. Keşke böyle olmasaydı ve HDP Çözüm Süreci’ni bitirecek bir ittifakla barajı aşmaya ikna edilmese, belki bu baraj konusunu bölgede özerklik ilanının gizli bir referandumuna çevirme yoluna sapmasaydı” (Markar Esayan, Yeni Şafak 2015).

Yeni Şafak gazetesinde seçim haberlerine dair yapılan kritiklerin devam ettiği süre içerisindeki çıkan haberlerden biri de o dönem Bülent Arınç’ın söylemi olmuştur. Arınç’ın, “HDP’yi Koçbaşı gibi kullandılar” sözünü büyük puntolarla başlığa taşımıştır. Devamında da “HDP’nin, Ak Parti iktidarını yıkmak için kullanıldığını belirten Arınç,

”Koçbaşı HDP’dir. Koçbaşını kullananlar da CHP’dir, MHP’dir, paralel devlet yapılanmasıdır, iç ve dış odaklardır ve güçlü bir medyadır. Şimdi eserleriyle ne kadar sevindiklerini de dün akşamdan bu yana görüyoruz”, dedi” (Yeni Şafak, 9 Haziran 2015).

Haberin devamında Arınç’ın ifadeleri şöyle;

“Madem ki CHP ve MHP, HDP’nin barajı aşmasıyla AK Parti çoğunluğunun elde edileceğini iyi hesaplamış ve neticede bu şekilde tecelli etmiştir. Seçim meydanlarında da hiçbir zaman MHP, HDP aleyhinde HDP, MHP aleyhinde

CHP ile MHP'nin küçük bir tartışma yapmadığını, bir eleştiri bile getirmediğini gördüğümüze göre aralarında açık ve gizli bir ittifakın olduğunu söyleyebiliriz..." (Yeni Şafak, 9 Haziran 2015).

Yukarıdaki "hesaplamış" temsili ile "baraj" söyleminin aşılmasına bir gönderme yapılmaktadır. Böylelikle HDP'nin başarısını ittifaka bağlamaktadır.

"Al sana Yeni Türkiye" başlığını manşetten veren Cumhuriyet gazetesi 'Baraj'ın yıkılmasının sonucunun HDP'ye başarı getirdiğini ifade eden cümlelerini Erdoğan'ın Yeni Türkiye söylemine atıfta bulunarak pekiştirmektedir. Bunu yaparken de argo bir üslup kullandığı görülmektedir. Haberin devamı şöyle;

"AKP'nin devlet gücüyle girdiği ve muhalefete karşı her türlü engellemenin yapıldığı seçimlere ilk kez parti olarak giren HDP yüzde 10 barajını yıktı" (Cumhuriyet, 8 Haziran 2015).

8 Haziran tarihinde Hürriyet gazetesinin gündem sayfasında yaptığı seçim sonuçlu haberlere dış basından örneklere yer vermiş. "Baraj" söyleminin dış basının da gündemine taşındığı görülmektedir.

"Türkiye'de dün yapılan ve iktidardaki Ak Parti hükümetinin meclis çoğunluğunu kaybetmesiyle sonuçlanan genel seçimler dış basında da geniş yankı buldu. 'Erdoğan'a fren' başlığı ile verdiği haberinde Alman Bild gazetesi, 'HDP'nin barajı geçmesi, AKP'nin planlarını değiştirdi' dedi" (Hürriyet 8 Haziran 2015).

Yukarıdaki dış basın sonuçlarına genellikle AK Parti karşıtı yorumlara yer veren Hürriyet gazetesi Türkiye adına Ak Partinin tek başına iktidar olamamasını bir olumsuzluk olarak veren gazetelere yer vermemiştir. Örnek:

"**Al Quds al Arabi**'nin başyazısında da şu yorum yapıldı: "Arapların, özellikle Orta Doğu'da yaşayanların büyük çoğunluğunun Türkiye'deki genel seçim sonuçlarından endişe duydukları kesin. Sonuçlar, gelecek yıllar içinde yalnızca Türkiye'nin değil, bölgenin de geleceğini belirleyecek" (BBC Türkçe, 2015).

“HDP’nin bir ‘proje’ olduğunu ve AKP’nin ‘kutlu yürüyüşünü’ vurmak için iç ve dış güçler tarafından ‘koçbaşı’ olarak kullanıldığını söylüyorlar, yazıyorlar. Bir manşet ‘CHP’den HDP’ye baraj kıyağı’ şeklindeydi” (Taha Akyol, Hürriyet 2015).

Yukarıdaki metinde, “Baraj” söyleminin “kıyak” temsili ile hükümete yakın basının barajın aşılmasını bir başarı olarak görmemektedir. Tırnak içinde verilen söylemlerin yazarın kendisine ait olmadığını vurgulamak için kullanmıştır. Yazar, barajın aşılmasını başarı temsili ile değerlendirirken bunu da olumsuz olarak değerlendirmesine karşı çıkmaktadır. Yazar aynı zamanda bu metnin bağlamında, AK Parti’nin yenilgiyi kabul edemediğini anlatmaktadır.

5 Haziran’da HDP’nin Erzurum’da düzenlediği mitingde ‘barajı göndereceğiz’ ara başlığını atan gazetenin iç metinlerde bunu Demirtaş’ın söylemi olarak değil kendi söylemi olarak verdiğini anlayabiliyoruz. Bu başlığın altında, Demirtaş devam eden metinlerde ‘barajı göndereceğiz’ sözünü kullanmamış. Ancak Demirtaş’ın söylediklerinden gazete kendine göre bu söylemi çıkarmış olduğunu anlayabiliyoruz. “Göndereceğiz” temsili ile sadece “baraj” değil aslında iktidar ve de özellikle Erdoğan’ı göndereceklerinden söz etmek istemektedirler. Barajı göndereceğiz başlığın altına denk gelen metin şöyledir;

“Devlet dediğiniz şey partilerin malı mülkü değil, hepimizin ortak malıdır. Bir partinin işi devleti ele geçirmek olmaz. AKP’nin hatası o oldu işte. ‘Hayır devlet hakkın malıdır demek için 7 Haziran’da sandığa gidiyoruz...’” (Hürriyet 5 Haziran 2015).

Yalçın Bayer’in kendi köşesinde yazdığı yazısında barajı aştırmak için ve dolayısı ile AKP’den kurtulmak için HDP’ye oynanmasını doğru bulmamaktadır. Ona göre vatan partisi doğru adrestir. “Tek yoldan kurtuluş olmaz” başlığı ile Bayer şöyle demektedir. Bayer de “baraj”ın aşılmasının hükümetten kurtuluş için tek yol olduğuna inanmaktadır.

“Oysa barajı aşacak 1 (veya 2 parti) en az 50 – 60 milletvekili çıkaracağından muhalefetin toplam ağırlığı 276’nın üzerine çıkacaktır. Eğer hedef AKP’den kurtulmak ise bunun tek yolu vardır. Yeni bir partinin barajı geçmedir...” “HDP eliyle AKP’den kurtulma hesabı risklerle doludur. Vatan partisinin barajı

geçmesi Türk siyasetine yeni bir renk katıp parlamentoya da rahat bir nefes aldırması da mümkün olur mu?” (Yalçın Bayer, Hürriyet 2015).

Hürriyet gazetesinde seçim kampanyası sırasındaki yazıları özel olarak ayrıca eleştirel söylem analizi yapmaya değer niteliktedir. ‘ Haziran tarihinde Hakan tarafından “HDP barajı aşmalıdır” başlığı ile baraj söylemine doğrudan gönderme yapmaktadır. HDP’nin barajı aşamaması haline olacakları yazısında sıralamaktadır. Ahmet Hakan, siyaset dersi de vererek okuyucuyu yönlendirmektedir.

“Çünkü... %10 barajla bir partinin önünü kesmeye kalkışanlar dersini almalıdır. Çünkü...Güneydoğu’nun birçok ilinde Ak Parti, haksız milli iradeye yaslanmayan ve beleş milletvekili çıkaramamalıdır. Çünkü...Demokrasiye ve milli iradeye uygun olan budur. Çünkü...Hakkaniyetsizliğe ve adaletsizliğe geçit vermemelidir. Çünkü, milletin meclisi milletin renklerinden mahrum kalmamalıdır” (Ahmet Hakan, Hürriyet 2015).

4 Haziranda tekrar “Baraj’a değinen Hakan bu kez edilgen bir dil kullanmaktadır. Seçim öncesinde yazılmış bir yazısı ‘Baraj’ın aşılması halinde olumlu gelişmelerin olacağını belirtmektedir.

“Hep diyorlar ki...”HDP barajı aşarsa..Tayyip Erdoğan’ın önü kesilir”. Oysa asıl söylenmesi gereken bu değildir. Aslı söylenmesi gereken şudur: ”HDP barajı aşarsa..Kürtlerin partisi olmaktan çıkıp ‘Türkiye’nin Partisi’ olacak...Kürtler “Türklerin de desteğiyle siyasette en üst düzeyde temsil ediliyoruz” duygusunu yaşayacak.. Çatışma, şiddet gündemden tamamen düşecek. “Çözüm süreci” çok daha sağlıklı aşamaya geçecek. Türkler ve Kürtler arasında kopmaz bir bağ oluşacak. İzmir ile Diyarbakır, Mersin ile Batman, İstanbul ile Van ortaklaşacak. Şiddet savunucuları yenilecekler. Barış savunucuları kuvvetlenecekler. Siyasi olan, çok daha güçlenecek. Demirtaş Kürt siyasi hareketinin en önemli lideri haline gelecek” (Ahmet Hakan, Hürriyet 2015).

HDP milletvekili Sırrı Süreyya Önder’in açıklamasına yer veren Hürriyet gazetesi gündem sayfasından haberle baraj altında kalmaları durumunda ülkede hükümet tarafından savaş çıkarılacağını söyleyen Önder’in sözlerini tırnak içinde vermiştir. Metnin tüm bağlamında tehdit ve mağduriyet ifadesi anlaşılmaktadır.

“Önder, Suriye ve bölgedeki gelişmeleri kastederek ‘bunlar şimdi savaşa hazırlanıyorlar. Kamuoyuna HDP baraj altında kalırsa, hükümet kuracak çoğunluğu elde ederlerse, ikinci hafta bölgede savaş ilan edecek, evlatlarımızı kırdıracaklar iddiasında bulundu” (Hürriyet, 31 Mayıs 2015).

Hürriyet Gazetesi Ankara bürosunun Gündem sayfasında Ak Parti’nin mitingini haberleştirirken “Başkanlık vurgulanıyor” başlığını kullanmıştır. Ara metinde ise Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın HDP’nin barajı aşması ile ilgili söylemine değinmektedir. “Ne olacağı belli değil” başlığı ile Cumhurbaşkanı’nın baraj ile ilgili kesin konuşmadığı üzerinde durulmaktadır.

“Eğer bunlar (HDP) barajı aşarsa aşar. Ben şu anda bir Cumhurbaşkanı olarak bundan rahatsız değilim. Ama barajın altında kaldığı zaman niye birileri illa da endişeye kapılıyor ki. Şu anda 6 puan, 7 puan, 8 puanı konuşuyorken bakıyorum barajı aştı aşacak falan. Aşmadığı takdirde her taraf yıkılır falan bunları konuşuyorlar. Bunlar çok çirkin şeyler” (Hürriyet, 4 Haziran 2015).

Cumhurbaşkanı’nın, HDP’nin barajı aşması ile ilgili söylemlerini Cumhurbaşkanı’nın tehditkar algıladığını Erdoğan’ın sözlerine yer vererek ifade etmiştir:

“Kendisi için ‘muhtar bile olamaz’ manşetleri atıldığını belirten Erdoğan, ‘Halkım beni başbakan yapınca, Cumhurbaşkanı yapınca da, ‘Yüzde 52 ile seçilen cumhurbaşkanına idam’ başlığı ile haber yaptılar. Dürüst olun, dürüst, adam olun, adam. O dolarlarınız, o sermayeleriniz, biliniz ki o büyük hesap gününden sizi kurtaramayacak” dedi. Erdoğan, “Şimdi hepsi birden ittifak yapıyorlar. Bölücü örgütle, paralel örgüt bir oldular. Bir pop star çıkardılar, iyi saz çalıyormuş, sesi de güzelmiş, öyle söylüyorlar. Bir yandan da milleti tehdit etmekten de geri durmuyorlar. Bölücü örgütün desteklediği parti barajı aşamazsa, ülkede kaos çıkarmış. Bunu nasıl söylersin? Bu ülkenin polisi, askeri yok mu? Bu ülkenin yasalarına karşı gelenler, gereken cezayı alırlar” diye konuştu” (Cumhuriyet, 29 Mayıs 2015).

Baraj söylemini Ahmet Hakan kimi kez hiçbir temsili veya anlamlı gerekçe göstermeden sadece gündeme getirmek için yazı kaleme almaktadır.

“İddiaya giriyorum ama öyle büyük şeylere değil. Çaya, çorbaya, fındığa, fıstığa.. Elimde veri yok. Sanayi bakanımız, bana bir his doğuyor demişti ya.. O

hesap. Bana bir his doğuyor HDP barajı aşacak...” (Ahmet Hakan, Hürriyet 2015).

“Fetullah Gülen’in eski ortağı zorda” başlığını köşe yazısında kullanan Hikmet Çetinkaya HDP’nin barajı aşması ile ilgili şöyle demiştir;

“Artık öyle herkes AKP’nin süttten çıkmış ak kaşık olduğunu söyleyemiyor...Hırsızlık, rüşvet, yalan, soygun... Bunların üstünü örtüp düzlüğe çıkmak, yalan üzerinden siyaset yaparken, din ekseninde siyaset yapmak... İsteddiği kadar yapsınlar, iş işten geçti artık! Yüzde 10 barajına inat, ister sevin ister sevmeyin, ister oy verin ister oy vermeyin HDP Meclis’e girecek... Dediğim şu; HDP yüzde 10 engelini aşacak!” (Hikmet Çetinkaya, Cumhuriyet 2015).

“Barajı” aşarak Meclise gireceği umulan HDP’nin başarılı olacağına inanılmaktadır. Ancak “inat” kelimesi ile metnin bağlamında bir tehdit ifadesi sezilmektedir.

Baraj söylemlerinin temsili bakımından AK Parti tarafından bir tehdit olarak algılanmasına örnek teşkil eden ‘Yeğenlerimizi bile ikna edemiyoruz’ haberi;

“Seçimde son düzlüğe beli bir oy bandında sıkıştığını ve oy artıramadığını tespit ederek giren AKP, HDP’nin baraj altında kalması için çabalarını artırdı. AKP, Doğu ve Güneydoğu’daki din ve kanaat önderlerinden “HDP’yi durdurmalarını istedi”. Bölgedeki kanaat önderleri, “Biz yeğenlerimizi bile ikna edemiyoruz” karşılığını verdiler” (Cumhuriyet, 3 Haziran 2015).

AKP’nin, HDP’nin barajı aşmasını kendileri için tehdit olarak algıladıklarını, korku ve endişe içinde oldukları algısını Cumhuriyet yukarıdaki haberle ifade etmiştir. Seçimlerden sonra Emre Kongar, “Kim kaybetti, kim kazandı?” sözlerini başlığına taşıyarak ‘barajı’ aşanların kazandığını belirtmektedir. “Küçük partiler (haksız yere) kaybetti...Barajı aşan partiler kazandı” (Emre Kongar, Cumhuriyet 2015) demektedir.

“Alnımızın akıyla” başlığını kullanan Can Dünder seçimden sonra bir yazı kaleme alarak “Barajın” yıkılması ile ortaya çıkan yeni hükümet tablosu ile ilgili sevincini ifade etmektedir. Bunun sonucunun ise Erdoğan’ın ‘öfkесinin” bunda etkili

olduğunu ifade etmektedir. ‘Baraj’ söylemi ile birlikte onun temsilini güçlendiren sözler Erdoğan’ın başına gelecek olanlarla ilişkilendirilmektedir.

“Bu kez sert kayaya çattı. Hep kendi kitlesini sağlamlaştırmak için kullandığı taktiği, yıllardır ekmeğini yediği öfkesi, bu kez ona ihanet etti; muhaliflerinin bir araya toplanmasını sağladı. “Hepsine karşı ben” söylemiyle, karşısında bir “anti-Erdoğan” cephesi yarattı. Yüzde 10 barajını yıkan da o cephe oldu; yani Erdoğan kendi kurduğu barajın altında kaldı. Baraj yıkıldı; sıra saraya geldi” (Can Dündar, Cumhuriyet 2015).

“Vallahi de Billahi de çöktü baraj!” cümlesini başlık olarak seçen Hikmet Çetinkaya, barajın çöküşünü Erdoğan’a bağlamaktadır;

“Yeni savaş politikaları, ötekileştirme, kibir, zulüm! Bunların hepsini yan yana koyup düşünün ve seçimlerde kim, niçin oy kaybetti göreceksiniz...” (Hikmet Çetinkaya, Cumhuriyet 2015).

“HDP’nin Bakırköy Halk Pazarı alanında düzenlediği kutlama programına katılan Demirtaş, “Bütün suçumuz, seçim barajını aşmaya çalışmaktı. Katlimize fermanın nedeni buydu işte. Ortada bir üst akıl falan yok. Parti olarak gir teklifini sen verdin. Meğerse kendisindeki son akılmış, onu da bize vermiş. Bu seçim döneminde ortaya çıktı.” diye konuştu. İktidarın, HDP’nin barajı aşamayacağını düşündüğünü belirten Demirtaş, “Onlar bedava 80 milletvekilinin hayalini düşünüyorlardı... Allah’ın yüce kitabı Kuran’ı Kerim yalan söyleyeni çarpıyormuş işte” ifadelerini kullandı” (Cumhuriyet, 9 Haziran 2015).

“Baraj” üzerinden oluşturulan söylemlerden birini daha üsteki satırlarda görülebilmektedir. Buradaki baraj HDP’nin zorlukları aşarak seçimi kazanan olduğunu belirtmektedir.

“Yüzde 10 barajlı dünyanın en adaletsiz seçim sistemimiz ve bizim o yasak, bu yasak... Eser düzeydeki “alla turca demokrasimiz” bile son kertede “iktidar sarhoşluğundan gelen doz aşımını frenledi” (Nilgün Cerrahoğlu, Cumhuriyet 2015).

Nilgün Cerrahoğlu'nun yukarıda ifade ettiği “adaletsiz baraja” rağmen yazının başka satırlarında Selahattin Demirtaş ve HDP'nin başarısına atıfta bulunduğu için burada da başarının HDP'ye ait olduğunu anlatmak istediği anlaşılmaktadır. Bununla da iktidarı hükümetten ettiği için bir sevinç sebebi gördüğü anlaşılabilir.

Nuray Mert de seçimin hemen ertesi günü kaleme aldığı “AKP dönemi bitti” başlığıyla yazısında ‘baraj’ söylemini zafer üzerine oturtmuştur. Zaferi HDP ile, yenilgiyi ise Ak Parti ile kurgulamıştır.

“HDP'nin seçim barajını geçmesi, başlı başına bir demokrasi zaferi oldu. Barajı geçmesi için HDP'ye destek verenler, aynı zamanda 12 Eylül rejiminin sonunu ilan etti. HDP'nin barajı geçmesi, barışın zaferi oldu, iktidar partisi artık barış sürecini rehin alamayacak. Demirtaş'ın hakkı Demirtaş'a, etkin, demokratik, samimi dili bu sonuçta büyük rol oynadı. Kuşkusuz, demokrasiden yana tutum alan herkesin emeği çok değerli, o nedenle demokrasi mücadelesinde durmak yok, yola devam! Seçimin kaybedeni kuşkusuz, bütün ağırlığını iktidar partisi ama ondan çok ‘Türk tipi başkanlık sistemi’ adını verdiği otoriter liderlik sisteminden yana koyan Cumhurbaşkanı Erdoğan oldu. Şahıs olarak değil, siyaset ve toplum anlayışına sunduğu zihniyet beklediği çoğunluğa ulaşamadı. Daha ağırbaşlı davranmış olsaydı, siyasal ağırlığı artacaktı, kendisi bu yolu seçmedi, umarım bundan sonra daha sağduyulu davranmayı seçer. Aksi takdirde, yine zor günler geçirecek, ama bu kez, biz demokrasiden yana olanlar daha fazla umutla yolumuza devam edeceğiz. Dedim ya, bu sadece başlangıç, durmak yok, yola devam! Şimdi demokrasinin zaferini kutlama zamanı, yaşasın, biz kazandık!” (Nuray Mert, Cumhuriyet 2015).

“Böyle seçim yaşamış mıydık?” sorusunu okuyucusuna sorarak onaylandığını düşünen yazar “Barajın” aşılmasının “darbe” temsili ile güçlendirmektedir. Buradaki darbe RTE olarak geçen kişiye yapıldığını ironik olarak ifade etmektedir. RTE özellikle Cumhuriyet gazetesi yazarlarının Recep Tayyip Erdoğan için kullandığını görüyoruz. ‘RTE’ söylemi de Cumhurbaşkanı kabul etmeyenler tarafından kullanılan bir kısaltmadır.

“Böyle seçim yaşamış mıydık? Türkiye’yi adım adım tek adam rejimine dönüştüren RTE ve iktidarına bir “darbe” vurmak amacına kitlenen bir seçim.

CHP'li seçmen, kendi partisinin oy kaybetmesini umursamadı ve en az yüzde 2 oranında bir oy HDP'ye aktı. Onu 4. Parti olarak Meclis'e sokarak 4 partili Meclis'i oluşturdu.. Öyle ki, AKP'nin tek başına iktidar olma olanağını bile ortadan kaldırdı..

Bu tablo, CHP'li seçmenin eseridir! HDP'yi baraj üstüne sıçratan oyların salt CHP'li seçmenden geldiğini söylemek yalan olur. HDP'nin önemli ölçüde AKP'deki Kürt oylarını da kendine çekmeyi başardığını görüyoruz. HDP'nin bir Türkiye partisi olarak bundan sonra davranması, sözlerini yerine getirmesi, silahlı dönemin sona erdirilmesi, herkesin kazancı olur. Ve Bu hareketin isteklerine makul yanıtlar aranır ve bulunur” (Orhan Bursalı, Cumhuriyet 2015).

Hikmet Çetinkaya 25 Mayıs tarihinde kaleme aldığı yazısında “CHP: Kürt sorununu ancak biz çözeriz” başlığını kullanmıştır. “Baraj” söylemine konu olan yazının parçasında şu ifadeler kullanılmıştır;

“CHP'nin, HDP'nin barajı aşmasından yana olumlu ya da olumsuz bir kaygısı yok...Kılıçdaroğlu'nun sosyal demokrat kişiliğine de bu yakışır zaten. Kılıçdaroğlu HDP'nin CHP'den öyle yüklü bir oy koparacağını değil, AKP'den oy devşireceğine inananlardan. Bende Kılıçdaroğlu gibi düşünüyorum...Peki HDP 7 Haziran'da yüzde 10 engelini aşar mı? Bugün seçim yapılırsa mutlaka aşar...CHP'liler de aynı şeyi söylüyor; “Aşar!” O zaman!” (Hikmet Çetinkaya, Cumhuriyet 2015).

“Barajın “aşmak” temsili ile okuyucularına seslenen yazar oy kullanacaklara bir nevi yol göstermektedir. Cumhuriyet yazarının ve okurlarının nezdinde “Barajın” aşılması istenilen bir durum olduğu anlaşılmaktadır. Bu metinde “Aşar! O zaman !” sözleriyle okuyucularına gizli bir yönlendirme de bulunduğu görülebilmektedir.

Yeni Şafak yazarı Mehmet Şeker “baraj” söylemine farklı bir açıdan katılarak “Barajın” kalkması gerektiğini düşünen yazısında şu şekilde ifade etmiş;

“Alevi oyları bu seçimde CHP'den HDP'ye kayarsa, ne olacak? Barajı geçecek mi HDP? Eğer baraj geçilirse, bunda CHP'nin payından çok, Fetullah Gülen ve saz arkadaşlarının rolü etkili olacak. Ali'siz Aleviler, Fetullah Gülen ve saz arkadaşlarına ilave olarak terörden medet umanları ve diğerlerini de ekleyin. Hepsinin bir potada nasıl kısık ateşte kaynatıldığını düşünün. Cümbür cemaat bir

potada HDP'ye barajı geçirtmeleri hakikaten son derece anlamlı olur. Peki ya baraja takılırsa? İşte o zaman bambaşka bir manzara. Bendeniz bu konuda Yalçın Akdoğan gibi düşünüyorum. Çok şık olur demişti yanlış hatırlamıyorsam. Bir adım daha ileri gidelim, çoktan biraz daha fazla şık olur. Çünkü evvelce, barajı azaltalım, üçe beşe düşürelim veya tamamen kaldıralım, diye getirilen teklife muhalefet hiç düşünmeden karşı çıkmıştı. Şimdi itiraz ettikleri baraja takılmaları bu bakımdan anlamlı duracak. Fakat sonuç her ne şekilde olursa olsun, bir sonraki seçimde bu baraj kaldırılmalı. Oylardan bir kısmının çöpe gitmesi, hiç makul değil. Mantıklı da değil” (Mehmet Şeker, Yeni Şafak 2015)

Yazar, “Baraj” üzerinden yürütülen söylemlerin ve seçimle ilgili barajı aşma ile ilgili oy kayıplarından dolayı kaldırılması gerektiğini düşünmektedir.

“İç Savaş Çıkar Ha...HDP barajı aşınmış, iç savaş çıkmasınmış. Baraj geçilmezse, meskeni dağlar olacakmış. Çok mu istiyorsunuz iç savaş çıkmasını? Selahattin Demirtaş, “Delikanlıydı, eli kanlı oldu” yazdım diye bana dava açmaya kalktı. Halkı kin ve nefrete sürüklemişim öyle yazmakla. Kast ettiğim, Kobani olayları sırasında halkı sokaklara dökerek 54 kişinin ölümüne sebep olmasıydı. Dava döndü tabii. Şimdi bu yaptığımız nedir? Kobani'den daha büyük bir tehdit, daha büyük bir nefret söylemi değil mi? İçinizdeki kin ve nefreti gizlediğinizi mi sanıyorsunuz? O sözler, çirkin afişler, yakılan bayraklar, aleni tehditler için şimdi ben sana dava açsam gerektir. Şükret ki böyle bir alışkanlığım yok. Fakat eminim ki en iyi dava sandıktan çıkacak” (Mehmet Şeker, Yeni Şafak 2015).

Yukarıdaki metinde yazar, “baraj” söylemi ile nefret söylemi oluşturulduğunu ve bunu da tehditlerle yapıldığını söylemektedir. Yeni Şafak gazetesinde (4 Haziran 2015) siyaset gündemini takip eden bir söyleşiye yer veren gazete ANAR Genel Başkanı İbrahim Uslu'nun tahminini büyük puntolarla vermiştir. “Barajı aşmaları” sürpriz olur diyen Uslu'nun bir başka sözünü de başlığa taşımıştır. “Mühendislik yine tutmaz” sözü ile seçim boyunca yapılan” baraj” söyleminin bir “mühendislik çalışması” olduğunu vurgulamaktadır.

“Hepsi AK Parti'ye karşı birleşti” diye başlayan bu başlıkla gazetenin birinci sayfasından Başbakan Ahmet Davutoğlu'nun sözlerine yer verilmiştir. “Baraj”ın

aşılması ile baraj söyleminin aşağıdaki metinde sözü edilen medyanın söylem olarak kullanmasındaki nedenini başbakan Davutoğlu kendisi açıklamıştır. Böylelikle sözü edilen medya ile ideolojik aygıtlarının AK Parti'ye karşı bir söylem içerisinde oldukları var sayılmaktadır.

“Seçim atmosferini kim kirletmeye kalkarsa, karşısında kale gibi dururuz” diyen Davutoğlu, sıra dışı ittifaklara dikkat çekti: Doğan medya, Gülen medya, ulusalcı medya hepsi diyor ki “HDP’ye destek verin.” Çünkü ana muhalefetten ve MHP’den ümitleri yok. Bütün ümitleri HDP barajı geçerse AK Parti’nin önu kesilir mi? AK Parti yürüyüşe devam edecek” (Yeni Şafak, 2 Haziran 2015).

Yasin Aktay’ın Yeni Şafak’taki uzun yazısından aşağıdaki bu alıntıda “baraj” söylemi üzerinden yürütülen sloganları eleştirmektedir.

Abdülkadir Selvi, “AK Parti tek başına iktidar mı, HDP barajı aşıyor mu? “ yazısında HDP oylarının barajı geçmesinde etkili olabileceğine inandığı seçmen davranışlarını analiz etmektedir. Buna gör Selvi “alevi oyları” temsili ile barajın aşılması söylemine katkıda bulunarak analitik bir yorum getirmiştir.

“Bu seçimlerde en çok merak edilen AK Parti ve HDP'nin durumu ama CHP'yi çok önemsiyorum. HDP, barajı aşabilmek için ciddi bir şekilde CHP'deki Alevi oylarına göz dikti. Ve ilk kez iki parti arasında bir geçiş yaşanmaya başladı. Aleviler hem CHP'deki kemik oyları temsil ediyor hem de kitle olarak HDP'ye yöneldikleri takdir de HDP'nin baraj sorununu ortadan kaldırıyorlar. Bir tarihe kadar CHP'deki Alevi oylarından HDP'ye bir kayma söz konusuydu. Hem de Kemal Kılıçdaroğlu'nun varlığına rağmen” (Abdülkadir Selvi, Yeni Şafak 2015).

“Roja ve Baş be” başlıklı yazısında Adulkadir Selvi, HDP’nin barajı aşmaları ile meclise girmeleri bir samimiyet testi ile bağdaştırılmaktadır.

“Bugün operasyon ve çatışma sürecinde bölgeden dışarıya çıkamayan, kurduğu partiler kapatılıp, cezaevi ile dağ arasına sıkışmış olan Kürt siyaseti, çözüm sürecinin hazırladığı zeminde bugün yüzde 10 barajını zorluyor. 7 Haziran'dan sonra PKK-HDP çizgisinin bir karar vermesi gerekiyor. Bir elde silah, diğer elde siyasetle yollarına devam. Silahı değil siyaseti tercih ettikleri takdirde Türkiye'yi yönetmeye talip olabileceklerini gördüler. 7 Haziran'dan sonra kendilerini bir samimiyet testi bekliyor. “Silah Kürtlerin sigortasıdır” anlayışı ile bir elde silah

diğer elde siyasetle yollarına devam ettikleri takdirde, bu günleri mumla arayabilirler. Ama tercihlerini siyasetten yana yaptıkları takdirde önleri açık” (Abdülkadir Selvi, Yeni Şafak 2015).

4.2 Hürriyet, Cumhuriyet, Yeni Şafak Gazetelerinde “HDP lideri Selahattin Demirtaş İmajı” söyleminin söylem analizi.

HDP lideri Selahattin Demirtaş’ın kişilik özellikleri ile ilgili oluşturulan söylemler genellikle şu temsiller üzerinden gerçekleştirilmiştir; “soğukkanlılık”, “espirili”, “kucaklayıcılık”, “özgürlükçü”, “hitabet”, “sahici”, “ Kadın meselesine bakış”. Olumsuz temsiller ise “badem gözlü”, “cici çocuk”, “şirin çocuk”, “çiçek çocuk” sözleri ile temsil edilmiştir.

Ahmet Hakan’ın CNN Türk’teki Tarafsız Bölge programına Selahattin Demirtaş’ı konuk etmesi saz çaldırarak türkü söyletmesi hem hükümete yakın basın tarafından hem de HDP’ye yakınlık duyan basın tarafından günlerce konuşulan bir gündem olarak tarihe geçti. “Demirtaş’ın söyleyip, çalmasını öyküsü” ile başlığa taşınan haberi Hakan köşesinde genişçe yer vererek dile getirmiştir. Bir liderin alışıla gelmişin dışındaki bir özelliğini ekrana taşıması Demirtaş’ın kişisel imajına bir katkı yaratılmak istenmiş olduğu görülmektedir.

“Bir röportajında okumuştum. Selahattin Demirtaş üniversite yıllarında türkülere çok meraklıymış. Repertuarında 3 bin türkü varmış. Hatta bir gün şöyle bir rekor kırmış: tam 6 saat hiç durmadan saz çalıp şarkı söylemiş. Sözlerini şaşırmadan. Bu röportajı okuduktan sonra karar verdim: Tarafsız Bölge’ye konuk olduğunda Demirtaş’tan türkü söylemesini isteyecektim” (Ahmet Hakan, Hürriyet 2015).

Ertesi gün Demirtaş’ı mı parlatıyoruz? başlığını taşıyan Hakan, köşesinde Demirtaş’ı programında konuk olmasından rahatsız olanlara seslenerek tekrar konuyu gündeme getirmektedir. Seçimden önce bir kez daha başka bir milletvekili adayı Gamze Akkuş İlgezdi’ye gazetede yer verip (Hürriyet, 5 Haziran 2015) elinde saz ile fotoğraflamıştır. İlgezdi’nin de iyi bağlama çalıp, türkü söylediğini yazan Hakan bunun normal bir şey olduğunu vurgulamaktadır. Demirtaş’ı parlatmaya çalışmadığını bu haber ile anlatma gereğini duymuştur.

Aşağıdaki bu haberlerde HDP lideri ile Cumhurbaşkanı ve Başbakan atfedilen kişilik özellikleri üzerinden karşılaştırılmaktadır.

“Bende HDP’ye oy verdim, benim ki emanet oylardan. Hem Demirtaş’ın kişiliği ve söylemleri yüzünden hem de kadın meselesine yaklaşımı yüzünden verdim.” (Ayşe Arman, Hürriyet 2015)

“Hırçınlık mı sakinlik mi: Cumhurbaşkanı ve Başbakan, son 12 yılın en hırçın agresif kampanyasını yaptı. Buna karşılık CHP, MHP ve HDP daha çok espirili ve sakin bir kampanyayı tercih etti.” (Ertuğrul Özkök, Hürriyet 2015)

“HDP’nin olası başarısı sadece seçmenin pragmatik yaklaşımıyla açıklanamaz. Demirtaş’ın çizdiği dürüst siyasetçi imajını da yabana atmamak lazım. HDP barajı geçerse demokrasi adına sevineceğiz elbette. Ama en az onun kadar, siyasette dürüstlüğün yeniden yükselen değer olmasına da sevineceğiz.” (Melis Alphan, Hürriyet 2015)

Nötr bir ifade biçimine örnek teşkil etmesi bakımından Kemal Öztürk’ün yazısındaki sözlerine bakılabilir. Öztürk, Yeni Şafak’ta ki yazısında “Milletin gönlünden düşmek” başlığıyla kaleme aldığı yazısında;

“ Ak Parti kendini avutmak istiyorsa, en büyük medya kuruluşlarının muhalefete destek verdiğini, yalan haberler yaptığını, HDP’yi parlattığını, yabancı medyanın işe karıştığını, Cemaatin, sosyal medyanın aleyhinde olduğunu söyleyebilir” (Kemal Öztürk, Yeni Şafak 2015).

Kemal Öztürk, HDP’nin meclise girmesini ve yeni aritmetik tablo ile AK Parti’nin tek başına iktidar olamamasının “kendini avutma” olacağını belirterek yazar HDP’nin parlatılması ile ilgili net bir görüş belirtmeyerek nötr kalmayı tercih etmektedir. “Parlatmak” temsili burada AK Parti için bir avunma vesilesi olarak görülmektedir. “Parlatma” hükümetin Demirtaş’ın imajına karşı argüman olarak söylenen bir ifadedir.

Hikmet Genç, Yeni Şafak gazetesindeki köşesinde “Hadi hükümeti kurun bakalım” (Hikmet Genç, Yeni Şafak 2015) başlıklı yazısında; “Doğan Medyası’nın ise badem gözlüsü oldu Demirtaş...” derken HDP’yi desteklediğini iddia ettiği medyanın

yaratmaya çalıştığı Demirtaş imajını inandırıcı bulmadığını söylemektedir. Aynı şekilde Ayşe Böhürler de Yeni Şafak'taki köşe yazısında şöyle ifade etmektedir.;

“HDP'nin siyaset dilini sevimli, hele de sempatik bulan birisi değilim. Bir muhafazakar olarak da söyleminin bana hitap etmesi elbette mümkün değil. Ancak bu kadar inkarcı ve yok sayan bir dil de beklemezdim” (Ayşe Böhürler, Yeni Şafak 2015).

Hikmet Genç; “Doğan Medyasının ise badem gözlüsü oldu Demirtaş...” diyerek olumsuz anlamda Demirtaş'ın imajı ile ilgili yorum yapmaktadır. (Hikmet Genç, Yeni Şafak 2015).

Hürriyet Gazetesi yazarı Gülse Birsal'in Selahattin Demirtaş'ın Ahmet Hakan'ın TV programındaki saz çalıp türkü söylemesine atıfta bulunarak desteklediğini kişisel özelliklerine bakarak ifade etmektedir. “İnsani tavır”, “güler yüz” temsilleriyle Demirtaş'a özellikler katarak şöyle belirtmektedir;

“Ama bir lider türkü söyleyince az bir gevşemedik mi, itiraf edin? Yıllardır bağırta, azar ve parmakla göstermelerden moralimiz öyle bozulmuş ki, bırakın bağlama çalmayı, 'Herıld yani' gibi berbat bir espri yapacak bir lidere dahi 'Yav aslında tatlı adam' diyecek kıvamdayız! O kadar yoksunuz siyasette güler yüz, rahatlık ve insani bir tavırdan” (Gülse Birsal, Hürriyet 2015)

Ertuğrul Özkök de Demirtaş'ın Ahmet Hakan'ın programına saz çalıp türkü söylemesini sütunlarına taşıyarak Demirtaş'ın imajına katkıda bulunmaktadır. Yazar, “Barışma sorunu” temsili ile bu sorunu çözecek kişi olarak Demirtaş'ı görmektedir.

“Bravo Ahmet Hakan'a.. Sonra Selahattin Demirtaş'ı çıkardı. Çıkardı ve hepimize Kürt sorunun, sadece Kürtlerle değil, ülkenin dört bir yanında paramparça edilmiş, birbirine düşman hale getirilmiş bütün vatandaşların birbiriyle barışma sorunu olduğunu gösterdi. (Ertuğrul Özkök, Hürriyet 2015)

“HDP bir Robin Hood hareketidir” sloganı ile ana sayfadan Demirtaş'ın fotoğrafı ile sözlerinin verilmesi imajını etkilemesinde olumlu bir etki olduğu düşünülmektedir. Haberin devamı da gündem (Hürriyet, 26 Mayıs 2015) sayfasında daha geniş bir şekilde işlenmiştir.

“Kibar Feyzolar hep kazanır” başlığı ile gazetenin gündem sayfasında Demirtaş’ın fotoğrafına da yer veren gazete;

“Ama onların gücü kibar Feyzoları ezmeye yeter mi? Ama biliyorsunuz, iyiler hep kazanır. Bizlerde kazanacağız. Sizlerin oylarıyla barajı aşacağız” dedi”(Cumhuriyet, 25 Haziran 2015)

Kibar Feyzo bilindiği üzere Kemal Sunal’ın bir zamanlar oynadığı bir filmin ve sevilen bir karakterin adıdır. Ağalık sistemine karşı çıkan Kürt kökenli bir vatandaşın mücadelesini anlatmaktadır. Bu sevilen karakter temsili üzerinden hem kendi imajına bir anlam yüklüyor hem de barajı aşarak Kibar Feyzo gibi kazanacağını ifade ediyor.

Kemal Dervişin liderlerle ilgili fikirlerine başvurulmuş bir başka haberde Derviş, Demirtaş için” HDP genel başkanının yaklaşımını çok olumlu görüyorum, “Tabanca yerine su tabancası” demesi mesela, sempatik. “Sempatik” temsili ile Demirtaş’ın imajına katkıda bulunduğu görülmektedir. (Cumhuriyet Gazetesi, 28 Mayıs 2015)

Cumhuriyet gazetesi, Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın “Pop star çıkardılar” sözünü ara başlığa taşımıştır. Cumhurbaşkanı, ‘Pop Star’ sözü ile Demirtaş’ın imajı ile ilgili olumsuz bakış açısını ifade eden sözlerini gazete tırnak içinde vermiştir. Böylelikle Erdoğan’ın fikrine katılmadığını, fikrin kendisine ait olduğunu belirtmektedir. Bir başka Cumhuriyet gazetesi haberinde ise Erdoğan’ın Demirtaş’ın saz çalıp türkü söylemesini küçümseyerek ‘bar sanatçısı’ benzetmesi yaptığını söylemektedir. Bunu da Erdoğan’ın şu sözlerine bağlamaktadır: “bir eline saz veriyorlar, bir eline mikrofon. Bunları da artık görmeye başladık.”

“Kendisi için ‘muhtar bile olamaz’ manşetleri atıldığını belirten Erdoğan, ‘Halkım beni başbakan yapınca, Cumhurbaşkanı yapınca da, ‘Yüzde 52 ile seçilen cumhurbaşkanına idam’ başlığı ile haber yaptılar. Dürüst olun, dürüst, adam olun, adam. O dolarlarınız, o sermayeleriniz, biliniz ki o büyük hesap gününden sizi kurtaramayacak’ dedi. Erdoğan, ‘Şimdi hepsi birden ittifak yapıyorlar. Bölücü örgütle, paralel örgüt bir oldular. Bir pop star çıkardılar, iyi saz çalıyormuş, sesi de güzelmiş, öyle söylüyorlar. Bir yandan da milleti tehdit etmekten de geri durmuyorlar. Bölücü örgütün desteklediği parti barajı aşamazsa, ülkede kaos çıkarmış. Bunu nasıl söylersin? Bu ülkenin polisi, askeri

yok mu? Bu ülkenin yasalarına karşı gelenler, gereken cezayı alırlar' diye konuştu" (Cumhuriyet, 29 Mayıs 2015).

Cumhuriyet gazetesi, "Mizahçılarla buluştu" şeklindeki ifadeyi, Demirtaş'ın eşi ile birlikte kendisi için yapılan bir karikatürün önünde çekilmiş fotoğrafın altında kullanmıştır. Devamında ise;

"HDP Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş dün İstanbul Beyoğlu'nda Cezayir Restoran'da mizahçılarla buluştu. Aralarında gazetemizin karikatüristi Musa Kart'ın da bulunduğu 13 karikatüristle bir araya gelen Demirtaş'a eşi Başak Demirtaş da eşlik etti. Sohbet havasında geçen toplantıda mizah ve siyaset konuşuldu. Toplantı başlarken Cumhurbaşkanı Erdoğan'a 'Gazoz Kapağı' açılışı yapıldı" (Cumhuriyet, 30 Mayıs 2015).

Demirtaş'ın mizahçılarla bir araya gelmesi ve kendi karikatürü ile poz vermesi imajına katkısı olması bakımından önemlidir. Yukarıdaki gazete metinlerindeki ifadelerdeki 'mizah' temsili bakımında Demirtaş'ın imajını vurgulamıştır.

Nilgün Cerrahoğlu, Cumhuriyet'teki köşesinde "RTE'nin yıldızı söndü" başlığını kullanmıştır. Devamındaki satırlarda Erdoğan'ın imajının yıkılması üzerinden Demirtaş'ı öne çıkarmaktadır.

"7 Haziran'ın temel iki mesajından biri bu: İlk mesaj Türkiye çapında lider olarak kendisini tescil ettiren Selahattin Demirtaş'ın önlenemez başarısıysa, diğeri Erdoğan ve AKP'nin patetik boyutlara varan imaj kaybı" (Nilgün Cerrahoğlu, 8 Haziran 2015).

Yeni Şafak gazetesi Selahattin Demirtaş'ın imajına yönelik seçim günü oyunu kullanması ile ilgili haberde "şov" ifadesini kullanmaktadır;

"Genel seçimler için sandığa İstanbul Sultanbeyli'de ki Mevlana Ortaokulu'nda giden HDP Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş, zarfını "114" numaralı sandığa kısa bir şov eşliğinde bıraktıktan sonra açıklama yaptı. Seçimin hayırlı olmasını dileyen Demirtaş, seçim kampanyasının adil yürümediğini savundu..." (Yeni Şafak, 8 Haziran 2015).

"Şov" sözcüğünü kullanan gazete tam olarak ne yaptığını belirtmeden bu ifadeyi kullanması seçim boyunca diğer gazeteler tarafından Demirtaş ile ilgili yapılan olulu

imajına yönelik yazılara da bir gönderme yapmaktadır. Buradaki “şov” temsili Demirtaş’a olumsuz anlam yüklemektedir. Demirtaş’ın gösteriş yanlısı biri olarak gerçeklikten uzak olduğu algısı verilmektedir.

Bir başka Yeni Şafak haberini bu kez kapaktan okuyoruz. Abdülkadir Selvi’nin haberinin kapağa taşınan kısmı şu şekilde yer almış;

“Demirtaş Kutsal İnek mi?” Gazetelerin Ankara temsilcileriyle bir araya gelen başbakan yardımcısı Yalçın Akdoğan HDP Eşbaşkanı Selahattin Demirtaş’a sert eleştiriler yöneltti.” Çiçek çocukları gibi eleştiriye tahammülleri yok. Sen eleştirilemez misin? Kutsal inek misiniz? Dağdan gelip bağdakini mi susturacaksınız?” (Yeni Şafak, 4 Haziran 2015).

Başbakan yardımcısının ifadesi üzerinden gazete ideolojik görüşünü belirtmiş olmaktadır. Yeni Şafak, “çiçek çocuk” tabiri ile Selahattin Demirtaş için bazı medya organları tarafından yüklenildiği düşünülen imajına karşı Akdoğan’ın küçümseyici ifadesini sütunlarına taşımaktadır. Yeni Şafak gazetesinin (4 Haziran 2015) politika sayfasında yer alan Başbakanın miting konuşmasındaki sözlerini başlık yapmıştır. Demirtaş için “Cici demokrat rolüne soyundu” cümlesini paylaşan gazete Demirtaş’ın imajına olan bakışını Başbakan’ın sözleriyle gazetenin de kabul ettiğini gösteriyor.

Yasin Aktay’ın (Yeni Şafak, 1 Haziran 2015) “HDP’nin seçim kampanyası: AK Parti’ye oy verirsiniz...” başlıklı yazısında “Nasıl bu asıl surete yapmış olduğu, demokrasi şirini görünümlü ağır makyaja hemencecik bir batıdaki dostları bir kat daha sürmekten imtina etmeyeceklerdir” demektedir. Burada makyaj temsili ile Demirtaş’ın demokrasi söyleminin bir maske olduğu ifade edilmektedir. Dolayısıyla Aktay, HDP’nin demokrasi söylemi inandırıcı değildir demektedir.

Yeni Şafak gazetesinin Gündem sayfasındaki seçimlere yönelik vatandaş görüşlerinin yer aldığı bir haber gerçekleştirilmiştir. Bu haberlerden birinde Hediye Ünal adlı vatandaş Demirtaş ile ilgili şu ifadelerine yer vermiş;

“Seçimi heyecanla beklediğini ifade eden Hediye Ünal ise AK Partinin yine tek başına iktidar olması durumunda her şeyin çok güzel olacağını ifade etti. HDP’nin barajı aşma ihtimalinin kendisini ürküttüğünü dile getiren Ünal şunları söyledi; “Çevremde HDP’ye oy verecek insanlara şaşırıyorum. Demirtaş’ın açıklamalarını duya duya, bile bile HDP’ye oy verecek olmalarına şaşırıyorum.

Demirtaş bazı televizyon kanallarında o kadar sempatik anlatılıyor ki, gençlerimiz kendini kaptırıyor. Bir zamanlar Cem Uzan'a uyandırılan sempati şimdi Demirtaş'a yapılıyor. Yaşanılardan ders çıkartılması lazım” (Yeni Şafak, 5 Haziran 2015).

Bir vatandaşın görüşünün tırnak içinde doğrudan verilmesi bir taraftan nesnel gözükse de sayfada farklı görüşlere yer verilmemesi denge ve nesnellik açısından habercilik anlayışı ile tam olarak örtüşmemektedir. Burada gazete “sempati” temsilini inandırıcı olmadığını anlatmaya çalışmaktadır..

AK Parti Başkan Yardımcısı Nurettin Nebati'nin sözlerine yer veren Yeni Şafak gazetesi Demirtaş'ın imajına yönelik şu satırlara yer vermiştir.

“HDP Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş'ı eleştiren Nebati “Madem ki HDP, Türkiye'nin partisiyim, diyor. Balıkesir'de 50 kişiyle yaptığı mitingde bir kadının yüksek sesle protesto etmesine “O doğal hakkıdır. Bırakın konuşsun” deyip gösterdiği şirinliği bir de gelip burada Urfa'da ve Güneydoğu'daki illerde yapmasını bekliyoruz. Şirinliği gelip burada da yapsın. Şirinliği batıdaki şehirde homoseksüellere yapacaksın. Güneydoğu'daki Kürt soydaşlarına baskı yapacaksın ya bu kabul edilecek şey değil” dedi” (Yeni Şafak, 31 Mayıs).

Demirtaş'ın imajına yönelik eleştiride bulunan Nebati Batı'da farklı Güneydoğu'da farklı davranarak ikiyüzlü olduğunu “şirin” temsilinin gerçekçi olmadığı üzerinden ifade etmektedir.

“Dert barajı geçmek mi, özerklik mi?” Markar Esayan'ın Yeni Şafak'taki bu yazısında uluslararası basın Selahattin Demirtaş'ın imajını temize çıkarmak için çalıştığını ifade ediyor. “Çiçek çocuk” imajının altındaki yatan gerçek yüzü anlatan Esayan, HDP'nin normalleşme söylemine de bu yazısında “terör” faaliyetleri ile alakasını kurmamızı istiyor.

“HDP ve Demirtaş Doğan/Paralel medyasında bir çiçek çocuk olarak pazarlanırken, HDP ve PKK el altından Batı'da, açıkça da Doğu'da AK Parti'li Kürt seçmeni tehdit ederek oy toplamaya çalışıyor. Arkalarına dünyayı almışlar, şiddetin de verdiği güvenle insanları telefonlarla tek tek arayıp, Batı'da kurdukları timlerle evlere gidip insanlara “HDP barajı geçemezse ortalık kana bulanır” diyorlar. İstanbul'da Ağrılı bir vatandaş memleketinde bütün ailesinin

arandığını ve tehdit edildiğini anlatıyordu. İstanbul'da ise AK Parti'ye oy vereceğini söyleyen Kürtlere “Sen nasıl Kürtsün, utanmıyor musun AK Parti'ye oy vermeye” denerek insanlar terörize ediliyor. Ve tüm bu ikili yapıyı meşrulaştıran, gizleyen bir medya ordusu HDP'nin ardından imaj temizliği yapıyor” (Markar Esayan, Yeni Şafak 2015).

“Fena yakalandılar” başlığını kullanan Tamer Korkmaz köşe yazısında HDP'nin barajı aşmak için her şeyi göze aldığını ifade etmek istemektedir. Yazar, “Mağduriyet hesabı” temsili ile baraj söylemine katkıda bulunulmak istendiğini ifade etmektedir.

“HDP, Adana ve Mersin'deki HDP binalarına bombalı saldırı kontra bir eylemdi: “HDP'ye barajı aşırma” ekseninde ters manyel çalışan bir saldırıydı. “HDP'nin mağduriyeti” hesabı yapılmıştı. İçerideki Baronsal Gladio'nun partileri HDP ile CHP faturayı kafadan AK Parti hükümetine ve de Cumhurbaşkanı'na kestiler. Birkaç gün sonra, bombalı saldırıları düzenleyen eylemcinin DHKP-C'li olduğu ortaya çıktı” (Tamer Korkmaz, Yeni Şafak 2015).

4.3 Hürriyet, Cumhuriyet, Yeni Şafak Gazetelerinde “Normalleşme” söyleminin söylem analizi.

HDP'nin diğer partiler gibi bir siyasi parti hüviyetine girmesini “Normalleşme” söylemi için temsil edildiği “düz ovaya inmek”, “Siyaset yapmak”, “Mecliste konuşmak”, “Türkiye partisi”, “Türk- Kürt Kardeşliği”, “Türk Bayrağı” sözleri üzerinden belirginleştirilmektedir. Bunda da en önemli veri Hürriyet gazetesi haberindeki kendisine ait sözleridir. Gazete Demirtaş'ın ‘Mitingdeki Türk bayrağı Normalleşme’ sözlerini başlığa taşımıştır devamında ise;

“HDP eş genel başkanı Selahattin Demirtaş, mitinglerde Türk bayraklarının görünür olmasına atıfla, ‘Mitinglerimize Türk bayrağı getirilemez diye bir yaklaşımımız yoktu’. Açıklamalarımız cesaretlenmiş insanları. Bu ‘Kürt hareketinin normalleşmesi’ dedi” (Hürriyet,1 Haziran 2015).

El birliği ederek ne dedik bu insanlara? ‘Gelin Siyaset yapın, haklarınızı siyaset yaparak elde edin’ demedik mi? ‘Sözlerinizi Mecliste söyleyin demedik’ mi?

‘Düz ovaya inin’ demedik mi? ‘Sadece Kürtlerin partisi olmayın Türklerin de partisi olun’ demedik mi? (Ahmet Hakan, Hürriyet 2015).

‘Kürt partisi’ olarak nitelenen parti, Türkiye’nin partisi oldu... Eşitlik, özgürlük temelinde Kürtlerle Türkler aynı parti çatısı altında buluştu. İstanbul ile Diyarbakır bu kez gerçekten kardeş oldu. İzmir ile Batman gerçekten dayanıştı” (Ahmet Hakan, Hürriyet, 2015).

“HDP ve Selahattin Demirtaş...Hiç çekinmeden söyleyeyim. Bu seçimin hem Kürtler, hem Türkler adına en büyük galibi odur. Tarihi bir başarıya imza attı...Ne mi yaptı?...Kürtlerle Türkiye’nin Batısındaki Türkler arasındaki ilk gönül köprüsünü kurdu...Bakın şuraya yazıyorum...Ülkemizin Kürt sorununun çözümü bugün düne göre daha kolay bir yola girmiştir. Bu seçim kampanyasında hepimiz, Türk bayrağının altında medeni ve kardeşçe bir çözümün olabildiğini gördük” (Ertuğrul Özkök, Hürriyet 2015).

“HDP’nin seçim propagandasında kullandığı bir fragman vardı. İnsanlar eğlenip halay çekiyor. Selahattin Demirtaş onlara katılıyordu. Hiç PKK renklerine yer verilmemişti. Birkaç HDP mitinginde Türk bayrağının görülmesini Demirtaş ‘normalleşme’ diyerek olumlu karşılıyordu...Dün gece de Demirtaş “Türkiye Partisiyiz” diye konuştu” (Taha Akyol, Hürriyet 2015)

Hürriyet Gazetesi Gündem sayfasında Selahattin Demirtaş’ın sözlerini başlığa taşıyarak, büyük puntolarla “Bunlar ‘Yezid’in yolunda” ile AK Parti’ye seslenmektedir. Söylemindeki normalleşme algısını Hz. Muhammed’in Medine Sözleşmesine atıfta bulunarak gerçekleştiriyor. “Bizler Türküz, Kürdüz, Sünniyiz, Aleviyiz ancak önce insanız” cümlesi ile Türkiye toplumu ile entegre olduklarına vurgu yapmaktadır.

Akif Beki ise aşağıda kaleme aldığı yazısında seçim öncesi vaatlerde bulunan PKK’nın HDP’ye destek verdiğini açıklıyor. HDP’nin PKK olan ilişkisini anlatarak HDP’nin normalleşme söyleminin tersine davrandığını göstermeye çalışmaktadır. Bazı metinlerde söylemi doğrudan vurgulayan temsili kelimeler üzerinden değil ancak metnin bağlamında gizli bir şekilde yerleştirilen anlamlarda çözülmeyi gerektirmektedir.

“PKK lideri Karayalçın’ın seçime 10 gün kala, HDP’ye ön açacak müthiş bir vaatle seçmen karşısına çıkıyor. Karayalçın, artık köy koruyucularını öldürmeyeceklerini söylüyor” (Akif Beki, Hürriyet 2015).

Yeni Şafak Gazetesinde seçimden sonra yapılan bir analiz haberde SETA araştırmacısı Nebi Miş’in değerlendirmelerine yer verilmektedir;

“MHP ve HDP’nin aldığı oylara bakıldığında kimlik siyasetinin karşılık bulduğunu vurgulayan Nebi Miş,”Öbür taraftan hizmet siyaseti anlamında AK Parti’nin 12 yıldır iktidar olmasına rağmen hala birinci parti olması ve yaklaşık yüzde 41 oy alması çok önemli bir şey. Her ne kadar oyu düşse de yüzde 41 civarında aynı zamanda Türkiye’de seçmen bloğunun hala hizmet siyasetini benimsediğini gösteriyor” tespitini yaptı” (Yeni Şafak, 9 Haziran 2015).

Bu değerlendirmede HDP kimlik siyaseti yani “Kürt Milliyetçiliği” üzerinde temsil edilmektedir. Oyların artışının Kürt seçmene bağlanmaktadır. Miş’e göre doğrudan söylenmese de HDP’nin kendi söylemi içerisinde hep dile getirdiği “Türkiye Partisi” temsili ile Yeni Şafak’ta yer bulmamaktadır.

7 Haziran 2015 seçimlerine iki gün kala Diyarbakır’da HDP miting öncesindeki patlamayı kapağına taşıyan Hürriyet gazetesi Demirtaş’ın halka seslenerek demokratik bir çağrı yaptığını ifade etmektedir. Kobani ve PKK bağlantıları da bilinen Demirtaş’ın bu çağrısı normalleşme olarak görülmektedir. Gazetenin bunu ‘sağduyu çağrısı’ olarak nitelenmesi Demirtaş ve HDP’nin demokrasi istediği söylemine karşılık getirilmektedir.

“Miting alanına gitmeye çalışırken meydana patlamaya tanık olan Demirtaş, mitingi iptal ederek sağduyu çağrısı yaptı: ‘Kimse provakasyona gelmesin. Gençlere sesleniyorum gerginlik istemiyoruz. Demokratik hakkımızı sandıkta kullanacağız ve gereken cevabı vereceğiz” (Hürriyet 6 Haziran 2015).

Ayrıca haberin devamını iç sayfada geniş yer veren gazete “Öfkeli kalabalığı HDP durdurdu” başlığı ile kalabalığın durdurulması temsili ile normalleşme söylemine bir gönderme yapılmaktadır. Haberi iç metninde tırnak içinde Demirtaş’ın sözlerine yer veren gazetede yinelenen ‘barış’ çağrısını gazete önce kendi yazısının girişinde de kullanıp ardından Demirtaş’ın kendi sözlerini tekrar bu kez tırnak içinde vererek yinelemektedir.

İsmail Kılıçarslan “Seçime doğru kısa kısa” adlı köşe yazısında HDP’nin işlediği öne sürülen cinayetten bahsetmektedir. HDP’li milletvekillerinin ise dolayı kınamamaları ise yorumcunun HDP’lileri duyarsız bulmasını okuyucusuyla paylaşmaktadır. Bu cinayetle de HDP’nin Türk siyasetine bir katkısı olamayacağını ve hala normalleşemediğinin de altını çizmektedir.

“Bu seçim sürecinin bence en iç acıtıcı olayı, HDP’lilerin Şırnak’ın Kozluca köyünde Mehmet Şerif Şimşek ve Abdulcelil Talayhan isimli iki insanı öldürmeleridir. Hüda Kaya gibi, Sırrı Süreyya Önder gibi 'duyarlılık göstermelerini beklediğimiz' isimlerin bu meselede gösterdikleri ve/veya gösteremedikleri tavırlarsa umudumu biraz daha azaltmıştır. 'Büyük insanlık', başkalarının kanı üzerinde yükselecekse almayayım ben. 'Bizim kasabadan hırsız çıkmaz' mantığının işlediği bir HDP'nin ne kendisine ne de Türk siyasetine katkı sağlamayacağı ortadadır” (İsmail Kılıçarslan, 2 Haziran 2015).

Ahmet Hakan’la Çarşamba Sohbetleri röportajında HDP’den aday başörtülü Milletvekil adayı Seher Akçınar Bayer ile yaptığı tam sayfalık röportajın bağlamında “Normalleşme” söylemine vurgu yapılmıştır. ‘Dini değerlere değer veren HDP’ Türkiye halkına yakın olduğunu ifade etmektedir.

“Seher Akçınar Bayer, ‘HDP hakikate din düşmanı olsa dini değerlere değer veren adaylar bu partide yer alır mıydı’ diye soruyor. Ve HDP’nin bazı muhafazakar adaylarını sayıyor:...” (Ahmet Hakan, Hürriyet 2015).

“Seçimler ve Eşcinseller” başlığı ile bir araştırma yazısı hazırlamış olan Cumhuriyet gazetesi HDP’nin normalleşmesini eşcinseller üzerinden kurmuştur.

“Toplum hazır değil söylemlerine, ‘zamanında köleliğin kalkmasına da toplum hazır değildi, kadınların seçme ve seçilme haklarına da hazır değildi, kadınların başörtüleriyle kamuda var olmalarına da hazır değildi, zamanında toplum çözüm sürecine de hazır değildi” (Cumhuriyet, 25 Mayıs 2015).

Demirtaş’ın “Benim de Kabem Mekke’dedir” sözlerini ara başlığa taşıyan Cumhuriyet gazetesinde alttaki satırlarda haberi şöyle metine almıştır:

“AKP ile koalisyon kurmayı ve dışarıdan desteklemeyi düşünmediklerini belirten Demirtaş, İmralı’dan bu yönde bir talimat gelebileceği yönündeki bir

soruya da, “Öcalan’ın talimat verme gibi bir tarzı yoktur. PKK’ye bile tavsiye veriyor. Partimizin karar organları vardır” diye yanıtladı” (Cumhuriyet, 28 Mayıs 2015).

‘Partimizin karar organları var’ cümlesi ile bu metinde HDP normal bir siyasi parti oldukları vurgusuna dikkat çekmektedir.

“Önder: MHP ile bile yürütürüz” sözlerini ara başlıkta kullanan cumhuriyet gazetesi, HDP milletvekili Sırrı Süreyya Önder’in normalleşmeye işaret ettiğini göstermektedir.

“Önder CNN Türk’te “Halk çözüm sürecini artık sahiplendi... MHP ile bile yürütürüz, yeter ki ciddiyet oldun” dedi. Önder “Biz Dolmabahçe deklarasyonunda bu işi demokratik siyasete bağlamışız. Kanalların açılması, buna hangi Türk milliyetçisi itiraz eder sizce” dedi (Cumhuriyet, 5 Haziran 2015).

MHP ile koalisyonun yapılabileceğinin söylenmesi normal zeminde milliyetçilik söyleminde sert ifadeleri olan partinin HDP ile bir araya gelmesi bile düşünülememektedir. Ancak HDP bunun mümkün olabileceğini söyleyerek “normal” bir parti oldukları vurgusunu yapmaktadır. ‘Demokrasi’ kelimesi ile de aynı vurguyu pekiştirmektedir.

“Seçimi kazanan HDP” başlığını gazetenin birinci sayfasından veren Cumhuriyet, Demirtaş’ın sözlerine yer vermektedir.

“Kendini Türkiye’nin sahibi olarak görenlerin kaybettiğini vurgulayan Demirtaş, AKP ile asla içeriden veya dışarıdan koalisyon yapmayacaklarını belirtti. “Artık HDP gerçek bir Türkiye partisidir. Bize emaneten oy verenleri mahcup etmeyeceğiz” etmeyeceğiz diye konuştu” (Cumhuriyet, 8 Haziran 2015).

Seçim sonuçlarının HDP için başarı olduğunu vurgulayan gazete, Demirtaş’ın ‘Türkiye Partisi’ sözlerini ile de normalleşmeye vurgu yapmaktadır.

“Koalisyona kapıyı kapattı” ara başlığının altında verilen metinde Demirtaş’ın seçim sonuçları değerlendirmesine yer vermiştir.

“Konusmasında AK Parti ve Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan’ı hedef alan Demirtaş, başarıda İmralı’da yatan terör örgütü ele başısı Abdullah Öcalan’ın büyük katkısı olduğunu söyledi. AK Parti’yle koalisyon senaryolarında yer almayacaklarını ifade eden Demirtaş özetle şunları kaydetti: Bu seçimde özgürlükten, demokrasiden yana olanlar kazanmış, baskı, otoriterlik, kibirli duruştan yana olanalar ve kendini Türkiye’nin tek sahibi gibi görenler kaybetmiş, gerilemiş, yenilmiştir. Kazananlar Türkiye’nin özgürlüğüne sevdalı olanlar olmuştur. Bizler seçim kampanyası boyunca, meydanlarda ne söylediysek arkasındayız. Artık HDP gerçek bir Türkiye partisidir. Türkiye HDP’dir. HDP Türkiye’dir. Bize emanet oy vererek de HDP’nin demokratik siyasetin önünü açmak isteyenleri de mahcup etmeyeceğiz” (Yeni Şafak, 8 Haziran 2015).

“Türkiye Partisi” temsili itibariyle normalleşme söyleminin ana kelimesi olmuştur. Demokratik siyaseti de ekleyebileceğimiz bu temsillere gazetenin genel söylemindeki Türkiyelilik vurgusu metin boyunca söylenmektedir. Haberin girişinde Yeni Şafak gazetesi Abdullah Öcalan için “terör başısı” ifadesini kullanmayı tercih etmiştir. Demirtaş’ın, Abdullah Öcalan için bu ifadeyi kullanmadığından gazetenin ifadesi olduğu düşünülmektedir.

Yeni Şafak gazetesi köşe yazarı ve genel yayın yönetmeni İbrahim Karagül seçimden sonraki gün yazdığı değerlendirme yazısında diğer iki gazetenin aksine HDP’nin “normalleşme” söyleminin karşıtı bir argümanla seçimi kazandıklarını ifade etmeye çalışmaktadır. Bu argümanlar da bu yazıda “statükocu yapı”, “Kürt milliyetçiliği” olarak verilmektedir.

“Aydın Doğan ve ait olduğu çevre çok ciddi bir siyaset mühendisliğine imza attı. Belki bu seçimlerin en çok tartışılması gereken tarafı burası olacak. Türkiye’nin siyasi karakteri üzerinde derin etkileri olan bir projeydi bu. HDP üzerinden bir statükocu yapı üretmeye çalıştılar. Daha önce Türk ulusalcılığı üzerinden yürütülen iktidar oyunu bu sefer Kürt milliyetçiliği üzerinden yürütüldü. Bu da, HDP siyasi aklının ciddi anlamda iktidar kurucularının inisiyatifine geçtiğine işaret ediyor. HDP’yi CHP yerine ikame etmeye, Kürt milliyetçiliği üzerinden yeniden rejim kimliği inşaa etmeye çalıştılar. HDP’nin asıl yükselişinin nedeni bu” (İbrahim Karagül, Yeni Şafak 2015).

Markar Esayan ise köşesinde kaleme aldığı seçim sonrasındaki yazısında bir analiz yapmaktadır. Diğer gazetelerin “normalleşme” söyleminin aksine HDP’yi analiz ederek PKK ile ilişkisi ile var demektir. “HDP/PKK ilişkisi” ile sessiz kalan HDP’lilerin Kandil’den korkması normalleşme söyleminin tam zıttı bir görüntü ortaya koymaktadır.

“HDP/PKK çizgisi şiddetle yakın ilişki ve laikçi bağlam üzerinden Erdoğan karşıtı gruplar ile daha kolay yakınlık kuruyor. Bu durumda çözüm Süreci’nin Erdoğan ile sonuca ulaştırmak onlar adına teslimiyet anlamına geldi. Kaldı ki IŞİD’in Kobani’ye saldırması ile birlikte, Türkiye’den bir Kürdistan çıkarmanın mümkün olduğunu düşünen kesimler var. Bu noktada HDP’de Türkiye’yi kontrol etmek isteyen küresel güçler ile içerideki bu dinamikler kolaylıkla yan yana geldiler. Kandil’in şiddet tehdidi altında hareketin bu savrulmasına itirazı olan HDP’liler de sessiz kaldılar. Tüm bu nedenlerden ötürü ülke demokrasi tarihinin en garip seçim dönemini yaşadık. Kürt inkarının mimarı olan laikçi/ulusalcı kesimler PKK’lı oldular. 10 bin KCK/HDP’liyi hapse atan Gülen örgütü ile PKK/HDP birlikte çalıştı. MHP bile HDP ile yan yana propaganda yürüttü. Doğan ve Gülen medyası iki ay boyunca HDP resmi yayın organı olarak dayanışma gösterdi” (Markar Esayan, Yeni Şafak 2015).

Yine Yeni Şafak yazarı Ömer Lekesiz de seçimden sonra “Türkiye’nin enerjisi” (Ömer Lekesiz, Yeni Şafak 2015) başlığı ile yazdığı köşesinde “..terörle arasına mesafe koyamayan HDP..” demektir. Yeni Şafak yazarı bu tanımlamasıyla yukarıdakiyle aynı anlama gelecek bir normalleşme söylemine karşı ifade ortaya koyduğu söylenebilmektedir..

“CHP ve HDP’nin iktidar değil “kuvvetli muhalefet” kalmasını yeğlerim önümüzdeki bu dönemde... Kanımca, silahı bırakıp siyasetle gelen HDP demokrasimize renk katacaktır, bunu hepimiz ümit ediyoruz, bir ihanete uğramamak istiyoruz. Türkler ve Kürtler daha iyi dost olacaktır... Mesele budur. HDP’nin insanları bir “Türkiye Partisi” olduğuna inandırması haliyle yıllar sürecektir” (Fazıl Say, Cumhuriyet 2015).

Yukarıdaki köşe yazısında Fazıl Say, HDP’nin bir Türkiye partisi olup olmayacağını zaman içerisinde göstereceğini belirtmektedir. Bunu da bir ihanete

uğramamak istiyoruz cümlesi ile açıkça ifade etmektedir. Normalleşme umuduyla verilen oyların boşa gitmemesi istenmektedir.

“HDP çok iyi bir muhalefet partisi olma başarısı gösterdi. Şimdi bunu hukuk devleti, yargı bağımsızlığı ve demokratik parlamenter sistemin yeniden tesisi yolunda serinkanlı ve dikkatli bir çabayla taçlandırma zamanıdır” (Ahmet İnsel, 9 Haziran 2015).

Yukarıda Ahmet İnsel’in köşe yazısından alınan metinde HDP’nin normalleşme söylemine “iyi bir muhalefet partisi” olma temsili ile karşılık bulunduğunu görebilmekteyiz. Ancak yine de bir temkinli duruş göstermeyi de ihmal etmiyor Ahmet İnsel ve HDP’nin yapması gerekenleri sıralıyor.

“Diktatörlüğe Son” başlığı ile sütunlarda yer alan aşağıdaki habere göre HDP “Türkiye Partisidir”. Bu söylemi ile normalleşen bir parti hüviyetine girerken AK Parti’nin ise buna karşılık “kibirli tavrıyla”, “Kürt sorunu yoktur”, “müzakere yoktur”, “çözüm masası yoktur”, “otoriterlik”, temsilleri üzerinden kaybettiğini ama bunun tersi görüşte olan HDP’nin ise kazandığını ifade etmiştir. Yukarıda yer alan tırnak içindeki bu temsillerle HDP, Ak Parti’nin aksine normal bir partidir anlayışını kurmak istemektedir.

“Demirtaş, bu seçimde özgürlükten demokrasiden barıştan yan olanların kazandığını, baskı otoriterlik kibirli duruştan yana olanlar ve kendini Türkiye’nin tek sahibi gibi görenlerin kaybettiği, gerilediği ve yenildiğini söyledi. Kendilerinin seçim kampanyası boyunca, meydanlarda ne söylediyse arkasında olduğunu ifade eden Demirtaş, “Artık HDP gerçek bir Türkiye partisidir. Ve AKP bu kibirli tavrıyla Kürt sorunu yoktur diyerek, müzakere yoktur, çözüm masası yoktur diyerek, Türkiye’nin doğusunda sıfırlanmıştır. Bu yönünü altını çizerek vurgulamak istiyorum” ifadelerini kullandı” (Cumhuriyet, 8 Haziran 2015).

“Etnik temelli siyasette bileşik kaplar” başlığını köşesine taşımış olan Akif Emre, HDP’nin meclise girmesinin çizilen normalleşme ile ilgili olmadığını altını çizmeye çalışmıştır. Hatta “Türkiye partisi”, “barış”, “Türk-Kürt kardeşliği”, “çoğulculuk”, “demokrasi” gibi temsilleri birer “güzelleme” olduğunu ve gerçeği yansıtmadığını ifade etmektedir.

“Tüm bu genel tespitler arasında fark edilmeyen ya da yanlış yorumlanan bir gelişme, üzerinde durmayı hak ediyor. HDP'nin gösterdiği oy patlaması hakkında yapılan yorumlar genellikle güzellemeden ileriye geçemedi. Kürt siyasetinin Türkiye partisi haline gelmesi, barış, Türklerle Kürtleri bir arada kardeşçe temsil, çoğulculuk, demokrasi...” (Akif Emre, Yeni Şafak 2015).

Köşe yazısının devamında Akif Emre, derinlemesine bir analiz ile HDP'nin kazandığı oyların temelini araştırmaya çalışmaktadır. Temelde çok açık bir şekilde Emre, HDP'nin “Kürt siyaseti” temsili ile muhafazakar Kürt seçmenden oyları aldığına işaret ediyor. Yani yukarıda da değindiğimiz gibi “Türk Kürt kardeşliği” söyleminin aksi yönde bir görüş belirtmektedir.

“HDP'yi Kürt siyasetinin yasal temsilcisi makamına oturtan bakış açısı, bu partinin Kürtlerin taleplerini siyasete taşıyan yapı olduğu sonucuna götürüyor. Bu durum etnik kökeni ne olursa olsun tercihini şu veya bu siyasete yakın görenlerle, dini aidiyetini önceleyen ve büyük yekûn teşkil eden kesimin yok sayılması anlamına gelir. Nasıl ki Türk milliyetçiliği siyasetini takip eden MHP'ye Türk siyasal hareketi, Türklerin siyasal temsilcisi denemeyeceğine göre aynı kriterin neden HDP için de uygulanmadığı önemli bir nokta. Özellikle Kürt siyasal hareketi, Kürtlerin siyasi temsilcisi gibi meşrulaştırıcı ve totalci bir yaklaşımın sorgulaması gerekir. HDP ya da başka bir parti için Kürt siyasal hareketinin temsilcisi algısının oluşturulması, bu hareketi çoğulculaşmaktan, Türkiye partisi olarak konumlanmasından uzaklaştıran bir dildir. Bilinçli olarak seçilen bu tanımlama biçimi, Kürt etnik temelli bir duyarlılığın keskinleşmesine, siyasal ve özellikle de dini hassasiyeti nedeniyle mesafeli duran kesimi bu parti parantezine alınmaya icbar ediyor. Nitekim Müslümanlığını bilinçli olarak öne çıkaran ve siyasal tercihini bu yönde kullanan Kürtlerin etnik temelli olduğu açık olan ve dini tercihleriyle mesafeli hatta zıt bir yapıya yaklaşması, sadece AKP'nin hataları ile açıklanamaz. Muhafazakâr Türklerin MHP'ye yaklaşması, ulusalcı bir duyarlılığın öne çıkması ise; muhafazakâr Kürtlerin bu seçimlerde HDP'ye yönelmesinde de bilinç altında işlenen bu temsiliyet söyleminin etkisi büyüktür. Sonuçta gittikçe yükselen bir etnik aidiyet durumu söz konusu her iki kesimde. Siyasette yeni bir renk olarak yerini alan HDP'nin önünde çözmesi gereken sorunlar var. Bunları nasıl çözeceği hem bu partinin hem de

Türkiye'deki siyasetin nasılı, hatta ülkenin geleceğinin şekillenmesinde belirleyici olacak” (Akif Emre, Yeni Şafak 2015).

Ali Bayramoğlu, “Haziran Depremi” başlıklı köşe yazısında normalleşmeyi de kabul edecek bir sonuç oluşturmaktadır. Ona göre;

“ Bu noktadan sonra Kürtleri dışarıda bırakacak bir siyaset ne düşünülebilir ne de buna teşebbüs edilebilir. Söz konusu normalleşmeyi hazmedemeyenlerin bu toplumu birlik içinde tutabilme imkanı da artık yok...” (Ali Bayramoğlu, Yeni Şafak 2015).

Yeni Şafak gazetesi kapaktan “Sandık başında HDP zorbalığı” ile ilgili verdiği kısa haber “normalleşme” söyleminin zıttı bir ifade ile belirtilmektedir.

“Seçim öncesi Van’da kanlı muslukla vatandaşları ölümle tehdit eden HDP, aynı ilde AK Partili müşahitlerin sandığa gitmesini engelledi. Telefonla örgüt tarafından tehdit edilen 600 müşahit istifa etti. Kırsalda HDP’liler açık oy kullandırdılar. AK Partili iki kadın görevli ise linç edilmek istendi” (Yeni Şafak, 8 Haziran 2015).

Yeni Şafak’tan Ayşe Böhürler ise;

“AK Parti derin devletin bin bir türlü manevrasına, saldırısına rağmen bu ülkede barışın yolunu açmıştır. Oysa şimdi HDP, siyasetin, normalleşmenin, barışın taşlarını kimin döşediğini, kapıları kimin açtığını unutup tam tersine bu kapıları kapatmaya çalışan bir yapıyla ittifak ediyor. Doğrusu anlamak mümkün değil. İhanet gerçekten bir bilmece” (Ayşe Böhürler, Yeni Şafak 2015).

Yukarıdaki bu alıntıda, normalleşme söylemi üzerinden siyaset yapan HDP’ye bu kapıyı kimin açtığını hatırlaması gerektiğini ifade etmektedir. HDP’nin bu tavrını ihanete benzeterek yazar aslında normalleşmenin bugün başlamadığını ve seçim meydanlarındaki normalleşme tavırlarının sahte olduğunu da anlatmaya çalışmaktadır.

“Demirtaş yalan söylüyor” başlığını gündem sayfasına taşıyan Yeni Şafak gazetesi Başbakan Davutoğlu’nun verdiği cevabı paylaşmış.

“Başbakan Davutoğlu, 50 kişinin hayatını kaybettiği Kobani olaylarından önce kendini telefonla aradığını iddia eden HDP Genel Başkanı Selahattin Demirtaş’a

cevap verdi: Yalan söylüyor. Olayları tırmandıran tweetleri attıktan sonra aradı. 50 kişinin öldüğü Kobani olayları öncesinde Başbakan Ahmet Davutoğlu'nu aradığını ve “Halk sokağa çıktı. Durum kritik müdahale edelim” dediğini ancak ciddiye alınmadığını iddia eden HDP Genel Başkanı Selahattin Demirtaş'a yalanlama geldi. Başbakan Ahmet Davutoğlu Demirtaş'ın gerçekleri saptırdığını ifade etti. Kanal7-Ülke TV ortak yayınında soruları cevaplayan Başbakan Davutoğlu, “Demirtaş yalan söylüyor. Demirtaş olayları tırmandıran tweeti attıktan sonra beni aradı” dedi” (Yeni Şafak, 5 Haziran 2015).

Yukarıdaki haberde Kobani olaylarını tırmandıran kişi olarak görülen Demirtaş'ın Başbakanı aramasını yalanlaması ile birlikte HDP'nin dürüst davranmadığını ifade ediliyor. Bu davranışı ile de terörden uzak bir algı çizmeye çalışan HDP'nin samimi olmadığını Başbakanın sözlerine dayanarak anlatmaktadır.

Aşağıda yer alan “HDP'nin seçim kampanyası: AKP'ye oy verirsiniz” başlıklı Yasin Aktay'ın köşe yazısı Yeni Şafak gazetesinin genel anlamda HDP'ye olan bakışını içermektedir. Bu yazıda HDP'nin kendisi için seçim boyunca gerçekleştirdiği normalleşme söyleminin anti tezlerini her satırda bulabilmekteyiz. “Silah”, “katliam”, “cinayet”, “tehdit”, “siyaset dili yok”, “kaba propaganda”, “demokrasi şirini ağır makyajla”, “ırkçı şovenist”, temsilleri ile yazar HDP'nin normalleşme söylemini çürütmektedir. Dahası “lakayit” temsili ile umursamazlık gösteren HDP tarafındaki medyanın ve onların aydınlarının da bu sürece katıldıklarının altını çiziliyor.

“HDP'nin doğuda ve batıda birbirine yabancı ve birbirine yalancı yüzler sergileyerek izlediği siyaseti vurgulamanın birçok kesim için hiç bir uyarıcı tarafı olmuyor. Baksanıza silahlı seçim çalışması yapıyor, bu kapsamda bir köye girip çalışmasını yapıyor biraz itiraz ve dirençle karşılaştığında silaha sarılıp bir katliam yapabiliyor.

Son yazımı yazıp yolladıktan sadece bir kaç saat sonra gerçekleşen olayda köye yapılan baskında iki HÜDA-PAR'ının öldüğü altısının da yaralandığı neresinden bakarsanız zorbalık neresinden bakarsanız bu yolda ufak çaplı bir katliam. Bu olayın vahametinden daha vahim olan ise bu olaya karşı bir kısım medyanın ve aydın geçinenlerin sergilediği lakaytlık” HDP'liler HÜDA-PAR'lılara kendi köylerinde saldırıp adam öldürdü dememek için bin bir takla attılar” (Yasin Aktay, Yeni Şafak 2015).

Yukarıdaki yazıda geçen HÜDA-PAR cinayeti aynı zamanda Yeni Şafak gazetesinin birinci sayfasında “HDP Cinayeti” olarak manşetten verilmiştir (Yeni Şafak, 29 Mayıs 2015).

Yine Yasin Aktay’ın kaleme aldığı “Silahların gölgesinde: HDP’dir ne yapsa yeridir” başlığının normalleşme söyleminin tersini söylemektedir. Aktay;

“Şirvan’da biri korucu çocuğu hepsi de 18 yaşın altında 5 çocuk kaçırıldı, aileleri soluğu HDP binasında almış, kendilerine bir şekilde söylenen çocukların seçim sonuna kadar ve seçim sonucuna göre dağda tutulacağı oluyor” (Yasin Aktay, 30 Mayıs 2015).

Yeni Şafak gazetesi seçim haberlerinde başbakan Davutoğlu’nun mitinginde söylediği cümleleri ayrı bir kutuda vererek içselleştirmiştir. Bu yazı ile de HDP’nin normalleşme söyleminin gerçek olmadığını “yabancı basın”, “komplo” gibi temsiller ile çürütmektedir.

“Bütün bunların arkasında da uluslararası basın...Uluslararası basın HDP ile ilgili neredeyse büyük bir kampanya yürütüyor. Bu ilk değil, 2002’de bizi engellemek için Genç Parti’yi Cem Uzan’ı çıkardılar. Ama Allah öyle bir denklem getirdi ki DYP’den ya da ANAP’tan oy aldığı için onlar aşağıya indi. 2007’de de bizim içimizde operasyon yapmaya kalktılar. Erkan Mumcu, Mehmet Ağar, merkez sağdan bir oluşuma yöneldiler hatırlarsanız. 2011’de de Kılıçdaroğlu’nu getirdiler Gandhi diye sundular.Hiçbiri tutmadı. Şimdi de HDP’yi böyle takdim ediyorlar. Mesele temerküz eden bir gücü engellemek. AK Parti 12 yıl içinde Cumhuriyet’in en büyük güç temerküzünü yaptı. İşte burada komplo başlıyor. O yazılar masum yazılar değil” (Yeni Şafak, 30 Mayıs 20015).

Ali Bayramoğlu’nun “HDP” başlığı ile kaleme aldığı ve seçim öncesinde HDP’yi analiz eden bu yazısında diğer Yeni Şafak yazarlarına göre daha nötr bir durum tespiti yapmıştır.

Bugün siyasi iktidarın seçim kampanyasındaki vurguları, HDP ile şiddet ve terör arasında bağ kuran bir dil üzerinden de yürüse, HDP’ye yönelik genel algı tersi yönde ilerlemektedir. Çözüm süreci toplum tarafından içselleştirildikçe, çözümün Kürt tarafı bir sistem aktörü haline gelmiştir ve gelmektedir. HDP’ye bakışlar bu çerçevede esnemektedir. HDP’nin muhalefet alanında bir alternatif

gibi algılanmasını, birbirinden çok farklı eğilimlerden oy toplama kapasitesinin artırmasını sağlayan budur. Ayrıca eklemek gerekir ki, Kürt Hareketi'nin yasal ayağının izlediği Türkiyelileşme politikaları, en azından söylemi, çevre meselelerinden cinsel duyarlılıklara, özgürlükçü laiklik vurgusundan katılımcı demokrasiye kadar yükselen yeni toplumsal taleplerle kesişmektedir. Kürt hareketini ne kadar etkilediği zamanla doğrulanabilecek bu kesişme, bugün, en azından stratejik olarak bu hareketin önüne çıkan ve kullandığı önemli bir fırsata işaret etmektedir” (Ali Bayramoğlu, Yeni Şafak 2015)

“Roja ve Baş be” başlıklı yazısında Adulkadir Selvi, HDP'nin barajı aşmaları ile meclise girmeleri bir samimiyet testi ile bağdaştırılmaktadır.

“Bugün operasyon ve çatışma sürecinde bölgeden dışarıya çıkamayan, kurduğu partiler kapatılıp, cezaevi ile dağ arasına sıkışmış olan Kürt siyaseti, çözüm sürecinin hazırladığı zeminde bugün yüzde 10 barajını zorluyor. 7 Haziran'dan sonra PKK-HDP çizgisinin bir karar vermesi gerekiyor. Bir elde silah, diğer elde siyasetle yollarına devam. Silahı değil siyaseti tercih ettikleri takdirde Türkiye'yi yönetmeye talip olabileceklerini gördüler. 7 Haziran'dan sonra kendilerini bir samimiyet testi bekliyor. “Silah Kürtlerin sigortasıdır” anlayışı ile bir elde silah diğer elde siyasetle yollarına devam ettikleri takdirde, bu günleri mumla arayabilirler. Ama tercihlerini siyasetten yana yaptıkları takdirde önleri açık” (Abdülkadir Selvi, Yeni Şafak 2015).

Yeni Şafak gazetesi, “HDP teröre teşekkür etti” başlığı ile başbakan Davutoğlu'nun miting haberindeki sözüne yer vermiştir. HDP'nin DHKP-C terör örgütüne sahip çıkmasını eleştiren başbakan HDP'nin siyasi çizgisinin tartışmalı olduğu vurgusunu yapmaktadır.

“Önümüzdeki dönemin geçmiş dönemlerden daha parlak olacağını belirten Davutoğlu. “Bu üçlü çete, üç parti bir araya geldi, eski Türkiye partileri yetmedi yanlarına paralel çete, milleti tehdit eden ve terör yapan Kandil, PKK eklendi, şimdi de DHKP-C katıldı bunlara. HDP'nin Adana ve Mersin'deki binalarına saldırıda Ak Parti'yi suçladılar. O saldırıdan sonra, saldırıyı kınadık. Failini bulacağız dedik, bulduk çıkarttık. Bir bakıyorsunuz DHKP-C'den çok HDP

onlara sahip çıkıyor. Bugün HDP'nin genel başkan yardımcısı, DHKP-C'ye açıkça teşekkür etti" dedi" (Yeni Şafak, 24 Mayıs 2015).

"Üzerinde muhabbet etmek mi, savaşmak mı: zemin" başlıklı yazısında Markar Esayan, HDP'nin normalleşme söyleminin tersi bir yolda ilerlediğini şu cümleleri ile ifade etmektedir;

"Bugün HDP, Çözüm Süreci'ni suistimal ederek ve Kürt milliyetçiliğini kışkırtarak bu toplumsallığı beyaz Türkler ve Alevileri de katarak büyütme çalışıyor. Bu görmek isteyenler için bir ayrılıkçılığa dönüş projesidir. Ama muvaffak olamayacak" (Markar Esayan, Yeni Şafak 2015).

Yazar, "suistimal", "kışkırtmak", "ayrılıkçılık" temsilleri ile HDP'yi normalleşme söyleminin tersi bir zeminde görmektedir.

SONUÇ

Hürriyet, Cumhuriyet ve Yeni Şafak gazetelerinin sözü edilen haber ve yorumların birbirinden farklı oldukları görülebilmektedir. Bu üç gazetenin, gazetecilik anlayışı birbirinden farklı olsa da 7 Haziran seçimlerinde Hürriyet ve Cumhuriyet bir blok habercilik yapmışlardır. İdeolojik anlayışları her ne kadar HDP çizgisine uymasa da, HDP'den yana bir habercilik yapmışlardır. Bu gazeteler HDP ile birlikte iktidara karşı çıkıp, yine birlikte iktidarı yermişlerdir. İktidarın yanında yer alan gazete de iktidara yönelik olumlu yayınlar yapmaktadır. İktidarın hataları olsa da, nadiren eleştirilmektedir. Sandık bunun cevabını verir şeklinde düşünülmektedir. İktidara avantaj verilerek, opsiyon tanınmaktadır.

Hürriyet ve Cumhuriyet gazeteleri 7 Haziran 2015 seçimlerinde HDP ve liderini desteklemiş ve ön plana çıkartmıştır. CHP bile konum olarak HDP'nin gerisinde kalmıştır. İlgi HDP ve lideri Selahattin Demirtaş'ın üzerine çekilmiştir. Çünkü dördüncü parti olarak mecliste grubu olursa Ak Parti matematiksel olarak tek başına iktidara gelemeyecektir. Nitekim de bu yayın stratejisi ve bu propagandayla başarı elde edilmiştir. Eskiden beri Kürt düşmanı olarak temayüz etmiş diyebileceğimiz medya organları, özellikle Hürriyet gazetesi HDP'yi topluma daha cazibeli, daha demokrat bir faktör olarak sunmak için özel bir çaba sarf ettiği anlaşılmaktadır. Muhtemelen bu

çabaların etkisiyle seküler Kemalist diyebileceğimiz kesimden oy HDP ye kaydığı görülmüştür. Bu da HDP'nin beklenmedik bir oy oranıyla meclise girmesine, dolayısıyla daha çok milletvekili kazanmasına sebep oldu ve Ak Parti tek başına iktidara gelemedi. Dolayısıyla medya bir rol oynadı diyebilmekteyiz (Röportaj: Atilla Yayla).

Medyanın HDP'nin barajı aşma başarısında, bir rol oynadığı düşünülmektedir ancak medya mı toplumu manipüle ediyor yoksa zaten toplumdaki bireyler mi kendilerine uygun yayın organlarını takip ediyorlar?. Bu hep tartışılır, çünkü bazen de medyanın gücünü çok abartma eğilimi vardır. HDP'nin barajı aşmasında medya tek başına etkili olsaydı HDP'nin oyunu 2 puan artırmak yerine 20 puan artırılabilirdi. Medyanın seçimlerde tek başına etkili olmadığı bilinmektedir (Röportaj: Atilla Yayla)

Genel itibariyle seçim boyunca bu üç gazetenin kendi ideolojik çizgileri doğrultusunda bir duruş sergilediklerini ve zaman zaman da gazetecilik ilkelerinden taviz vererek haber ve yorum yaptıkları görülmektedir. Ancak bu ilkeler yine de çok tartışmalı bir konu olup kanun veya yaptırımlarla değil de kınanması gereken bir kötülük olarak yaptırım görmesi gerektiği söylenebilir. Çünkü bir haberin manipüle edilmesi pek ala hukuka uygun yapılabilir ve bu da basın özgürlüğü konusunda istenmeyen tartışmalara çekebilir. Bunun tek panzehiri medyada çeşitliliğin, çoğulculuşmanın etkili bir şekilde görülmesi şeklinde olacaktır. Okuyucular alternatifler artıkça, mantıklı haber kaynakları ve anlamlı bir şekilde eleştiren kaynaklara ulaştıkça doğruya itibar edeceklerdir (Röportaj: Bekir Berat Özipek)

Araştırma konumuzun dahilinde olan bu üç gazetenin haberlerinde göze çarpan ana söylemlerden en önemlisi olan “normalleşme” söylemi seçimlerden çok öncesine dayandığı bilinmektedir. HDP Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş'ın CNN Türk'te yaptığı konuşmasından alıntılanan aşağıdaki metinde, seçimlerinde barajı aşması için gereken ana söylemlerden biri olan Türkiye'nin partisi olma, Türkiyelileşme temsilleri üzerinden söylemini geliştirmeye çalıştığı anlaşılmaktadır;

“Bizden daha Türkiyeli bir parti yoktur. Deniyor ya Türkiyelileştiniz mi. Bir diğer partilere baksınlar, bir HDP'ye baksınlar. Türkiye'de farklılıklar adına ne varsa bizim partimiz onları temsil ediyor. Bizim yönetim kadememiz bir defa tek bir kimlikten tek bir mezhepten oluşmuyor. Herkes kimliğiyle, inancıyla, yaşam

tarzıyla partimizde siyaset yapıyor yani başörtülü de Alevi de solcu sosyalist de. Kadınların zaten partide il teşkilatlarına kadar yarıya yakın temsiliyeti var. İnanç kesimlerinden Süryani'den Ezidi'ye kadar. Kürt, Türk, Türkmen, Arap yani kendi kimliğini inkar etmek zorunda kalmadan kendini saklama gizleme hissiyatı duymadan fakat bu kimlik üzerinden de siyaset yapmadan birbiriyle barışık, birbirinin hakkını hukukunu koruyan savunan, hep birlikte de ezilenlerin, emekçinin, köylünün, çiftçinin, işçinin hakkını savunan bir politikayı oturtmaya çalışıyoruz. Türkiye'de müteedeyin Müslüman muhafazakar bir toplum yok mu, var. Biz bunu inkar ederek, görmeyerek, efendim gericidir, yobazdır diyerek bir kenara itebilir miyiz, hayır. Demokrasiyi özgürlükleri savunan milyonlarca Müslüman muhafazakar insan var bu ülkede" (CNN Türk: Tarafsız bölge programı, 25 Şubat 2015).

Cumhurbaşkanlığı seçimleri öncesinde Selahattin Demirtaş; "Biz Türkiye'nin partisi olacağız, "Ben, Türkiye'nin bütün değerlerine sahip olacağım", "Türkiye'nin sembolü olan bütün değerlerin sahibiyiz biz" demiştir. Selahattin Demirtaş 17 Mart 2015 tarihinde kendi grup toplantısında "Seni başkan yaptırmayacağız" cümlesi ile kamuoyundan Recep Tayyip Erdoğan aleyhtarı olanlar için satın alınan cümleyi söyleyerek barajı aşmaları için adres göstermiştir (Röportaj: Avni Özgürel). Barajı aşılmasına yönelik söylemlerin hepsinde bu tek cümlelik sloganın zihinsel yatırımı bulunmaktadır.

Yeni Şafak gazetesi "normalleşme" söylemi üzerinden yapılan haber ve yorumların tam tersini söyleyecek şekilde habercilik yaptığını görebilmekteyiz. Yeni Şafak gazetesinin kimi yazılarında HDP'nin "farklı cinsel kimlikler" ve "İslam kucaklaması" söylemlerini aynı potada sunmasını bir çelişki olarak görebilmektedir. HDP'nin batıda demokrat ama doğu ve güneydoğuda cinayetler işleyen, Van belediyesinin yaptırdığı ve her yere astığı musluklarından kan damlayan afişlerle (Ek:2.) ve de PKK ile bağlantısı ortaya konularak bir başka çelişki ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Yine, Yeni Şafak Gazetesi Demirtaş'ın çizdiği olumlu imajını dağdaki fotoğraflarla ve PKK ile olan bağlantısı hatırlatılarak bir çelişki ortaya koymaya çalışılmaktadır.

Baraj söylemini özellikle Hürriyet ve Cumhuriyet gazeteleri sıklıkla dile getirip, HDP'nin barajı aşamaması halinde, seçim sonuçlarının etkilerinin olumsuz olacağını bir

koru algısı ile ifade etmişti. Yeni Şafak gazetesi baraj söylemini temkinli ve daha çok analitik yazıların bir temsili olarak kullanmayı tercih etmiştir. Hürriyet gazetesi ve Doğan medyası tarafından seçimlerin şaibeli olacağına dair bir kanaat yaygınlaştırılmıştır. Oy ve Ötesi (Ek:3.) adı verilen bir platformun varlığı ortaya çıkarılarak bir seçim sonuçları üzerinden güvensizlik olacağına dair haberler yapılmıştır.

Seçim çalışmalarının başlaması ile birlikte de Selahattin Demirtaş üzerinden bir imaj çalışması yapıldığı görülebilmektedir. Bu çalışmanın kilit gazetesi Hürriyet olmuştur. Özellikle Ahmet Hakan'ın CNN Türk'teki programında saz çalıp söylemesi günlerce medya organlarında yazılıp, çizilmiştir (Ek:4) CNN Türk ile birlikte, yurt dışındaki medya bağlantıları da Selahattin Demirtaş ve HDP ile ilgili özellikle bir imaj çalışması yapmışlardır. Selahattin Demirtaş'ın imajını oluşturmada kişisel bir başarısı olduğu muhakkaktır ki halkla ilişkiler yönü de başarılı olmuştur. Özellikle Hürriyet, Cumhuriyet başta olmak üzere diğer muhalif medyanın destekleriyle HDP'nin barajı aşmasında yardımcı olmuştur.

Yeni Şafak gazetesi Selahattin Demirtaş'a çizilen imaja yönelik olumlu bir katkısı olmadığı gibi çoğu yerde nötr kalmış kimi yerde de inandırıcı bulmadığını küçümseyen temsillerle ifade etmiştir.

Cumhuriyet gazetesi, HDP'yi daha çok köşe yazarları üzerinde olumlu temsillerle haberleştirmeyi seçmiştir. Cumhuriyet Gazetesi seçimden önceki yaklaşık on gün boyunca Mit Tırları üzerinden AK Parti aleyhine bir imaj çalışması yaparak HDP'yi ve diğer muhalefeti ön plana çıkarmaya çalışmış olduğunu görmekteyiz.

Hürriyet gazetesi haberlerini birinci sayfadan AK Parti, CHP, MHP ve HDP'ye dengeli bir şekilde yer vermiştir. AK Parti dışındaki parti liderlerinin fotoğrafları genellikle olumlu ifadelerine yer verilmiştir. Kemal Kılıçdaroğlu ve Selahattin Demirtaş genellikle ellerinde çiçeklerle fotoğraflanırken, Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan parmak gösteren, emredici, hükmedici ifadeler olduğu düşünülen fotoğraflarına yer verilmiştir. Selahattin Demirtaş ise hep gülümseyen, kucaklayıcı, mavi veya beyaz renk kolları sıvalı gömleklemlerle fotoğraflanmıştır.

Yeni Şafak gazetesinde en dikkat çekici unsur, araştırma kapsamına giren seçim öncesi tarihlerde (23 Mayıs – 7 Haziran) Selahattin Demirtaş ve HDP'nin herhangi bir

haberinin yayınlanmamış olmasıdır. Ancak, AK Parti liderlerinin mitinglerinde HDP ve Selahattin Demirtaş konu edildikleri takdirde gazete yer vermiştir. Yeni Şafak gazetesi, Selahattin Demirtaş'ın fotoğrafına birinci sayfada ve politika sayfasında yer vermeyerek HDP'yi ve Selahattin Demirtaş'ı görmezlikten gelmiştir.

Jaworski ve Couplan'ın belirttiği üzere "çoğu metin tek bir söylemin saf yansıması değildir" (Jaworski ve Coupland, 1999:9). Özellikle seçim dönemlerinde yapılan haberlerin ve hatta yorumların sadece sözel anlamlarının dışında, gazetede ki verilmiş şekli; mizanpajı, puntonun büyüklüğü, kullanılan fotoğrafın temsili ve hatta rengi ile bir bütünü içerisinde bize bir mesaj vermektedir. Bu yüzden seçimlerden sonra yapılan haberler ve yorumlar, propagandanın gazeteye yansıdığı biçiminde kimi zaman üzeri örtülü kelimelerin açıldığı görülmektedir.

Seçimden hemen sonra, İtalyan La Repubblica gazetesi, "Yeni bin yılın Selahaddin Eyyubi'si son metroda durduruldu" cümlesini kullanmıştır. Devamında da seçimde HDP'nin barajı geçerek meclise girmesiyle bunun önünün tıkandığı belirtmiş ve "Despotlar ölçüyü kaçırdığında tarih son bir çıkış yolu bulmayı bilir. Bunu tarih yapmazsa, öngörü ya da insanlık onuru yapar" denilmektedir.

Araştırmanın ana çıkarımı açısından bakıldığında iki kutuplu bir medya ile karşı karşıya kalındığı görülmektedir. Biri mevcut iktidarın meşruiyetini kabul etmeyen ve kurulu düzenden yana olan ideolojisini bu zemine oturtmuş olan gazetelerdir. Bu yapı kendisini Cumhuriyet'in kuruluşundaki kazanımlarından var etmiş ve değişimden yana olmayan statükocu bir düzendir. Diğeri ise iktidar ile birlikte bu düzeni sorgulayan, zihinleri yeniden harekete geçiren ve bu özelliği ile de statüko tarafından içselleştirilemeyen bir yapının yansıması olan gazetelerdir. Medya ve basın ilişkisi de bu iki kutup arasında şekillenmiştir. Habercilik ve metinlerdeki söylemler hep bu atmosferde gerçekleşmektedir. Türkiye için medya siyaset ilişkisi serüveninde gelinen bugünkü noktada demokrasi açısından bir geçiş dönemi yaşandığı bilinen bir gerçektir. Gelecek yıllar demokrasinin oturması ile birlikte ifade ve vicdan hürriyetinin yerleşmesi ile gazeteciliğin yapısında ve söylemlerinde de farklılıklar olacağına inanılmaktadır.

EKLER

Ek 1. Cumhuriyet Gazetesi tekzip haberi. A Haber



Ek 2. Yeni Şafak 3 Mayıs 2015





Ek 3. Yeni Şafak Gazetesi 16. Haziran 2015



Oy ve Ötesi bir kere daha göreve davet ediyor!

BİR sürü kere yazdım. Yine yazıyorum. Hep yazacağım. Çünkü **Oy ve Ötesi**'ne inanıyorum. Bütün kalbimle. Tamamen gönüllü ve bağımsız 8 arkadaş olarak yola çıktılar, 4 ayda şeffaf ve demokratik seçim bilincinin yerleşmesini isteyen 30 binin üzerinde gönüllüden oluşan bir platforma dönüştüler. Geçen yıl nisandan itibaren de dernek olarak faaliyetlerini sürdürüyorlar. 7 Haziran genel seçimlerindeki hedefleri, **Türkiye**'deki oyların yüzde 62'sine dokunmak... Bu amaca ulaşabilmek için de 45 il ve 162 ilçede çoktan çalışmalarına başladılar bile. Onlara destek olalım... Oy ve Ötesi gönüllüsü olalım... Oyunu seven, "**Kahpe kader!**" yapmasın, oyuna sahip çıksın! www.oyveotesi.org'a girin ve gönüllü olun!

Arkadaşlar!
Bir kere yapacaksak, bu sefer yapalım!
7 Haziran genel seçimlerinde **Oy ve Ötesi** gönüllüsü olalım ve sandık güvenliği için çalışalım.
"**E bir kere yaptık!**" yok. Yine yapmak gerekiyor.
Bu bir uzun yol koşusu, bir maraton...
Vazgeçmemek gerekiyor...
Pes etmemek gerekiyor...
Kafayı kuma gömmek gerekiyor...
Üstelik bu en kritik seçim.
Hadi, hepimiz popomuzu kaldıralım, sorumluluk alalım, elimizi taşın altına sokalım.
En azından, seçimlerin hile ve şaibe idialarından arınmış olarak gerçekleşmesini görelim.
Bu da bizim elimizde.
Oy ve Ötesi dernek oldu, işi бүттü. Bu seçimde 45 ilde örgütleniyor.

Ayşe ARMAN
aarman@hurriyet.com.tr

Pırl pırl insanlarla...
Yüzde 65'i de kadın.
Valla ne varsa, yine kadınlarda var!!!
Sizi bugün üç kadın **Oy ve Ötesi** gönüllüsüyle tanıştırmak istiyorum.
YÜZDE 43'ÜN KUŞKUSU VAR!
Siyasi tercihimiz ve ideolojik yakınlığımız ne olursa olsun, **Oy ve Ötesi**'ne başvuralım...
Bu seçimin dürüst bir ortamda geçmeyeceğini düşünenlerin oranı, yüzde 43' müş!
Düşünebiliyor musunuz, nereyse bu

toplumun yansı, seçime hile ve fesat karışacağından kuşkulamıyor.
Mevcut seçim sistemine asla güvenmiyor.
Fena ki ne fena!
Bu seçimde biliyorsunuz, bir dördüncü partinin barajı geçme ihtimali söz konusu...
Anayasa'yı değiştirme çoğunluğunu elde etme gibi, ülkenin kaderine etki edecek konuların birkaç oyla belirlenebileceğini düşünürsek durumun vahameti ortaya çıkar...
Şöyle düşünün, her sandıkta üç oy farklı yansısı, toplamda yüzde 1 ediyor ve sonucu değiştirebiliyor...
Mesela HDP bu yüzden barajı geçemiyor... Eğer sonuçların tutanaklara yanlış yansımaları istemiyorsanız...
Seçimin güvenliğiyle ilgili kaygı duyuyorsanız...
Oy ve Ötesi sizi, bizi, hepimizi bekliyor!
Hadi...

Şarkı türkü söyleyen siyasetçiler

■ 1994 te İstanbul belediye başkanlığına adayken İlhan Kesici, bir televizyon programında "Huma Kuşu" adlı uzun havayı, kafasını gözünü kırmadan havalandırması ve epey sükse yapmıştı.

■ Rahmetli Özal, seçim otobüsünün üzerinde "Arım Balım Peteğim" şarkısını, "Malatya Malatya Bulunmaz Eşin" türküsünü kafasını gözünü yarararak da olsa söyler ve büyük sempati toplardı.

■ Cumhurbaşkanı Erdoğan da bir keresinde "Beraber yürüdük biz bu yollarda" şarkısına eşlik etmişti. Performansı pek başarılı olmasa da çabası takdire şayan bulunmuştu.

■ Selahattin Demirtaş bu çizginin son halkası oldu... Hem çalıp hem söyleyerek çitayı epey yükseğe taşımış oldu. Bakalım gün gelecek, onu da aşan bir siyasetçi çıkacak mı?

Demirtaş'ın çalıp söylemesinin öyküsü



Ahmet HAKAN

ahmethakan@hurriyet.com.tr

BİR röportajında okumuştum.

Selahattin Demirtaş, üniversite yıllarında türkülere çok meraklıymış.

Repertuarında üç bin türkü varmış.

Hatta bir gün şöyle bir rekor kırmış: Tam 6 saat hiç durmadan saz çalıp türkü söylemiş. Sözlerini şaşırmadan.

Bu röportajı okuduktan sonra karar verdim:

Tarafsız Bölge'ye konuk olduğunda Demirtaş'tan türkü söylemesini isteyecektim.

Teklif ettim. Kabul etti. İşin sürpriz tarafı şuydu: Türküyü ben belirleyecek ve kendisinden rica edecektim.

Program başladı.

Pek sevdiğim ve Demirtaş'ın sesine de yatkın olduğunu

düşündüğüm Pir Sultan'ın ünlü "Geçti Dost Kervanı Eyleme Beni" adlı deyişini istedim.

Çaldı, söyledi.

Fakat o da ne! Sosyal medyada kıyamet koptu.

Kimi "Mihriban" isti-

yor, kimi "Ahmet Kaya dan söyletmi diyor, kimi "Şiir Perver" diyor, kimi "Çökertme" istiyor, kimi "Neyaz Ertaş'tan bozlake okusun" diyor.

Yüzümü kızarttı. İzleyiciler adına bir türkü daha söyle-

mesini rica ettim. Rahmetli Nida Tüfekçi'nin derlemesi olan o şahane "Cemalim" adlı Ürgüp türküsünü istedim kendisinden...

Kırmadı. Çaldı, söyledi.

Sanatçıları özür diliyorum. Amatörce çalıp söyledik" dedi diye de...

Performansı fena değildi. Hatta o kadar ki...

Cumhurbaşkanımız bile duyduğu konuşması kendisi için "sesi de güzelmiş" diye tamasını yapması zorunda kaldı.



Beşen Hüseyin

KAYNAKÇA

Kitap

Akın, H.M. (2013). Siyasallığın Toplumsal İnşası. (1. Baskı). İstanbul: Çizgi Kitapevi.

Althusser, L. (2010). İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları.(4. Baskı).

(A. Tümertekin Çev.). İstanbul: İthaki Yayınları.(1995.)

Baş, T. ve Akturan, U. (2008). Nitel araştırma Yöntemleri.(2. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları

Chomsky, N.(1993).Medya Gerçeği.(4.Baskı).(A. Yılmaz. Çev.).İstanbul: Tüzm zamanlar Yayıncılık. (1989.)

Curran, J. (2006). Medya ve Demokrasi: Yeniden Değer Biçme içinde. Medya Kültür Siyaset, (139-198), (S. İrvan Çev. ve der.). Ankara: Ark Yayınevi.

Devran, Y. (2010). Haber Söylem İdeoloji. İstanbul: Başlık Yayın grubu.

Domenach, J.M. (1969). Politika ve Propaganda. (T. Yücel. Çev.) İstanbul: Varlık Yayınevi.

Elbirlik, T – Karabulut, F. (2015). Söylem Kuramları: Bir sınıflandırma Çalışması. Dil Araştırmaları Dergi, (17), 31-50.

Erdoğan, İ (1999). Dördüncü Gücün İlettiği: Amerikan Örneği içinde: Medya Gücü ve Demokratik Kurumlar, (33-42). (K. Alemdar Der.). İstanbul: Afa Yayınları.

Hackett, R. A. (1997). Bir Paradigmanın Önemini Yitirishi. (A. İnal. Çev). Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yıllık (1997-2008) 31-72.

İnal, A. (1996). Haberi Okumak. İstanbul: Temüçin Yayınları.

İrvan, S. (1997) Medya, Kültür, Siyaset. Ankara: Ark Yayınları

Iyengar, S. (1997). Siyasette Erişim Yanlılığı: Medya Siyaset Kültür. (233-252) (S. İrvan. Çev.). Ankara: Ark Yayınevi.

Kaya, R. (1999). Medya, Toplum, Siyaset içinde: Medya Gücü ve Demokratik Kurumlar, 23-32. (K. Alemdar (Der.). İstanbul: Afa Yayınları.

- McLuhan, M. (2014). Gutenberg Galaksisi Tipografik İnsanın Dönüşümü (3.baskı) (G. Çağlalı, Çev.) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. (1962).
- Mcquail, D. (1983). İletişim Modelleri. (K.Alemdar, R.Kaya. çev.) Ankara: Savaş Yayınevi (45-83).
- Oktay, A. (1995), *Medya ve Hedonizm*, İstanbul: Yön Yayınları.
- Schiller, H. (1993). Zihin Yönlendirenler. (C. Cerit. Çev.). İstanbul: Pınar Yayınları.
- Sevginer, P. (2014). Medya ve Siyaset İlişkisi içerisinde Türkiye’de Gazetecilik ve Sansür Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi.
- Shoemaker, P. Ve Reese, s. D. (1997). İdeolojinin Medya içeriği üzerine etkisi: Medya Kültür Siyaset, (99-136). (S. İrvan. Çev.). İstanbul: Pınar Yayınları.
- Schudson, M. ,Waisboard S. (2013). Haber medyasının siyasal bir sosyolojisine doğru, T. Janoski ve diğerleri (Ed.), Siyaset Sosyolojisi içinde (447-466). Ankara: Phoenix
- Tılıç, L. D. (1998). Utanıyorum Ama Gazeteciyim. İstanbul: İletişim Yayınevi.
- Tüfekçioğlu, H. (1993). Sosyolojik Açıdan Gazete ve Osmanlı Gazeteciliğinin Temellendirilmesi Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi.
- Rusell, B. (1974). Siyasal İdealler (2.baskı). İstanbul: Köprü Yayınları.
- Uzun, R. (2009). İletişim Etiği Sorunlar ve Sorumluluklar (2.baskı). Ankara: Dipnot Yayıncılık
- Yaylagül, L. (2013). Kitle İletişim Araçları (6. Baskı), Ankara: Dipnot Yayınları.

Makale

- Akdağ, M. (24 Nisan 2016). Medya ve Siyaset Üzerine. Hayatboyu Öğrenme Programı.
http://mediaware.erciyes.edu.tr/tr/medya_ve_siyaset_uzerine.pdf

Bilge, M. (2011). Türkiye’de Demokrasi Kültürü: Siyaset ve Toplum. Türkiye Sosyal Araştırmalar Hakemli Dergi (3) 49

<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/tsadergisi/article/viewFile/5000146758/5000133920>.

Büyükbakal, C. (2005) Kitle iletişim araçları ve toplumsal yaşam. İstanbul Üniversitesi İletişim fakültesi dergisi (21), 72. 17 Mart 2016.

<http://www.journals.istanbul.edu.tr/iuifd/article/view/1019012706>

Çelik, H. ve Ekşi, H. (2016). Söylem Analizi. 99-117 1 Mayıs 2016

https://www.academia.edu/1476716/S%C3%96YLEM_ANAL%C4%B0Z%C4%B0

Gölcü, A. (2009). Haber Söyleminde Medya-Siyaset İlişkisi 29 Mart Yerel Seçimleri. Selçuk Üniversitesi, İletişim Fakültesi dergisi, 29. 30 Nisan 2016

<https://www.researchgate.net/publication>

Güngörmez, B. (20 Mart 2016). Terör Örgütüyle Demokratikleşme. 9 Mart 2016

<http://akademikperspektif.com/2016/03/20/teror-orgutuyle-demokratiklesme/>

Kurtoğlu, S. (2003).İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli dergisi (17) 145-164. 02 Mayıs 2016

<http://www.journals.istanbul.edu.tr/iuifd/article/view/1019014505/1019013720>

Uzun, N. S. (4.11.2014). *Marshall Mc Luhan ve Jean Baudrillard perspektifinde medya*. 4. Mart 2016 <http://akademikperspektif.com>

Yenilmez, A. (2014). Haberciliğin Dönüşümü konulu panel. SETA/Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı.

Yerlikaya, T. (2015). Batı Basımında Türkiye Algısı SETA/Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı yayınları (177), 11.

İnternet

BBC Türkçe (8 Haziran 2015). 12 Nisan 2016,

http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/06/150608_orta_dogu_basin_gs2015

Etimoloji Türkçe .(b.t.). 5 Nisan 2016, <http://www.etimolojiturkce.com/kelime/medium>

Konda araştırma ve danışmanlık (2014). Gündelik Hayat Güven araştırması. (15 Nisan 2016). <http://konda.com.tr/tr/raporlar.com>

SETA konuşmaları (Yapımcı). (Ekim 2014) . Haberciliğin dönüşümü paneli. İstanbul: Seta .

Sabah web (27 Mart 2016). Cumhuriyetin bir manşeti daha uydurma çıktı. (15 Mayıs 2016). <http://www.sabah.com.tr/gundem>.

Röportaj

Prof Dr Atilla Yayla (Mart 2016). İstanbul Haliç Üniversitesi Öğretim Üyesi

Prof Dr Bekir Berat Özipek (Mart 2016). İstanbul Medipol Üniversitesi

Mehmet Akyıl (Mart 2016). Emekli Hürriyet Gazetesi Çalışanı.

Avni Özgürel (Nisan 2016). Gazeteci.

Gazete Kupürleri

Hakan, A. (05 Haziran 2015) .“Hay HDP kadar baraj dökülsün üzerinize”.6.

Hakan, A. (08 Haziran 2015). “Seçimin On Sonucu”. 6.

Beki, A. (06 Haziran 2015). “Her şey anormal, sandıktan başka”. 12.

Beki, A. (09 Haziran 2015).“ Peki, Türkiye’yi kim yönetecek”.12.

Arman, A. (09 Haziran 2015). “2015 seçimi = 2. Gezi”.17.

Özkök, E. (09 Haziran 2015). “Balkonda Temiz Çamaşırlar”.12.

Yılmaz, M.,Y. (6 Haziran 2015). “ Böyle bir kampanya hiç yaşamadık”.14.

Yılmaz, M.,Y. (8 Haziran 2015). “Erdoğan’ın yüzünü görmek isterdim”.14.

Atkaya, K. (9 Haziran 2015). “Emanet verilen umutlardır”.18.

Alphan, M. (6 Haziran 2015). “Dürüst Siyasetçinin yükselişi”.19.

Akyol, T. (Haziran 2015). “Milli İrade”.8.

- Akyol, T. (9 Haziran 2015). “Neyin Projesi”.8.
- Munyar, V. (8 Haziran 2015). “Türkiye koalisyonla da gayet iyi yönetilebilir”.7.
- Doğan, Y. (6 Haziran 2015). “İstifa et, Sahaya in”.13.
- Tanış, T. (5 Haziran 2015). “Washington’da nefesini tuttu bekliyor”.21.
- Bayar, Y. (5 Haziran 2015). “Tek yoldan kurtuluş olmaz”.13.
- Hakan, A. (4 Haziran 2015). “ HDP barajı aştığı zaman”. 6.
- Birsel, G. (3 Haziran 2015). “Oyunu babana bile emanet etme”. 14.
- Hakan, A.(2 Haziran 2015). “ HDP barajı aşmalıdır”.6.
- Hakan, A. (29 Mayıs 2015). “Demirtaş’ın çalıp, söylemesinin öyküsü”.6.
- Hakan, A. (30 Mayıs 2015). “Demirtaş’ı mı parlatıyoruz?”.6.
- Özkök, E. (29 Mayıs 2015). “Bravo Ahmet Hakan’a” .12.
- Hakan, A. (26 Mayıs 2015). “İddiaya giriyorum: HDP barajı aşacak” .6.
- Hakan, A. (27 Mayıs 2015).” Kürtçe Kuran ilk kez 1994’te yayınlandı”.6.
- Kongar, E. (8 Haziran 2015). “Kim kaybetti, kim kazandı?”.9.
- Dündar, C. (9 Haziran 2015). “ Alnımızın akıyla”.3.
- Çetinkaya, H. (9 Haziran 2015). “Vallahi de billahi de baraj çöktü”.8.
- Say, F (9 Haziran 2015). “ Yıllar sonra tuhaf ve pozitif bir Türkiye sabahı”.8.
- İnsel, A. (9 Haziran 2015). “Seçmen Erdoğan’a ‘Yeter!’ dedi”.9.
- Cerrahoğlu, N. (9 Haziran 2015). “ RTE’nin Yıldızı söndü”.9.
- Mert, N. (8 Haziran 2015) “AK Parti dönemi bitti”.9.
- Bursalı, O. (8 Haziran 2015). “ Böyle seçim yaşamış mıydık”.6.
- Çetinkaya, H. (26 Mayıs 2015). “Fetullah Gülen’in eski ortağı zorda”.7.
- Çetinkaya, H. (25 Haziran 2015). “CHP: Kürt sorunun ancak biz çözeriz”.7.
- Karahasan, H. (9 Haziran 2015).“ Türkiye için doğru formülü bulma vakti”.9.

- Öztürk, K. (9 Haziran 2015).“Milletin gönlünden düşmek”. 12.
- Emre, E. (9 Haziran 2015). “Etnik temelli siyasette bileşik kaplar”. 13.
- Bayramoğlu, A. (9 Haziran 2015). “ Haziran Depremi”. 8.
- Korkmaz, T. (9 Haziran 2015).“ Erken Seçimden önceki son çıkış”.7.
- Karagül, İ. (8 Haziran 2015). “ Ak Parti yine birinci oldu, siz niye seviniyorsunuz”.7.
- Esayan, M. (8 Haziran 2015) ” Bir seçim de böyle geçti...”. 9.
- Kılıçarslan, İ. (9 Haziran 2015). “ Niçin oldu bu”. 6.
- Lekesiz, Ö (9 Haziran 2015). “ Türkiye’nin enerjisi”. 7.
- Genç, H. (8 Haziran 2015). “Hadi kurun hükümeti bakalım”. 9.
- Aktay, Y. (6 Haziran 2015). “Bu ittifak kimi kurtaracak”. 8.
- Böhürler, A. (6 Haziran 2015). “ Türkiye’de barışın mimarı”.11.
- Şeker, M. (6 Haziran 2015)“ Bir dahaki seçime bu baraj kalkmalı”. 12.
- Şeker, M. (5 Hazirna 2015). “ Tuvalet denetçisi aranıyor”.12.
- Kılıçarslan, İ (2 Haziran 2015). “Seçime doğru kısa kısa”.11.
- Aktay, Y. (1 Haziran 2015). “HDP’nin seçim kampanyası: AKP’ye oy verirseniz...”10.
- Aktay, A. (30 Mayıs 2015). “Silahların gölgesinde: HDP’dir ne yapsa yeridir”.10.
- Bayramoğlu, A. (30 Mayıs 2015). “HDP”.12.
- Selvi, A. (28 Mayıs 2015). “ AK Parti tek başına iktidar mı, HDP barajı aşıyor mu?”.
11.
- Selvi, A. (27 Mayıs 2015). “ Roja ve Baş be?”. 12.
- Korkmaz, T. (26 Mayıs 2015). “Fena yakalandılar”. 9.
- Genç, H. (25 Mayıs 2015). “HDP’ye oy verin ayol”. 4.
- Esayan, M. (24 Mayıs 2015). “ Üzerinde muhabbet etmek mi, savaşmak mı: Zemin...”.
5
- “İstihbarat var ama engellemezler”.(28 Mayıs 2015).Cumhuriyet.13.

“Seçmenin yüzde 86’sı sandığa gitti”.(8 Haziran 2015).Cumhuriyet.10.

“Teşekkür Mitingi”. (9 Haziran 2015). Yeni Şafak. 12.

“Türkiye uçurumun kenarından dönmüştür”. (8 Haziran 2015). Cumhuriyet.11.

“İstifa etsin”. (9 Haziran 2015). Hürriyet.12.

“Haziran Kutlamaları”.(8 Haziran 2015).Hürriyet. 11.

“Baraj Yıkıldı”. (8 Haziran 2015). Hürriyet.1.

“HDP’yi Koçbaşı gibi kullandılar”.(9 Haziran 2015). Yeni Şafak.6.

“Al sana Yeni Türkiye”. (9 Haziran 2015). Cumhuriyet.1.

“Baraj”.(8 Haziran 2015). Hürriyet. 1.

“Barajı Göndereceğiz” (5 Haziran 2015). Hürriyet.5.

“Başkanlık vurgulanıyor” (4 Haziran 2015).Hürriyet.6.

“Gündem”(29 Mayıs 2015).Cumhuriyet.7.

“Yeğenlerimizi bile durduramıyoruz” (3 Haziran 2015).Cumhuriyet.8.

“Hepsi AK Parti’ye karşı birleşti” (4 Haziran 2015). Yeni Şafak.1.

“HDP bir Robin Hood hareketidir” (26 Haziran 2015) Hürriyet.1.

“Kibar Feyzolar hep kazanır” (25 Haziran 2015). Cumhuriyet.9.

“Pop Star çıkardılar” (29 Mayıs 2015).Cumhuriyet. 9.

“Mizahçılarla buluştu”. (30 Mayıs 2015). Cumhuriyet.14.

“Şov” (8 Haziran 2015). Yeni Şafak.1.

“Demirtaş Kutsal İnek mi?. (4 Haziran 2015). Yeni Şafak.1.

“Seçim Gündemi” (5 Haziran 2015). Yeni Şafak.8.

“Mühendislik Tutmaz” (31 Mayıs 2015). Yeni Şafak.9.

“Seçim analizi” (9 Haziran 2015).Yeni Şafak.11.

“Sağduyu çağrısı” (6 Haziran 2015). Hürriyet.13.

- “Seçimler ve Eşcinseller” (25 Mayıs 2015).Cumhuriyet.12.
- “Benim de Kabem Mekke’dedir”(28 Mayıs 2015) Cumhuriyet.12.
- “Önder: MHP ile bile yürütürüz” (5 Haziran 2015). Cumhuriyet.6.
- “Seçimi kazanan HDP” (8 Haziran 2015). Cumhuriyet.1.1.
- “Koalisyona kapıyı kapattı” (8 Haziran 2015).Yeni Şafak.11.
- “Diktatörlüğe son” (8 Haziran 2015).Cumhuriyet.10.
- “Sandık başında HDP zorbalığı”. (8 Haziran 2015). Yeni Şafak.8.
- “Demirtaş yalan söylüyor”.(5 Haziran 2015). Yeni Şafak.8.
- “HÜDA-PAR Cinayeti”. (29 Mayıs 2015).Yeni Şafak.1.
- “HDP teröre teşekkür etti”. (24 Mayıs 2015).Yeni Şafak.12.